

**האדמו"ר
שהתעקש
לשאת את
מזוודותיו של
ראש הישיבה**

לקראת שבועת מלכתא

אחרי שהתפללו מנחה בבית הכנסת של בית המלון, פנה הרבי מלעלוב לנוכחים, יהודים שומרי מצוות שהתפללו במקום, ואמר להם: הנה יש כאן עמנו את גדול הדור, צדיק זה בא לבית מלוננו ויפטר בלא למסור לנו שיעור? בואו נבקש ממנו שילמד אותנו תורה. כמובן שכל הנוכחים שמחו מאוד על ההזדמנות העצומה שנפלה בחלקם לשמוע שיעור שנוסד על ידי הרבי מלעלוב ושנמסר מפיו של הרב ואזנר...

סיפורי קודש ועובדות מופלאות של קדוש ישראל רביה"ק מלעלוב זצוק"ל ששמענו מפי המשב"ק הרה"ח ר' שלמה זלמנוביץ שליט"א

יעקב א. לוסטיגמן

ביום הכיפורים, יום שכולו קודש, מציינים חסידי לעלוב בכל אתר ואתר, את יום השנה להסתלקותו של מורנו ורבינו, אוהבן של ישראל ועמוד צלותהון, הרבי הקדוש מלעלוב זיע"א. שוחחנו עם מי שזכה לשמש אותו עשרות בשנים, הרה"ח רבי שלמה זלמנוביץ שליט"א, אשר לא משה ידו מתוך יד רבינו זיע"א בכל עת. מדי שנה, בסעודת ההילולא המרכזית המתקיימת במוצאי יום הכיפורים, מבקש כ"ק מרן אדמו"ר מלעלוב שליט"א, מהמשב"ק המסור של אביו זצ"ל, להחזיק בידו את המיקרופון, ולספר לקהל המשתתפים מעט מזעיר מגודל שגב מעלת קדושתו של רבינו זיע"א. ואכן, מנהג עשה לו הרב זלמנוביץ, להאיר בכל שנה זוית אחת נוספת האישיותו רבת האנפין ורוויית ההוד של רבינו זצ"ל, ובכל פעם הוא מספר על מידה אחרת ממידותיו המופלאות. פעם עוסקת השיחה באהבתו העצומה לתורה, פעם בשקידתו המופלאה בכל עת, פעם במידת הצדקה בה החזיק בעוה ותעצומות, ופעם בחכמתו המופלאה כיצד ידע לפתור בעיות בדרכים מופלאות, ולהתחמק מבעיות שונות שהתגלגלו לפתחו בהזדמנויות רבות בחיים. פנינו לרב זלמנוביץ וביקשנו לשמוע גם אנו מעט מזעיר מסיפוריו הרבים, למען תהיה דמות המופת של רבינו זצ"ל לנגד עינינו, וכדי שנוכל ללמוד ממנה ולהאיר את עבודת ה' שלנו בכל ימי חיינו.

ואכן, נהג בנו המשב"ק המסור בעין טובה ופתח בפנינו את אוצרות הטוב עם סיפורים מרוממים ונשגבים.

'לנוח' לפני התפילה

היה זה בתקופה הראשונה לנשיאותו בקודש כאדמו"ר לקהל החסידים. הרבי זיע"א השתדך אז עם כ"ק מרן אדמו"ר בעל ה"שועות משה' מויזניץ זיע"א. בתו של הרבי נישאה להגה"ח רבי

צדיק וקדוש, הם צריכים לבקש ממנו ברכה הגונה ולהיפקד בזרעא
חיא וקימא.

הם התייעצו איתי מתי יהיה זמן טוב לבקש כזאת ברכה מהרבי, ואני
אמרתי להם שביום הפורים זה הזמן שבו הרבי מחלק ברכות ביד
נדיבה כטוב לבו בין, בקיימו מצוות 'חייב איניש לבסומי בפוריא'.

באו השניים ביום הפורים, וביקשו לשוחח עם הרבי, אני אמרתי
לרבי שצריך לתת להם ברכה גדולה כי הם שכנים טובים ושניהם
יהודים יראי שמים ומגיע להם להתברך מפיו, ואכן הרבי בירכם
בברכה הגונה ובאותה השנה נפקדו שניהם בבנים זכרים, אחד מהם
אפילו הזמין את הרבי לשמש כסנדק בברית לבנו.

לעלעל בספר עד מנחה

אם בלילות היה מתמיד כך שאז דרך כל בני אדם לנוס את שנתם,
בימים שדרך העולם לעסוק כל אחד במלאכתו, על אחת כמה וכמה
שהיה הוגה בתורה בשקידה מופלאה.

החיבור של רבינו הקדוש עם התורה היה עצום, וכשהוא היה
לומד, כל העולם כולו היה בטל ומבטל, ולא היה זוכר בכלל איפה
הוא נמצא ומי נמצא מסביב. ביתר שאת היה שוקד על תלמודו
בשקיעות ומפלאה, בתקופות שבהן היה בביתו שבצפת, שם היה
נמצא רוב ימות השנה.

בדרך כלל הוא היה מקבל את פני מי שבאו לשחר את פניו בצפת,
בחדר הסמוך לבית המדרש שלו שם, ולפני שהיה לו בית מדרש
משלו היה משוחח עם אנשים במרפסת של בית המדרש וכדו', מיד
אחרי התפילה. לאחר מכן היה שב לביתו, ושוקע בלימוד.

לא פעם ולא פעמיים אירע שבא מחבר ספר לבקר אצל הרבי
בצפת, והיה מעניק לו במתנה את הספר החדש שחיבר וכדו', או
שסתם יהודי היה מגיע ורצה לשמח את הרבי עם ספר חדש שבדיוק
יצא לאור. הרבי כמוזן קיבל כל אחד במאור הפנים המפורסם שלו,
וברוחב הלב המופלג, אבל כשיצאו כולם והסתיימה קבלת הקהל,
הוא היה יושב בצדי בית המדרש או בחדר שלו הסמוך, פותח את
הספר רק לכמה דקות כדי לעלעל בו ולראות במה מדובר, וקרה
פעמים רבות שהוא פשוט שקע בספר והיה מסיים אותו מכריכה
לכריכה.

רק לאחר שסיים את הספר כולו, היה מרים את עיניו ונזכר איפה
הוא נמצא, וכל הזמן הזה הבחור שהיה עמו היה ממתין בצד ושומר
שלא יפריעו לרבי.

ישראל ארנסטר שליט"א, בנו של ראש ישיבת ויזניץ הגאון רבי
מנחם ארנסטר שליט"א, נכדו של כ"ק מרן בעל ה'אמרי חיים'
מויזניץ זצ"ל וחתנו של הרבי ה'ישועות משה' זצ"ל.

החתונה נמשכה אל תוך הלילה, כפי שהיה נהוג אז בויזניץ,
והסתיימה מאוחר מאוד, עד כדי כך שהסתיימה שמחת ה'מצוה
טאנץ', יצאנו משיכון ויזניץ לשיכון ה' בבני ברק, וכבר היה אפשר
להתפלל שחרית.

אמרו אז אולי נתפלל שחרית ברוב עם, ולאחר מכן ילכו כל אחד
לביתו לישון, הצענו לרבי, אבל הוא אמר שאין דעתו מיושבת עליו,
והא חייב לנוח במשך שעתיים לפני שייגש להתפלל.

היו שנעמדו להתפלל והיו שפנו לבתייהם כדי לשוב מאוחר יותר
לתפילת שחרית עם הרבי. כמוזן שהשתדלו לתפוס תנומה קצרה
כדי להתפלל ביישוב הדעת ולא בעייפות כל כך גדולה.

גם הרבי הלך לאגור כוחות לקראת התפילה, אלא כשהוא אמר
שהוא רוצה לנוח, הוא לא התכוון לכך שהוא רוצה להיכנס למיטה
ולנמנם. לא ולא, ה'מנוחה' שלו היתה לשבת בסלון הבית עם גמרא,
ללמוד בשקידה ובהתלהבות במשך שעתיים ברציפות, ולאחר מכן
פנה להתפלל שחרית, כשדעתו כבר היתה מיושבת עליו כראוי...

קול תורה כל הלילה

למעשה זה לא היה חריג, כי בכל יום ויום היה הרבי זצ"ל מתחיל את
סדר היום שלו בלימוד גמרא של שעתיים לפחות, ולפעמים הרבה
יותר. בדרך כלל הוא היה ניעור משנתו בשעה שלוש או ארבע לפנות
בוקר, פותח את החלון לרווחה כשהרחוב היה שומם מאדם, ואז היה
יושב ליד הגמרא ולומד משך כמה שעות, ולאחר מכן הולך למקווה
ופונה לתפילת שחרית. לא פעם היה מתפלל שחרית כותיקין בבית
הכנסת הספרדי הסמוך לביתו, ולאחר מכן שב לתלמודו.

אני זוכר, שצעדתי ביום הפורים ברחובות שיכון ה', לקיים מצוות
משלוח מנות, והנה ניגש אלי יהודי מבני עדות המזרח, שהיה שכנו
של הרבי, הוא והרבי חלקו בעצם קיר משותף, הוא ניגש אלי ופרץ
בבכי, הוא אמר לי, "חסר לנו אותו קול תורה מתוק מדבש שהיינו
שומעים כל לילה מתנגן בביתנו. תמיד היינו שומעים אותו לומד,
ועכשיו חסרנו כל אלה. אגב, אותו יהודי וגם שכן נוסף שהתגורר
לידו, היו זקוקים לישועה. לאחד מהם היו רק בנות ולא היה לו בן זכר,
והאחר לא היו לו בכלל ילדים. יום אחד הם דיברו שניהם על רצונם
לקיים מצוות 'פרו ורבו' שלא זכו לה עד כה, והחליטו שיש להם שכן

המשך בעמוד 34

גליון 'לקראת שבת' יו"ל בחסות
'אמונה וחסד' דפוס וכריכה בע"מ 02-6715501

זיכוי הרבים בהפצת גליון זה
לע"נ הרה"ח בנימין ב"ר דוד צבי רוזנטל זצ"ל
נלב"ע ר"ח אב תשע"ו

הרב מונק המתין מעט: "ראש הישיבה, בילדותי התפללתי בבית הכנסת 'אהבת חסד' בבני ברק, שהוא בית כנסת של יוצאי גרמניה. ושרו בליל יום טוב 'יגדל אלוקים חי וישתבח'. אני מבקש ברשות ראש הישיבה לשיר את הניגון הזה, ולשמוע אם זה הניגון ששרו שם בציריך". ואז החל הרב מונק לשיר, וסיפר: "ישבתי מולו, ראיתי בחוש שהוא חוזר כעת שבעים שנה אחורה, וממש נמצא שם בבית הכנסת, והוא מתמלא שוב באמונה בהקב"ה"

הגאון רבי שלמה לוינשטיין שליט"א, על האמונה ו'לשם שמים'
של מרן הגראי"ל שטיינמן זצוק"ל

"ופרוס עלינו סוכת שלומך"

מקורבו, הרב עזריאל מונק שליט"א, שמע מפיו של מרן הגראי"ל שטיינמן זצ"ל, על קורותיו בתקופת בחרותו:

בשנת תרצ"ז, בהיותו כבן עשרים ושלוש, קפץ עליו רוגזה של גזרת הגיוס לצבא הפולני. כל הבחורים בבריסק נדרשו להתייצב לצבא. הבחור אהרן יהודה לייב שטיינמן ביחד עם ידידו ורעו הקרוב, משה סולובייצ'יק, שהתפרסם לימים כגדול הדור באירופה, התלבטו מה עליהם לעשות.

ההחלטה לא היתה פשוטה - היטלר ימ"ש כבר עלה לשלטון. אף אחד לא ידע בדיוק את הצפוי לו, אבל הכל הבינו שהתקופה הבאה לא עומדת להיות קלה, וגזרות קשות עלולות להפר את שלווה החיים. בריחה מבריסק פירושה - פרידה ארוכה מן המשפחה. פרידה שאולי תהיה פרידה נצחית...

שני החברים גמרו אומר לערוך גורל הגר"א כדי להכריע בענין. במשך שנים לא סיפר מרן מהו הפסוק שעלה בגורלם, אך בהזדמנות זכה הרב מונק לשמוע זאת ישירות מפיו. הפסוק היה: "הבקר אור והאנשים שלחו המה וחמוריהם" (בראשית מד, ג).

המסר היה ברור וחד משמעי. כעין נבואה ובת קול משמים - הבוקר אור, והאנשים שולחו.

לאן בורחים, ואיך עושים זאת?

כאן היתה סיעתא דשמיא מיוחדת - בדיוק באותו זמן קיבלו שניהם הזמנה ללמוד בישיבה במונטריי, עיר בשווייץ. על סמך הזמנה זו הם הצליחו לקבל דרכון לשווייץ.

"נסעתי לבד, בלי ר' משה" - סיפר לי לימים ראש הישיבה - "הוא הצטרף אלי רק שלושה חודשים מאוחר יותר. נסעתי ברכבת מבריסק עד ברלין. שם הייתי צריך להחליף רכבות, ולצורך כך המתנתי כשש שעות בתחנת הרכבת."

כשהיה מונה במהלך השנים את חסדי ה' איתו, תמיד היה מצייץ את הפרט הזה - "יושב לו בחור ישיבה צנום ורזה במשך שש שעות,

בתחנת הרכבת בברלין השורצת נאצים בכל פינה - ואף אחד אינו פוגע בו או שולח את ידו להרע לו!"

לבסוף הגיעה הרכבת, שהובילה אותו לציריך שבשווייץ.

בערב שבועות בשעות אחר הצהריים, הוא ירד בתחנת הרכבת בציריך. ברגע זה תקפו אותו געגועים עזים לבני משפחתו.

כשדיבר על כך, דיבר בכי. "זה היה נורא!" - אמר - "הבנתי, שיותר לא אזכה להיפגש עם המשפחה שלי!"

ליל יום טוב הגיע במהירות. הבחור לא ידע עדין אנה יפנה, והיכן ימצא מקום להתארח, ובכל אותה העת מייסרים אותו געגועים עצומים למשפחתו. לבסוף נכנס לבית הכנסת.

מרבית יהודי ציריך הינם יוצאי גרמניה, כלומר 'יקים'. הוא הצטרף אל הציבור שהתפלל תפילת ערבית. התפילה הסתיימה, ואז החל הציבור לשיר את הפיוט "יגדל אלוקים חי וישתבח", פיוט המבוסס על שלושה עשר עיקרי האמונה של הרמב"ם, שלושה עשר יסודות היהדות - "נמצא ואין עת אל מציאותו, אחד ואין יחיד כיחודו", "אין לו דמות הגוף", "מתים יחיה א-ל" ועוד ועוד, שבקהילות רבות נהוג

"שמעתי את הדברים מהבחור ועיני זלגו דמעות יחד עם הדמעות שלו. אכן, הוא היטיב לתאר איך זה נראה מהצד שלהם, ולכן אני רוצה להעיר ולהתריע בעניין: בתקופת החגים, שזאת תקופה יותר רגישה, פוגשים אנשים שלא רגילים לפגוש כל השנה, צריך לחשוב מה אומרים ואיך אומרים, צריך להתנהג בצורה טבעית. להביע אמפתיה והבנה זה בסדר, זה אפילו מתבקש, אבל צריך גם להיות רגישים"

הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, ראש ישיבת 'חיי תורה' ונשיא ארגון 'הגפן', עם הכנה ראויה לחג הסוכות, הפניית זרקור ליסוד היסודות של חינוך הילדים, וגם הצצה קטנה לעולם הרגשות של מעוכבי השידוכים

יעקב א. לוסטיגמן

לקראת חג הסוכות, זמן שמחתנו, שיחרנו את פניו של הגאון רבי חיים שמרלר שליט"א, מרביץ תורה לרבים, ראש ישיבת 'חיי תורה' ונשיא ארגון 'הגפן', וביקשנו לשמוע מעט מדברותיו הערבות על ענייני חג הסוכות.

"ראיתי פעם ווארט יפה מאוד על חג הסוכות", פותח ראש הישיבה שליט"א את דבריו, "ומדי שנה אני נזכר בווארט הזה שנותן הרבה מאוד חיזוק לפני שנכנסים לסוכה בפעם הראשונה.

"יש משהו מאוד מעניין בסוכות, שזאת מצווה שיש בה הרבה מאוד 'קולות' שהן מעיקר הדין. למשל 'דופן עקומה', 'גוד אסיק' ו'גוד אחית', 'לבוד', 'פי תקרה', 'שתיים כהלכתן' ושלישית אפילו טפח ועוד ועוד.

"לא מצאנו שום מצווה אחרת בתורה, שבה יש כאלו דרכים להקל וכביכול לעשות כל מיני 'טריקים', שמאפשרים לנו לקיים את המצווה בסוכה שבעיני בשר היא בכלל לא נראית סוכה. אם יבוא אדם ויעשה סוכה בת שלוש דפנות ששתיים כהלכתן ושלישית טפח, בשיעור של שבעה טפחים בלבד, ועם דפנות שמורכבות מכמה חוטים הקשורים זה למעלה מזה, בקצת פחות משלושה טפחים ונעשים דופן מדין לבוד, ובנוסף כמעט חצי מהסך הוא פסול ורובו כשר אך בדוחק, מה נאמר ומה נענה?

"על כזאת סוכה צריך להצטייד בדמיון מפותח, כדי לראות שיש כאן סוכה בכלל, ובכל זאת אם יבוא רב וימדוד ויראה שהכל כשר וישר, מה הוא יגיד? שהסוכה כשרה ואפילו מהודרת! אין שום חיסרון בסוכה שהיא סוכה על ידי לבוד ועל ידי דופן עקומה. זה לא בדיעבד... זה כשר ומהודר לכתחילה שבלכתחילה!

"עד כאן זה מעניין, אבל בסדר, נו, כל מצוה יש לה את הייחודיות שלה. מה שהופך את זה לשאלה קשה מאוד זאת הגזרה שווה הידועה של 'חמישה עשר - חמישה עשר', אנחנו יודעים שלומדים הלכות סוכה מהלכות פסח, לגבי חובת אכילה בלילה הראשון

בסוכה, שנלמדת מחובת אכילת מצה בלילה הראשון של פסח. "ומה קורה בפסח? פסח זה עולם אחר לגמרי, בפסח אנחנו מחמירים חומרות על גבי חומרות. למרות שמעיקר הדין אפשר לקחת חיטים מהשוק, אנחנו מקפידים שהמצה תהיה שמורה משעת קצירה, שומרים על חי רגעים, מבערים את החמץ הרבה מעבר למה שהתורה מחייבת, לא מסתפקים בביטול, ולא מסתפקים בביעור של פירורים גדולים מכזית, לא ולא! שוטפים ומקרצפים, ושואבים, וחובטים ומנקים מכל כיוון אפשרי ועם כל חומר ניקוי אפשרי כדי שלא יהיה חלילה וחלילה אפילו משהו חמץ.

"וכאן הבן שואל, מה נשתנה? מה נשתנה הלילה הזה של חג הסוכות מהלילה הזה של חג הפסח? למה בחג הפסח אנחנו מחמירים חומרות על גבי חומרות, ובחג הסוכות אנחנו נכנסים לסוכה שלא נראית בכלל סוכה, ומברכים עליה בשם ומלכות בלי שום חשש ובלי שום פקפוק???"

לארח ולהתארח

"כדי להבין את התשובה אנחנו צריכים לספר משל קצר: מעשה

"לא מצאנו שום מצווה אחרת בתורה, שבה יש כאלו דרכים להקל וכביכול לעשות כל מיני 'טריקים', שמאפשרים לנו לקיים את המצווה בסוכה שבעינינו בשר היא בכלל לא נראית סוכה"

הרבים אנו בטוחים, ועל צדקותיך אנו נשענים, ויש גם מקום ל'זוחלים ורועדים מאימת בואך', להרגשה שאנחנו צריכים להתכונן כיאה וכיאות לקראת קיום המצווה, לקראת העבודות שאנו עומדים לעבוד אצל מלך מלכי המלכים הקב"ה.

"והנה אנחנו רואים שגם בסוכות יש 'חומרות'. האתרוג צריך להיות נקי ומהודר, הלולב חייב להיות ישר וסגור עד למעלה, ההדס צריך להיות 'עבות', דווקא משולש, והערבה צריכה גם היא לעמוד בתנאי הכשרות שלה.

"אז נכון, מצד אחד אנחנו נכנסים לסוכה כמו שאנחנו, אפילו בלי להתכונן בכלל. מצד שני, בוודאי שצריך להתכונן מראש ולהיערך לכבוד המצווה החשובה, מצוות סוכה ומצוות ד' מינים כמו גם המצווה לשמוח בחג.

"הרי הגמרא אומרת שאם יש מראה שחור באתרוג מחוטמו ולמעלה, האתרוג פסול. אומר רש"י למה? כי שם עיקר השקפת האדם. כלומר, במקום ששם אנשים מסתכלים צריך להקפיד יותר שיהיה הידור מצווה, שיהיה פרי עץ הדר.

"אבל הכי חשוב שהמצוות הללו ייעשו בשמחה, כי שמחה של מצווה יש לה כח גדול, והיא העיקר בעבודת ה'.

"אנחנו זוכים לעבוד עם בחורים מבוגרים, בשיעורים גבוהים, שלא מצאו את זיווגם בגיל צעיר כמו שאר חבריהם, ובמובן מסוים הם נשארו מאחור, כל אחד מסיבותיו שלו בהתאם למקרה ולנסיבות.

"כשבחור מגיע לגיל 20 או 22, אפשר לראות משהו מאוד מעניין. אפשר לראות איך חינוכו אותו ואיך הוא חונך את עצמו, כשהוא היה לפני הבר מצווה וגם לאחריה.

"אחד הנושאים שהכי חשוב לחנך אליהם, ולצערנו הרב הם לא מטופלים כראוי, זה נושא ה'גישמאק' בלימוד התורה.

"אם נחשוב על זה, נגלה דבר מדהים: לוקחים בחור בן 13 שלא זכה אף פעם להרגיש טעם מתוק בלימוד התורה, ושולחים אותו לשיבה למשך שבע שנים פחות או יותר, תלוי לאיזו קהילה הוא משתייך, ומה גיל הנישואין הממוצע בקהילה שלו.

באיש פשוט שהתגורר בקצה היער. יום אחד נקשו על דלתו אנשי ארמון המלוכה, והודיעו לו שהמלך מתכונן לצאת למסע ציד ביער הסמוך, ולכן הוא צריך להתכונן לאפשרות שהמלך ירצה לנפוש מעט מהרכיבה על הסוס, ובכזה מקרה הוא יסור לבית הקרוב ביותר, ביתו של האיש הפשוט, וירצה לשבת שם ולנוח מעט. לכן הם מבקשים שיכין את הבית, ויאפשר להם להכניס ציוד מתאים. "כמובן שהאיש התרגש מאוד, הלכו הוא והגברת קנו חומרי ניקוי יקרים, הבריקו וצחצחו את הבית, שמרו מכל משמר שלא יכנס שום לכלוך, צבעו את הקירות, תיקנו את הידיות של הדלתות והכינו את הבית כראוי לכבודו של המלך.

"המלך אכן הגיע, נכנס לבית, התרשם מהעבודה שעשו השניים לכבודו, והבין שמדובר באנשים פשוטים מאוד שהשקיעו את כל כוחם במטרה לכבד אותו. ישב המלך, נח והשיב אליו את כוחותיו, שתה משקה חם, טעם ממיני המאפה שהכינה הגברת ולאחר מכן המשיך בדרכו, לא לפני שהזמין את השניים לבוא ולבקר בארמונו בכל עת שיחפצו.

"אחרי תקופה נסעו השניים לארמון, ביקרו בארמון המלך. הם הכינו את הבית? הם טרחו לכבודו של המלך? לא! הם פשוט מאוד יצאו לדרך, הגיעו לארמון כשהם עייפים מטורח הדרך המפרכת, ונכנסו פנימה בלי שהיתה להם אפילו אפשרות להחליף בגדים.

"למה בפעם הראשונה הם התכוננו מאוד ובפעם השנייה נכנסו כמו שהם? התשובה היא שבפעם הראשונה הם אירחו את המלך בביתם. כשאתה מכניס את המלך לבית שלך אתה צריך להתכונן, לנקות לקרצף, לפרוס מפה יפה. אי אפשר לקבל את המלך בתוך צריף עלוב.

"אבל כשאתה האורח של המלך, אתה לא אמור להתכונן. אין צורך לאפות ולבשל ולסדר ולנקות. כל מה שצריך לעשות זה פשוט לבוא, ולהיכנס לארמון.

"זה ההבדל בין פסח לסוכות. בפסח אנחנו מארחים את המלך אצלנו בבית הסדר. אנחנו אוכלים מצה! מכניסים אותה לגוף שלנו. צריכים להתכונן כראוי.

"אבל בסוכות אנחנו נכנסים להתארח בסוכה, הלא היא ארמון המלך. כל אחד יכול להיכנס לסוכה כמו שהוא. אנחנו בצילא דמהימנותא, בצלו של הקב"ה, גם אם לא התכוננת בכלל, אתה עדיין יכול להיכנס ולהתקבל כאורח החשוב והאהוב ביותר.

"זה נותן לנו אפשרות להבין קצת מה זה חג הסוכות, איזה יום טוב נפלא, שבו אנחנו פשוט נכנסים כל כולנו בתוך הארמון של המלך, ומתקבלים על ידו בכבוד מלכים, כי כך דרכו של מלך - לקבל את האורחים שהוזמנו על ידו לביקור גומלין...".

לא רק סוכה

"למרות האמור, צריך לזכור שבסוכות יש לנו עוד מצוות חוץ ממצוות סוכה. יש לנו גם את מצוות ד' מינים. אנחנו לא רק אורחי של המלך, אלא גם עבדי המשרתים אותו ועושים את רצונו. לכל דבר יש את המקום שלו, יש מקום להרגשה הזאת 'על רחמיך

שלי כולם לבושים בקיטל לבן, לראשיהם שטריימלאך שכבר הספיקו להתיישן... ביד ימין הם מחזיקים ילד בן שבע וביד שמאל ילד בן חמש. כשהם רואים אותי הם אומרים לי 'אוווו שלוימה... שתהיה לך שנה טובה ומתוקה, ושתמצא במהרה את הזיווג שלך סוף סוף, הגיע כבר הזמן, אתה לא יכול לעשות לנו את זה, עוד שנה שלא התחתנת, אנחנו כבר לא מחזיקים מעמד!!!'...

"זאת קבלת פנים לא הכי נעימה, אבל מילא, לזה אני כבר רגיל. אחר כך יושבים כולם ליד השולחנות, גם אני יושב שם, אבל אני בולט עם הבעקטיטשע השחור, ועם המגבעת לראשי. בחורים אחרים עומדים בפרענצ'ס, אבל אני לא יכול לעמוד שם, אני כבר לא בחור בן 16, זה לא נעים לי לעמוד שם, בין כל הבחורים האלו, שעדיין אין להם חתימת זקן ואני זקני כבר יורד על פי מידותיו..."

"אבל עיקר הקושי מגיע אחרי התפילה, כשכולם עומדים בתור ארוך ארוך, כדי להתברך מפי הרבי בכתיבה וחתימה טובה..." "העמידה בתור הזה היא סיוט! כל מי שרואה אותי מברך אותי, ואף אחד לא שוכח שאני בחור מבוגר, וכל אחד דואג שהברכה תהיה קולנית ומרשימה. אחד כבר מצייד אותי בשידוך עוד בעשרת ימי תשובה, השני מוסיף לי בן זכר שייולד עוד לפני ראש השנה הבא, והשלישי כבר יודע לומר לי בוודאות ועם חיוך ענק המרוח מאוזן לאוזן, ש... בראש השנה הבא אתה תעמוד כאן עם שלישייה של תינוקות חמודים וחייכנים."

"כמובן שלברכה כזאת לבבית וקולנית, מצטרפת גם טפיחת שכם עוצמתית ומשברת גרם, ולאחר מכן מסתובב המאחל לכל הצדדים כדי לוודא שכולם שמעו את האיחול הנפלא והמקורי שלו, הוא ממשיך בדרכו בפנים זורחות מאושר, ואחרי 25 שניות הוא שוכח שעומד כאן בחור מבוגר, נבוך ומדוכא, שמחכה שייגמר כבר הסיט הזה, והוא יוכל להתחפר במיטה, מתחת לשמיכת הפוך המגוננת והמנחמת..." "אז כן, בוודאי שהייתי מעדיף לשהות בראש השנה אצל מורי ורבי, בוודאי הייתי מעדיף להתפלל את התפילות בנוסח אליו הורגלתי מילדותי. אבל אני לא מסוגל! אני לא יכול לסבול עוד ראש השנה כזה, אז אני בורח לי לאירופה או לאמריקה, או לכל מקום שרק תישא אותי הרוח..."

"שמעתי את הדברים מהבחור, ועיני זלגו דמעות יחד עם הדמעות שלו. אכן, הוא היטיב לתאר איך זה נראה מהצד שלהם, ולכן אני רוצה להעיר ולהתריע בעניין: בתקופת החגים, שזאת תקופה יותר רגישה, פוגשים אנשים שלא רגילים לפגוש כל השנה, צריך לחשוב מה אומרים ואיך אומרים, צריך להתנהג בצורה טבעית. להביע אמפתיה והבנה זה בסדר, זה אפילו מתבקש, אבל צריך גם להיות רגישים, חשוב לזכור שאין שום מצווה, לגרום לבחור מבוגר להלבנת פנים נוראה, בכל פעם שנגזר עליו משמים לפגוש אותך... כמובן הדברים אמורים גם כלפי הצד השני, לבנות מבוגרות, הכאב שלהן הוא אותו כאב, וההתמודדות דומה מאוד פחות או יותר. והי רצון שמשמחת החג, שמחה של מצוה יושפעו ברכות וישועות לכל הזקוקים לישועה, בשידוכים, בנים, פרנסה, רפואה וכל אחד ואחד כפי ענייניו הנצרכים לו."

"מה זה ישיבה עבור בחור שלא אוהב ללמוד? זה בית כלא! בית סוהר! כל בוקר יש מפקד, סופרים את האסירים בבית המדרש. הם חייבים להתייצב עד שעת הסדר של 'פאר-טאגס' או תחילת התפילה, כל ישיבה לפי לוח הזמנים שלה. יש לו בדיוק שלושת רבעי שעה לאכול ארוחת בוקר, ולאחר מכן הוא חייב להיכנס לבית המדרש למשך מספר שעות, הפסקה בצהרים ושוב חוזרים."

"מבחוץ הכל נראה כרגיל. הוא שומר על הזמנים כמו כולם, ומשתדל להסתדר עם המגיד שיעור והמשגיח, אבל מבפנים אין כלום. אין שום קשר ללימוד התורה. מתי אנחנו נבחין בזה? כשהוא יהיה בן 19 או 20, אז הוא כבר אדם מבוגר, כבר אי אפשר להכריח אותו לעשות מה שהוא לא רוצה לעשות מבחירה, ואז זה מתפרץ החוצה. אם הוא היה בחור שאהב ללמוד בצעירותו, הוא יאהב ללמוד גם בבגרותו, אבל אם הוא לא אהב את הלימוד חלילה, אין שום סיבה שהוא יישאר בישיבה ביום שבו הוא ברשות עצמו, על אחת כמה וכמה אחרי החתונה."

"לכן חשוב מאוד להשקיע דווקא בעניין הזה של הגישמאק בלימוד, ולא רק בלימוד, אלא צריך שיהיה גישמאק בכל מה שקשור לאידישקייט, כל מה שקשור לחינוך לתורה ולמצוות צריך להיות מתוך גישמאק ושמחה וחביבות של המצווה. זה החינוך האמיתי שיעמוד לאורך זמן!"

דמעות של חג

"ואם בבחורים מבוגרים עסקינן, הנושא הזה הוא כמו פצע פתוח בלבי. מן השמים זיכו אותי לעבוד עם בחורים שנקראים 'מבוגרים', כמובן שמבוגר וצעיר זה עניין יחסי בכל קהילה ובכל חברה, לפי מה שמקובל שם להתחתן."

"הגיע אלי בעבר בחור קצת מבוגר מהישיבה שלנו, ואמר לי שהוא מתכוון לנסוע לראש השנה לשהות על קברו של אחד הצדיקים הקדמונים באירופה. אני בכוונה לא רוצה לומר את השם של הצדיק, שלא יתפרש שחלילה יש זלזול אצלי בנסיעה לציונו הקדוש, חלילה וחלילה. אני רק אציין שהבחור לא תכנן להיות באומן בראש השנה, אלא בציון של צדיק אחר שלא נהגו מעולם לשהות על ציונו בראש השנה, וכעת קם מישוהו והחליט לארגן שם מניין גדול בראש השנה. "שאלתי את הבחור: 'אני מבין שאתה רוצה לנסוע לקברי הצדיקים. אדרבה, טוב להתפלל ולהתחנן לקב"ה שימציא לך זיווג הגון במהרה." "אבל למה דווקא בראש השנה? וכי אין לך רבי שאתה אמור להסתופף בצלו בראש השנה? אין לך את הנוסח הרגיל בתפילות שאליו הורגלת? מי נוסע לראש השנה למקום אחר, למניין שונה שהוא לא יודע מה הנוסח שם ועם מי הוא עתיד לשהות שם? זה קצת מוזר, אתה לא חושב?"

"ענייניו של הבחור התלחחו מדמעות: 'הראש ישיבה לא מבין!', הוא אמר לי, 'אני לא נוסע לשם כי אני רוצה להיות שם בראש השנה. אני נוסע לשם כי אני לא רוצה להיות כאן, אצל הרבי שלי!'"

"ולמה אני לא רוצה להיות אצלו? אני אגיד לכם למה... בערב ראש השנה, אני מגיע לבית המדרש יחד עם כל הקהל הקדוש. החברים

"כשהוא היה נכנס להיפרד מהסוכה בערב 'שמחת תורה', הוא היה מבקש "הוציאו כל איש מעלי", הוא רצה להיפרד לבד מהסוכה. פעם אחת הסתכלתי מלמעלה, הצצתי לראות איך הוא נפרד מהסוכה. מה שראיתי הכה אותי בתדהמה..."

חלקה השני של השיחה שקיימנו עם המשפיע הגה"ח רבי נחום כהן שליט"א,
כיצד חגגו אנשי ירושלים של מעלה את חגי ישראל לפני דור דורים

אליעזר (לייזר) רוט

לקראת חג הסוכות, זמן שמחתנו, אנו מביאים את חלקה השני של השיחה שקיימנו עם המשפיע הגה"ח רבי נחום כהן, לקראת חגי תשרי, וכיצד חגגו אותם אנשי ירושלים של מעלה, לפני דור דורים. את חלקה הראשון של השיחה פרסמנו בס"ד לפני הימים הנוראים בעלון 'בית היין', ובגליון זה נצטט דברים מחלקה השני המתאים לזמן שמחתנו ועוסק בשמחה הגדולה בקיום המצוות.

"אחד המאפיינים העיקריים של יהודי עובד ה', זאת השמחה שהוא מרגיש כשהוא זוכה לקיים מצוה.

"הסבא שלי, הגה"ח רבי יוס'ל וינשטוק, היה יהודי קדוש וטהור, הוא היה מקובל גדול. פעם הוא התארח אצלי ביום טוב של שמחת תורה, והגיע איתי להקפות בבית המדרש של סדיגורא.

"כשהגיעו להקפות, הסבא התחיל לרקוד בכזאת התרגשות, כאילו הוא עומד עכשיו על הר סיני ומקבל את התורה לידיו. הוא שמח עם התורה שמחה עצומה. עמד שם בצד יהודי צדיק בשם רבי וועלוול גילרנטר. הוא לא ידע שזה סבא שלי, אבל הוא ראה שגם אני מסתכל עליו איך שהוא רוקד, הוא אמר לי, תגייד לי, מי זה היהודי הזה? אני רואה שהתורה רוקדת איתו ביחד. יכולת לראות עליו כמה שהוא שמח עם התורה, זאת שמחה עצומה במצוות, שמביאה את האדם לדרגות נפלאות בעבודת ה'.

"ואם הזכרתי את סבא רבי יוסף וינשטוק זצ"ל אספר מעשה שהיה עמו, אנחנו עכשיו מתקרבים לחג הסוכות. סבא היה גר בשכנות עם מרן פוסק הדור הגאון בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל, קומה מתחת מרן זצ"ל. פעם תלמידיו של הרב ואזנר בנו סוכה גדולה בחצר הבניין והסוכה החשיכה את האור בבית הסבא שלי. באה סבתא ע"ה ואמרה שהם מחשיכים את האור, אולי כדאי שיבקש מהם שיזיזו את הסוכה. אמר לה סבא: נכון, עכשיו חשוך לנו בגלל הסוכה, אבל בשמים יהיה לנו אור גדול, כי מי שנותן ליהודים לבנות סוכה גם כשזה לא הכי נוח לו, מקבל על זה שכר גדול משמים..." , זאת הערה אגב, משהו שכדאי לזכור כמתקרב הסוכות ויש מקרים של חוסר הסכמה בין שכנים, במיוחד אלו הבונים בחצרות משותפות.

"אבל מעבר לעניין של ה'בין אדם לחברו', הסוכה היתה ממלאת אותו שמחה באופן שאי אפשר לתאר. כשהוא היה נכנס להיפרד

מהסוכה בערב 'שמחת תורה', הוא היה מבקש "הוציאו כל איש מעלי", הוא רצה להיפרד לבד מהסוכה.

"פעם אחת הסתכלתי מלמעלה, הצצתי לראות איך הוא נפרד מהסוכה. מה שראיתי הכה אותי בתדהמה: הוא שם כסא על השולחן, טיפס על השולחן, עלה על הכיסא, ונישק את הסכך, לאחר מכן ירד וחיבק את הדפנות ונישק בהתלהבות. גם כשהוא היה נכנס לסוכה בלילה הראשון של יום טוב זה היה מחוזה שלא יישכח. איזו שמחה, איזו התרגשות, איך הוא נישק את הסוכה בהתלהבות עצומה, ממש כמו אדם שפוגש את הבן שלו אחרי עשרות שנים שלא ראה אותו! השמחה הזאת היא לא רק מעלה חשובה, אלא היא מעידה על האדם עצמו. אתה אוהב את הקב"ה, אתה שמח שזכית להיוולד יהודי?

"אם ניקח שני יהודים, שניהם מנהלים סדר יום זהה, קמים בשעה 5:30 בבוקר, רצים לטבילה של שחרית, לומדים שעתים ברציפות, לאחר מכן מתפללים בכוונה גדולה, אוכלים פרוסה אחת של לחם עם גביע לבן לארוחת הבוקר, ומיד חוזרים לגמרא ולומדים ברצף עד מנחה, מתפללים בכוונה ובדבקות, אוכלים קצת ושוקעים בלימוד ממושך עד ערבית וכו' וכו'.

"מה נאמר על שני היהודים האלו? שניהם צדיקים. אין שום ספק. שניהם יראי שמים, מתמידים וכנראה גם תלמידי חכמים מופלגים אם הם לומדים כל כך הרבה שעות.

אחד, והנה מגיע הצדיק הירושלמי הנודע רבי נטע צנווירט זצ"ל. בדיוק יצא משם רבי דוד פקשר, מחשובי אנשי ירושלים. ניגש אליו רבי נטע ושואל אותו, תגיד לי, רבי דוד, אתה יודע מי ניצח בבחירות שהיו אתמול בארה"ב? מי נבחר כנשיא? האם זה ג'ימי קרטר או ג'רלד פורד?

"רבי דוד פקשר ענה לו שהוא שמע מקודם שקרטר הביס את הנשיא ג'רלד ועומד להחליף אותו בבית הלבן..."

"רבי נטע שמע, הפנים את המידע, והמשיך בדרכו פנימה לתוך אחד השטיבלאך כדי להתפלל שחרית".

גוי עם פיטם...

"אני עמדת שם המום. רבי נטע היה יהודי קדוש וטהור. הוא בכלל לא היה אמור לדעת שיש בחירות בארה"ב. מה זה מעניין אותו בכלל? ממת? הוא מתעסק עם פוליטיקה? ועוד לדבר לשם כך לפני התפילה? איך זה ייתכן!!!"

"נכנסתי אחריו, לא הצלחתי להתאפק. אמרתי לו 'רבי נטע, אני לא מבין, מה פתאום אתה שואל כאלו שאלות לפני התפילה? למה זה מעסיק אותך בכלל מי יהיה נשיא ארה"ב?...'"

"רבי נטע הסתכל עלי בעיניו המחייכות ואמר לי, 'נו... נחום, אתה כבר התפללת שחרית?' אמרתי לו שכן, מקודם סיימתי להתפלל. 'אני עוד לא התפללתי', הוא השיב לי, 'אני עכשיו עומד לברך את ברכות השחר. אחת הברכות היא ברכת 'שלא עשני גוי'."

"אני מודה ומהלל לקב"ה שעשה אותי יהודי שלומד תורה ומקיים מצוות ולא עשה אותי גוי."

"לאיזה גוי הכוונה? האם אני מהלל על כך שאני לא יושב כמו ערבי בשער שכם ומצחצח נעליים לתיירים תמורת כמה פרוטות? 'אולי אני מהלל על כך שאני לא כמו אותו גוי שעובד בשדה מהבוקר עד הלילה כדי לשתות קצת יי"ש לפני שהוא נופל למיטה שבור ורצוף מעייפות?"

"על זה אני מהלל לקב"ה, זה לא חידוש. אף אחד לא רוצה להיות כזה גוי. אבל אני מודה ומהלל לקב"ה שהוא עשה אותי יהודי ירושלמי עני ואביון, ואני אומר לו שזה עדיף לי להיות יהודי בכל מצב שהוא, ובלבד שלא אהיה גוי, ואפילו גוי עשיר, ואפילו גוי בעל כח ושררה."

"ומי הוא הגוי הכי מצליח בעולם? אין ספק שזה נשיא ארה"ב, המעצמה הגדולה. הוא שולט בכל העולם. אבל הוא גוי! אני שש ושמח שזכיתי להיוולד כיהודי, לגדול כיהודי, לחיות כיהודי, ואני לא רוצה אפילו לא לרגע אחד קטן, להתחלף עם הנשיא האמריקאי בשיא תפארתו וגדולתו."

"לכן רציתי לדעת מי הוא הנשיא החדש של ארה"ב. כשאני מברך 'שלא עשני גוי', אני צריך לדעת אם אני מכוון על ג'רלד פורד כמו שעשיתי בשנים האחרונות, או שמעתה עלי לכוון על ג'ימי קרטר..."

"אבל יש הבדל אחד בין שניהם: אחד מהם עושה את כל זה מתוך הרגל או אולי מתוך כפייה. אין ברירה, הוא חיי בללמוד כל היום כי בבית מכריחים אותו, או בגלל שהוא מפחד לאכזב את המשפחה מסביב, או כל סיבה אחרת בעולם."

"השני קם באותה שעה, לומד אותו מספר שעות, מתפלל עם אותה כוונה, אבל הוא מוסיף עוד משהו אחד קטן לכל המאמץ הגדול הזה: שמחה! הוא שמח. החיוך לא מש מפניו:"

הוא קם בבוקר... בשמחה! רץ למקווה בהתלהבות! לומד גמרא... עם חשק! כשהוא מתפלל, הוא בקושי מצליח לכלוא את ההתרגשות שלו, כשהוא פותח את הגמרא, הוא כמעט יוצא בריקוד."

"אם נשאל אתכם עכשיו מה תגידו על שני היהודים הללו, אתם תגידו תלוי מי... זה שלומד ומתפלל כמי שכפאו שד, הוא יהודי ירא שמים וראוי להערכה. אין ספק. אבל האברך שעושה את זה בשמחה ובהתלהבות ובחשק גדול, הוא עובד ה' אמיתי. הוא לא סתם תלמיד חכם וירא שמים, הוא איש קדוש וטהור, זה אדם שכדאי לבקש ממנו ברכה, הפנים שלו מאירות מקדושה. זה משהו אחר לגמרי!"

"רבי חיים ויטאל מספר שהוא שמע מפיו של מורו ורבו אדונינו רבי יצחק לוריא, האר"י הקדוש, שהוא העיד שהגיע למדרגות נפלאות כאלו בקדושה, עד כדי כך שהוא היה בדרגה כזאת של רוח הקודש שכל רז לא אניס ליה, והוא ידע שיחת עופות ודקלים, האר"י הקדוש אמר איך הגעתי לדרגות הנפלאות הללו? בזכות השמחה ששמחת בקיום המצוות!"

"אנחנו כולנו יהודים חרדים ב"ה. זכינו לקבל חינוך טוב, אנחנו נוטלים ידיים כל בוקר, אומרים 'מודה אני', מתלבשים כדת וכדין, מניחים תפילין מתפללים, אבל השאלה היא אם אנחנו עושים את זה בשמחה."

"יהודי יקר! הנחת תפילין היום בבוקר? בוודאי! איך הרגשת? יצאת בריקוד? הרגשת שהלב שלך מלא שמחה? אתה יודע מה זה תפילין? אתה יודע איזה אור עצום ממלא את הנשמה שלך כשאתה מקיים את המצווה הנוראה הזאת. איזו שמחה צריכה להתפרץ בתוך הלב שלך!!! אם לא רקדת זה אומר שלא הבנת עדיין מה זה להניח תפילין..."

התורה רוקדת אתו

"כשמגיעה שבת קודש, ואתה לא יכול לחלל שבת, זה מעציב אותך או משמח אותך? כשיש לך משהו לספר ואתה מתאפק כי זה לשון הרע, אתה שמח שלא סיפרת או שחלילה אתה עצוב על כך שנעבאך נולדת יהודי למרבה הצער ולכן יש לך כל מיני הגבלות ואיסורים שמפריעים לך בחיים?"

"אני זוכר, לפני קרוב ל-45 שנה, עמדתי בכניסה ל'זכרון משה', בוקר

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל?
שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il

סבא נעמד על הבמה, לקח את המיקרופון ביד ואמר להם, שעכשיו הוא מבין את דברי המשנה בסוף מסכת סוטה שאומרת שבעקבתא דמשיחא החוצפה תגדל. הנה, אנחנו רואים בחור 'חצוף' בן 17, שלא מתבייש להרים אירוע בסדר גודל כזה, ולהזמין רבנים ואישי ציבור ואת כל תושבי המושב. אנחנו צריכים עוד הרבה חצופים כאלה...

הגאון רבי יוסף ברמן שליט"א, נכדו של הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל, עם מבחר פנינים ועובדות אודות הסבא הגדול

אליעזר (לייזר) רוט

הגאון רבי יוסף ברמן שליט"א, זכה לגדול על ברכי סבו הגדול, רבינו הגר"י גלינסקי זצוק"ל. הוריו שיחיו התגוררו כל השנים בקרבתו של הסבא, אבי אמו, והסבא נהג בו ובאחיו בחביבות יתירה, ונוהג היה לעלות לביתם בכל שבת בעת שסעדו את סעודת היום, לאחר שבעצמו היה סועד מוקדם יותר.

באותן שנים, ולמעשה כל עוד היה רבי יעקב גלינסקי עמנו, נהג הנכד לשתות בצמא את דבריו, וכיום כל הרוצה ללקט פנינים מדברותיו של הסבא, צריך רק לאתר את הנכד ולרוות מלוא חופניים נחת, מהאמרות המתוקות והנפלאות של 'רבי יענקלה' המפורסם בגאונותו, בענוותנותו ובחסידידותו המופלגת.

לקראת חג הסוכות, זמן שמחתנו, קיימנו את השיחה המתבקשת עם נכדו של הצדיק, שזכה לשמח את עם ישראל בדבריו המתוקים, שהיו מתובלים בהומור יהודי מלא חן ובשנינות מופלאה, יחד עם מסרים נוקבים וחודרי לבבות, כמיטב המסורת הנובהרדוקאית, אשר ממנה ינק את כל בניין האישיות שלו:

"שואלים אותי, איך הפגין סבא את השמחה שלו בקיום המצוות?" מספר הגר"י ברמן, "האמת שקצת קשה לענות על זה. הוא תמיד היה שמח. החיוך לא מש מפניו, הוא שמח לפגוש כל יהודי, שמח לברך כל ברכה באשר היא, הוא שמח עם הלולב ושמח עם הברכון של ברכת המזון... השמחה היתה החלק המרכזי באישיות שלו... "עם זאת, אני רוצה לענות על השאלה הזאת, בסיפור שיסביר כמה היו המצוות חשובות בעיניו, וכך שמעתי מפיו:

"כשהוא היה בסיביר הקפואה, בהיותו כבן 19, התגבשה שם, בין עובדי הכפייה, קבוצה של כשישים בחורי ישיבה, שהיו מתאספים בכל יום בהפסקה, כדי להניח תפילין ולשמוע דברי תורה.

"מה זה אומר הפסקה? זה בעצם הזמן שבו נתנו להם קצת לנוח, כדי שיוכלו לאכול ארוחת צהריים שהורכבה מצלחת מרק דלוח, שעיקר המעלה שלו היתה שהוא היה חם, ולכן נהנו הבחורים ללגום ממנו, כדי לחמם את העצמות הקפואות.

"הם היו יוצאים לעבודה לפנות בוקר, עוד לפני שיכלו להניח תפילין, וחזרו אחרי השקיעה. לכן, את הנחת התפילין יכלו לעשות רק בזמן

ההפסקה, שנמשכה 30 דקות בדיוק. "הבעיה שבקבוצה היו ישישים בחורים, והיה להם רק זוג תפילין אחד. מה עושים כדי לחלק 30 דקות בין 60 בחורים? ובכן, החשבון פשוט. כל בחור קיבל חצי דקה, 30 שניות כדי להניח את התפילין ולחלוץ אותם...

"במקום לנוח הם היו במרוץ נגד הזמן, בלחץ עצום, מתאמצים להספיק להניח כמה שיותר מהר כדי שעוד בחור יזכה להניח תפילין. במקביל צריכים גם להספיק לאכול צלחת מרק חם, ולא זו בלבד, אלא שהם קבעו שהרי אי אפשר יום בלי לימוד תורה, ואין להם זמן ללמוד חוץ מ-30 הדקות הללו, לכן גם קבעו שכל אחד מהבחורים יאמר דבר תורה במשך 30 שניות, לפי תור, וכך הבחור היה מתכנן מראש מה לומר, והיה צריך לחשוב בלימוד קודם לכן, ולאחר מכן היה שומע ווארטים מאחרים, וכך 30 הדקות של ההפסקה הפכו ל-30 דקות של מרוץ אדיר להספיק גם וגם וגם...

"סבא היה מספר, שכשהוא הרים את השרוול כדי להניח תפילין, למרות שזה נמשך בסך הכל 30 שניות, היד שלו היתה קופאת. הוא היה מרגיש את הקור חודר עמוק לעצמותיו.

"פעם הוא אמר לי מה היה אחד הווארטים שהוא אמר בסיביר. הוא אמר ככה: הגמרא אומרת 'כל המאריך באחד - מאריכין לו ימיו ושנותיו'. לכאורה צריך להבין מה המעלה הגדולה של להאריך

ב'אחד?' אלא התשובה היא שהקב"ה הוא אחד, והוא נמצא בכל העולם כולו. התפקיד של האדם זה כביכול 'להאריך' אותו, למשוך את הקב"ה לכל מקום שבו הוא נמצא.

"מה הקב"ה נמצא רק בנובהרדוק בבית המדרש? הוא נמצא רק בוולנא? אולי בני ברק? לא! צריך למשוך אותו עד לסיביר הרחוקה כביכול, להרגיש אותו בסיביר, לעבוד אותו בסיביר. מי ש'מאריך' ככה את הקב"ה, ומביא אותו לכל מקום שבו הוא נמצא, הוא זה שמאריכים ימיו ושנותיו.

"פעם אחרת הוא אמר את הווארט הבא: הנביא ישעיהו אומר בפרק מ': 'נסתרה דרכי מה' ומאלה משפטי יעבור, הלא ידעת אם לא שמעת אלוקי עולם ה', בורא קצות כל הארץ'.

"הוא אמר ככה: אדם נמצא בצרה, הוא אומר הרי מי גזר עלי את הצרה הזאת? הקב"ה. ובורא העולם הרי אין לו גבול, ומי יודע אולי גם הצרה שנגזרה עלי אין לה גבול, והיא תימשך כל ימי חיי חלילה וחס? עונה הנביא לא! הלא ידעת אם לא שמעת, אלוקי עולם ה', בורא קצות כל הארץ. הוא ברא קצוות לעולם, הוא אין לו גבול, אבל הבריאה יש לה גבול. וזה מה שאומר המדרש: 'מי שאמר לעולמו די יאמר לצרותיו די'.

"הוא היה מספר שהווארטים הללו, מהסוג הזה, הם שהחזיקו אותם שמה, בסיביר הקפואה. הידיעה שיש להם תפקיד, להמליך את הקב"ה על קצות הארץ, ושיש לצער שלהם סוף, שיום אחד יקיץ הקץ על הצרות שלהם, והם יוכלו להיחלץ מהמקום הנורא הזה, זה מה שנתן להם את הכח לשרוד עוד יום ועוד יום.

"סיפר לי יהודי, שראה פעם את סבא מגיע לבית המדרש 'לדרמן' לתפילת ותיקין עם הנץ החמה. סבא היה מגיע מוקדם מאוד, והנה הוא בא עם חיוך מרוצה. הוא שואל את היהודי: 'אתה יודע על מה חשבתי עכשיו בדרך לכאן??? נזכרתי שכשהייתי בסיביר, היה שמה שומר שנהנה להתעלל בנו. הוא היה אומר לנו: המסילה המובילה לכאן היא חד סטרית. הרכבות מגיעות מלאות וחוזרות ריקות. אף אחד מכם לא יצא מכאן'....

"עברו מאז שנים רבות, והנה הוא באמת מת שם ונקבר שם, אבל אני יצאתי, ועכשיו אני כאן ב'לדרמן'... מה שאומר שלא השומר מחליט ולא כיוון הנסיעה של הרכבת הוא הקובע. הקב"ה מכין לכל אחד תוכנית משלו, ומוליך אותו ממקום למקום לפי אותה תוכנית".

"רמת הדקדוק של הבחורים שהיו שם בסיביר, בהלכה ובקיום המצוות - היתה מופלאה. כשסבא הגיע לארץ הוא סיפר למרן ה'חזון איש' על קורותיו בסיביר. החזון איש השתומם, ואמר לסבא שהוא לא מצליח להבין איך קבוצה של בחורים בגילאי 17 עד 19, שהיתה מנותקת מכל העולם, הצליחה להחזיק מעמד ככה, עם כזה דקדוק במצוות ובהלכה. ממש פליאה גדולה!

"הרי בדרך כלל מה שמחזיק בחור זה אחד מהשניים: או ההורים והמשפחה מסביב, שמצפים ממנו להתנהג כמו שחינכו אותו והוא לא רוצה לאכזב אותם, או החברים, הישיבה, הסביבה כל המעטפת

החברתית של האדם, מאוד מעצבת את האישיות שלו. "אבל יושבת לה קבוצה של בחורים צעירים, אין להם משפחה, כולם נשאר מאחור והבחורים לא חשבו שהם יזכו אי פעם לפגוש את הוריהם או מישהו מאחיהם בחיים. אין להם ישיבה, אין שום מעטפת, הם לא חשבו אז על שידוכים ולא על מעמד וכבוד. שום דבר! הם בתקופת מלחמה, חיי אדם שווים כקליפת השום, אין אוכל, אין תנאי מחיה בסיסיים, הם הוגלו לסיביר הרחוקה ברכבת חד סטרית כמו שאמרנו, ובכל זאת הם ככה דבקים בקיום המצוות? פלא גדול!

"אבל סבא היה מסביר מאיפה היה להם את הכח הזה. הוא אמר שזה הכח של נובהרדוק, המוסר החודר לעצמות, שהם למדו בשפתיים דולקות בתקופה בה היו בישיבה, נכנס להם ללב ולכליות. הוא לא נתן להם מנוח. זה מוסר שבונה את האדם מבפנים, הוא מחויב רק לצו המצפון התורני שלו, ולא לשום דבר אחר.

"עד זקנה ושיבה הוא החזיק מעמד עם המוסר העוצמתי הזה. אתה יודע איך הוא היה קם בבוקר? הוא ישן במיטה כשהוא מכוסה בשמיכה, וברגע שהשעון היה מצלצל והוא פקח את עיניו, הוא היה מעיף את השמיכה בכל כוחו, הכי רחוק שאפשר. כדי שלא יהיה לו קשה לקום מהמיטה. מדובר על יהודי בן 85, יהודי בן 90! ככה עד גיל 93... אפשר להבין רמה כזאת של מחויבות לקום מוקדם בכל יום, בלי שום פשרות, במשך קרוב ל-100 שנה???

"כשהוא כבר היה בן 93, הוא פגש את אחיין שלי, הנין שלו. אמר הסבא לנין ככה, תקשיבו טוב! 'בתקופה האחרונה אני חלש ואין לי כח. אני צריך להתאמץ כל פעם מחדש כדי ללכת לבית הכנסת, קשה לי יותר למסור דרשות', ככה הוא אמר, 'ואני מתלבט ביני וביני עצמי, ממה נובעת החולשה הזאת?'

"מצד אחד אני כבר זקן, זה נורמלי וטבעי שאנשים זקנים הם חלשים. אבל מצד שני אני חושב שאולי זה מגיע מעצלות... אולי זה היצר הרע שמנצל את העצלנות שלי, ומנסה להפיל אותי ולגרום לי לוותר חלילה וחס על תפילה במניין, או על דרשה שאני מתבקש למסור בפני ציבור?..."

"ככה מדבר יהודי שכל בוקר, במשך 90 שנה, היה קופץ מהמיטה כנשון נחש, ברגע שהגיע הזמן לקום! יהודי שלא חס על כבודו ולא על גופו, ונסע בכל הארץ והעולם כדי למסור דרשות, בלי שקיבל על כך תשלום. יהודי שניצל את 30 דקות ההפסקה שהיו לו כדי להניח תפילין, לומר דבר תורה ולשמוע דברי תורה מחברים אחרים, והוא מתלבט בינו ובין עצמו האם החולשה שלו בגיל 93 היא חולשה אמיתית, או שמקורה בעצלנות..."

"זה המוסר של נובהרדוק! זה הכח של לימוד המוסר התמידי, שנתן לו כל הזמן דחיפה קדימה. לא לוותר לעצמו, לא לנוח על זרי הדפנה, כל הזמן להסתכל קדימה ולנסות לטפס עוד קצת.

"מעשה כעין זה היה כ-20 שנה קודם לכן, כשהיה בן 72, והיה צריך לעבור צנתור בפעם הראשונה. הוא עשה חשבון נפש, והגיע למסקנה שהסיבה שבגינה הוא סובל ממצב רפואי שמחייב צנתור, נעוצה בכך שהוא התעצל במסירת הדרשות ברחבי הארץ והעולם,

ולכן בא עליו כזה חולי שמחייב אותו במנוחה.

"לכן, לפני שנכנס לצנתור הוא קיבל על עצמו בקבלה גמורה, שלא לסרב אף פעם לומר דרשה בכל מקום אליו יזמינו אותו, לא משנה באיזו שעה וכמה זה רחוק, ועד כמה הוא צריך להתאמץ כדי להגיע לשם.

"ומה היה קודם לכן? גם קודם לכן הוא מסר דרשה בכל מקום שקראו לו, ולא חס על עצמו ולא על כבודו, והיה מגיע לכל מקום בכל זמן כדי לדרוש ולזכות את הרבים. אם היו מזמינים אותו למסור דרשה לילדות בכיתה א' בבית ספר - הוא היה הולך, הוא לא עשה חשבון אם זה מכבד אותו או מבזה אותו, וגם לא הסכים לקחת תשלום על דרשותיו. "בגיל 91, כשכבר לא היה מסוגל לטוס לחו"ל, כדי לקבץ מעות לכוללים שהחזיק שנים רבות, הוא נכנס למרן שה"ת הגר"ח קנייבסקי שליט"א, ושאל מה יעשה עם הכוללים כשאין לו עכשיו אפשרות להשיג כספים. אמר לו רבינו הגר"ח שיתחיל לקחת כסף עבור הדרשות שלו, ועם הכסף הזה יממן את הכוללים. מאז הוא היה לוקח מחיר של 700 שקלים, שגם זה היה מחיר נמוך מאוד ביחס לדרשנים אחרים, והסיבה שלקח היתה למען החזקת הכוללים.

"כשהוא כבר היה בן 90 ויותר, שאלנו אותו: סבא אתה אומר מחר דרשה בירושלים, נכון? איך אתה נוסע לשם? מישהו בא לקחת אותך? ומה הוא היה אומר: 'למה צריך לקחת אותי, מה? אין אוטובוס? אני יורד לתחנה ונוסע באוטובוס!'. יהודי בן 91!!! דרשן מפורסם שבכל העולם מגלגלים את הווארטים שלו ומספרים את הסיפורים שלו, והוא לא חושב אפילו לרגע קט, שהוא יכול לנסוע במונית ושמי שהזמין אותו למסור דרשה ישלם את זה בשמחה..."

לסיום החלק הראשון של השיחה, שאלנו את הנכד הגר"י ברמן, אם יש לו זכרונות מיוחדים מהסבא הגדול בימי חג הסוכות:

"סוכות אצל סבא?", הוא משיב בחדווה, "בטח שאני זוכר... אבי הגאון שליט"א תמיד היה יושב ולומד, הוא היה עסוק עם הגמרא יום ולילה, גם בימי חול המועד סוכות. אז סבא היה נרתם לשמח את הנכדים שלו, ולוקח אותנו לטיולים ברחבי הארץ.

"ומה זה טיול של הסבא הגאון רבי יענקלה גלינסקי? לנסוע לדרשות כמובן. אם בכל השנה הוא היה נוסע ממקום למקום, ונודד בכל רחבי הארץ כדי למסור דרשות ולעורר את הלבבות, בימי חול המועד על אחת כמה וכמה. הוא היה לוקח אותנו איתו כל יום לכמה וכמה מקומות, היינו נוסעים מעיר לעיר וממושב למושב, פעם באשקלון פעם באר שבע, פעם נתיבות, פעם חיפה או נתניה או ראשון לציון. בכל מקום בארץ.

"פעם אחת התקשר אליו איש צעיר ונמרץ, והזמין את סבא לשאת דברים בשמחת בית השואבה המרכזית של אחד המושבים הסמוכים לאשקלון.

"סבא חשב שמדובר באירוע רשמי מטעם המועצה האזורית, בטח משהו מסורתי שכל ותיקי הקהל מארגנים מזה שנים...

"כשהגיע לשם התברר לו שאחד מבני המושב, בחור בן 17, לבש עזות דקדושה, והחליט לעשות אירוע של שמחת בית השואבה לכל בני

"כשהוא כבר היה בן 90 ויותר, שאלנו אותו: סבא אתה אומר מחר דרשה בירושלים, נכון? איך אתה נוסע לשם? מישהו בא לקחת אותך? ומה הוא היה אומר: 'למה צריך לקחת אותי, מה? אין אוטובוס? אני יורד לתחנה ונוסע באוטובוס!'"

המושב, ולא זו בלבד אלא גם להביא להם רב מבני ברק שידרוש להם... "האירוע אכן היה הצלחה גדולה והגיע קהל גדול. סבא נעמד על הבמה, לקח את המיקרופון ביד ואמר להם, שעכשיו הוא מבין את דברי המשנה בסוף מסכת סוטה שאומרת, שבעקבתא דמשיחא החוצפה תגדל. הנה, אנחנו רואים בחור 'חצוף' בן 17, שלא מתבייש להרים אירוע בסדר גודל כזה, ולהזמין רבנים ואישי ציבור ואת כל תושבי המושב. הבחור הזה מלמד אותנו, שלפעמים חוצפה זאת תכונה מצויינת, אנחנו צריכים עוד הרבה חצופים כאלו, שיאמינו בעצמם ויפעלו למען הציבור כולו, למרות גילם הצעיר ונתוני הפתיחה הלא מעודדים שלהם...

"כעין זה היה מעשה עם נער אחר, שבא מבית של שומרי תורה ומצוות, אבל זה לא היה בית חרדי ולא היתה שם אווירה של עבודת ה' והתמדה בתורה. אותו נער דבק בסבא, ואכן סבא מאוד קירב אותו ורומם אותו, עד שהפך אותו לבחור ישיבה ממש, ולימים הקים בית חרדי לכל דבר, ושומר זמן רב על קשר עם המשפחה שלנו.

"יום אחד פנה אביו של אותו נער בטענה לסבא זצ"ל: 'מה עשית לי?', הוא שאל. 'אני חינכתי את הילד שלי בדרך אחת, ואתה סובבת אותו לצד אחר. באיזו זכות אתה לוקח את הילד שלי ומחנך אותו לפי הדרך שלך???'

"סבא הראה לו את המשנה הזאת בסוף מסכת סוטה: 'בן מנהל אב, בת קמה באמה, כלה בחמותה'... 'אנחנו בעקבתא דמשיחא', אמר סבא לאביו של אותו בחור, 'הבן שלך בכל מקרה לא ילך בדרך שלך, הוא ימרוד בך בין אם תרצה ובין אם לא תרצה. השאלה היא לאיזה צד הוא ימרוד בך. אתה חינכת אותו להיות שומר מצוות ותו לא, היו לו שתי דרכים למרוד, האחת להפוך לבן תורה ששוקד על התורה והעבודה יומם ולילה, והיתה דרך אחרת, לפרוק חלילה עול תורה ומצוות ולחלל שבת אצלך בבית. באיזו מרידה היית בוחר מבין השתיים? היית מעדיף בן תלמיד חכם, או חלילה בן מחלל שבת???' כמובן שתעדיף שיישב וילמד נכון? אם כן אתה צריך להודות לי, שאני כיוונתי אותו למרד נעורים מסוג הרבה פחות קשה מבחינתך...".

מוצאי יום כיפור. כל בית ישראל סועדים את לבם ומתאוששים מן הצום, הזריזים כבר מסיימים את סעודתם, ותיכף ימהרו לתקוע יתד לסוכה, אבל אמא זריזה מכולם: היא הגישה אוכל לבני הבית, ואילו היא עצמה רק טעמה טעימה בעלמא, כדי השבת נפש, וכבר אצה-רצה אל בית אחת השכנות לסייע

הרבנית ר. צביון על בית אמה הרבנית בת שבע קנייבסקי ע"ה

ארלנגר. במשך כשנה הוא הספיק ללמוד עם אבא את כל הש"ס. גם בהמשך השנים התגוררו אורחים נוספים באופן קבוע בביתם של אבא ואמא.

אמא של השיכון

בשנת תשי"ח עברה משפחתנו מהדירה שברחוב אור החיים לשיכון 'חזון איש' תוך זמן קצר נעשתה אמא - לאמו של השיכון כולו, עם כל המשתמע מכך.

אמא היתה משתדלת לסייע לכל הנצרכים באזור:

אם שמעה על משפחה עניה שאין לה די צורכה - נטלה על עצמה לאפות ולבשל בעבורם; אם נודע לה על משפחה שהאם ילדה - אספה את הילדים לביתנו, בישלה 'ארבעס' לשלום זכר' ודגים לשבת; אם היו באזור ילדים יתומים או כאלו שאמם אינה מתפקדת - הכינה להם כריכים בבוקר ודאגה להם בצהריים. היא גם זו שהשתתפה באסיפות ההורים שלהם.

מספר רבי יצחק קוסובסקי: באחת השבתות של שנת תש"ל, בעיצומה של שיחת מוסר בישיבת 'כנסת חזקיהו' שבפר חסידים, סיפר המשגיח הגאון הצדיק רבי דב יפה מתוך התעוררות והתרגשות: בשיכון 'חזון איש' שבבני ברק מתגוררת אשה גדולה

כאשר צפה ועולה דמותה של אמא לנגד עיני, אני רואה אותה מוקפת אדם. אינני יכולה לצייר את דמותה לבדה, ללא הרקע האנושי שליווה אותה בקביעות בעשרים-שלושים שנות חייה האחרונות. אמא לא היתה לבד - תדיר הקיפוח נשים וטף, יגונות וששונות, מצוקות ושמחות, צרות הכלל וצרות הפרט, עסקי ציבור ועסקי יחיד.

לא כך היה המצב כל השנים, אולם משנתגלגלו הדברים והגיע לכדי כך, היו אמא וכלל ישראל קשורים זה לזה בקשר אמיץ. אמא חשה מחוברת לכלל ישראל, ואף כלל ישראל ראה את ביתה כביתו.

אימתי הפך ביתנו לרשות הרבים, ואמא - לאמא של כלל ישראל? אי אפשר לפתוח את לוח השנה ולהצביע על יום מסוים. היה זה תהליך ארוך שהתרחש אט - אט והחל לצבור תאוצה בעיקר אחר פטירתו של סבא הסטייפלר זצ"ל. עד אז היה סבא הכתובת לכל מצוקה ולכל בעיה, ועם הסתלקותו נפער חלל עצום - אנשים חיפשו דמות שממנה יוכלו לקבל עצה ותושיה.

האדרת הוטלה על אבא. הציבור החל לפקוד את מעונו, ומשבאו - 'גילו' שם את אמא.

אמא היתה מקבלת את הבאים, משוחחת עם נשותיהם, מרעיפה עליהן מברכותיה ותורמת מעצותיה. הנשים הרגישו שיש להן אמא מסורה בעלת אוזן קשבת, הרוצה באמת בטובתו של הזולת ומוכנה לעשות הכל בעבורו. בהמשך גם גילו שהיא אשה צדקנית ובעלת סייעתא דשמיא, אשר עצותיה מועילות וברכותיה מתקיימות. הן חלקו את חוויותיהן עם חברותיהן, והנשים החלו להגיע אל אמא בהמוניהן.

למעשה כבר שנים רבות קודם לכן ניכרו ניצניה של תופעה עתידית זו. כבר כשהיו אבא ואמא זוג צעיר, היה ביתם פתוח לרווחה:

תקופה קצרה לאחר נישואיהם התארח בביתם דודי רבי משה, אחיה של אמא, שלמד ב'תפארת ציון' במשך שנה וחצי. אחר כך התגורר בביתם למשך שנה הילד דב קרייזווירט, בנו של רבי חיים קרייזווירט - רבה של אנטוורפן. אחריו גרה בביתם במשך שנה הדודה שושנה, לימים רעייתו של רבי יצחק זילברשטיין, שעבדה באזור המרכז. תקופה מסויימת ישן בביתנו בחור משוויץ שלמד עם אבא בחברותא לפנות בוקר, הלוא הוא הגאון רבי ישראל מאיר

המתחסדת עם שכנותיה, מכבסת, מאכילה ומשקה לכל נצרך ומיטיבה עם הבריות - אשת חסד שאין כדוגמתה... (אמא היתה אז כבת ארבעים ולא מוכרת עדיין).

חסד בכל זמן ובכל תחום

אחת השכנות סבלה במשך תקופה ארוכה מפצעים בכפות הידיים. סבל רבב נגרם לה בעת מליחת העופות - המלח צרב את פצעייה והסב לה כאבים חזקים. ומי נחלצה לעזרתה אם לא אמא! לא פעם ולא פעמיים, לא חודש ולא חודשיים - מידי שבוע במשך מספר שנים היתה אמא יורדת לביתה ומולחת במקומה את העופות. הכל נטלה אמא על כתפיה! כל זאת כאשר היתה לה משפחה גדולה משל עצמה. בתקופה שהיא עצמה היתה דחוקה מבחינה כלכלית, בזמן שהיתה עסוקה מאוד בענייני הבית משום רצונה לאפשר לאבא להיות פנוי ללימודיו, בעוד היא עצמה לא קיבלה עזרה מאיש. למרות הכל - היא הצליחה ליצור 'יש מאין' למען כל הזקוקים לכך. היא לא המתינה עד שיבואו לבקש עזרה אלא רצה והציעה את עצמה. למעשה, היא לא הציעה כלל, אלא פשוט התחילה מיד לפעול ולעשות.

מוצאי יום כיפור. כל בית ישראל סועדים את לבם ומתאוששים מן הצום, הזרזים כבר מסיימים את סעודתם, ותכף ימהרו לתקוע יתד לסוכה, אבל אמא זריזה מכולם: היא הגישה אוכל לבני הבית, ואילו היא עצמה רק טעמה טעימה בעלמא, כדי השבת נפש, וכבר אצה-רצה אל בית אחת השכנות. אותה שכנה ילדה בליל יום הכיפורים, ואמא מיהרה אל הבית והציעה את עזרתה בהדחת הכלים, בהשכבת הילדים, בקיפול הכבסים ובשאר ענייני הבית השוטפים. עבודת היום המאומצת וחולשת הצום לא ניכרו עליה כלל וכלל! שכנה ילדה לפני פורים. ליבה הרחום של אמא לא נתן לה מנוח: מי ידאג לתחפושות של הילדים הקטנים?! אמא לא חסה על כוחותיה, וכיתתה רגליה מדלת לדלת בין בתי השכנים כדי להשיג את בגדי מרדכי היהודי ואסתר המלכה, ולידי המשפחה היתה אורה ושמחה.

לא היו אלו מקרים בודדים: שכנה יולדת - עול ניהול הבית נופל על אמא. היא מארחת את הילדים בביתנו, שולחת ליולדת אוכל לשבת, ודואגת שלא יחסר לה מאומה. שכנה נזקקת לטיפול רפואי, והבעל לא יכול ללוותה - אמא מצטרפת אליה. לאחר מכן, כשהאם נעדרת מן הבית, היכן שוהים הילדים? - בביתנו כמובן, כשאמא עושה ככל יכולתה להנעים להם עד שאמם תשוב.

נער צעיר נשאר לשמור שעה קלה על אחיו הקטנים, הללו היו בעלי חוש ריח, ועד מהרה גילה שאינו משתלט על החבורה... בצר לו, רץ לאמא שגרה בבנין הסמוך וביקש ממנה שתבוא לעזור לו.

בכל ראש חודש בשעות הצהרם שהו בביתנו מספר ילדים. היו אלו ילדי המורות שהתגוררו בשיכון. הילדים סיימו את הלימודים בשעה שתים עשרה, והמתינו בביתנו לאמהות שסיימו מאוחר יותר. הילדים אהבו לבוא אלינו כי אמא התייחסה אליהם בלבביות וכיבדה אותם בממתקים.

וכבר היה מעשה בסבתא הרבנית אלישיב, שבאחד מביקוריה אצלנו תמהה ואמרה: "מענין הדבר, בכל פעם שאני מגיעה אליכם, אני פוגשת בבית ילדים זרים..."
(יש לציין כי ילדי השכנים היו קוראים לאמא בשמה הפרטי, לעומת שכנות אחרות בשיכון שכוננו 'גברת' או 'רבנית').

שכנה טובה

לא היה צריך להיות מסכן או נזקק כדי ליהנות מעזרתה של אמא. כמה וכמה משפחות שהתגוררו בשיכון היו בני חו"ל שעלו ארצה, ומטבע הדברים לא היו להם קרובים ומכרים בארץ הקודש. אמא לקחה משפחות אלו תחת חסותה ודאגה לכל מחסורן. בעת הצורך ליוותה את הנשים ללידות או לטיפולים אחרים והגישה להן את עזרתה בשלל תחומים.

אחת המשפחות הללו היתה משפחת ויינטרוב. רבי ישראל אליהו ואשתו הרבנית התגוררו תחילה בברוקלין שבניו-יורק ולאחר מכן עלו לארץ ישראל תקופה קצרה התגוררו בירושלים, ואחר כך עברו לבני ברק, מתוך מטרה לחסות בצלם של גדולי הדור.

כשבאו לגור בשיכון, חששה הרבנית ויינטרוב ממקום מגוריה החדש. "איני מכירה כאן איש", שטחה את חששותיה בפני אחת מידידותיה, חברת ילדות של אמא. החברה ביטלה את הדברים במחי יד וכשחיוך רחב נסוך על פניה: "אם תגורי ליד הרבנית קניבסקי, אין לך מה לדאוג!"

הרבנית לא ידעה מיהי 'הרבנית קניבסקי' והיאך תערך עמה היכרות, אך לא היתה לה שהות ארוכה להתחבט בשאלות הללו. למחרת בבוקר נשמעו דפיקות קלות על דלת הבית, האשה שעמדה בפתח הציגה את עצמה: "שלום לכם, ברוכים הבאים, אני שכנתך בת-שבע קניבסקי, אשמח לסייע בידך בכל ענין שתחפצי". זהו, כמה מילים, והן הפכו לחברות ותיקות'. אמא אכן הרבתה לסייע לה להתארגן בדירתה ולהיקלט היטב בסביבה החדשה.

מוסיפה והולכת

אמא לא היתה האשה הצעירה ביותר בשיכון, בוודאי לא כל השנים... עם זאת מידי שנה בליל ראש השנה היתה מכתת את רגליה לאחר תפילת ערבית, עולה ויורדת כמה וכמה קומות, דופקת על דלתותיהן של כל השכנות ומאחלת להן 'שנה טובה' - מברכת ומתברכת, וזאת אף בשנה האחרונה לחייה.

לא עלה על דעתה של אמא כי מנהג זה, שנהגה בשנים עברו, צריך להשתנות עם הגיעה לרום גילה ולמעמדה, וכי הגיעה העת שהשכנות תיכנסנה אליה. אולם אמא - שכל חייה היתה בתהליך של התקדמות והתווספות' - הוספת הנהגות ומעשים טובים - מעולם לא פסעה לאחור ולא פסקה ממנהג טוב שהחלה בו אי-פעם.

בתחילת פעילותה של אמא היא היתה מגדל אור בשיכון הקטן שסביב ביתה, אך עם הזמן החל אורה מוסיף ובוקע טיפין טיפין לכל העיר, ולכל הארץ ולכל העולם כולו.

(מתוך הספר 'בית אמי')

אל תחשבו שהחיים שלי בתל אביב היו קלים. בכלל לא היו קלים. גדלתי שם מגיל שנתיים עד גיל תשע עשרה, ומה לא עשו לי... היו סוחבים לי בפאות, ומרביצים ולועגים על "המראה המוזר וההתנהגות הפרימיטיבית" שלי... נלחמנו על נפשנו! ידענו מה אנחנו רוצים וצריכים, וחזקנו בנו את ההכרה של "אחת שאלתי". היום ברוך ה' כולנו - כל הלוחמים האלו - בני תורה, אברכים וראשי ישיבות

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל על ימים של סיום והתחלה

אני שואל ילד - 'מה אתה רוצה להיות כשתהיה גדול, בעל מפעל לצעצועים או תלמיד חכם גדול?' אם הוא רוצה מפעל של צעצועים, אין לו הרבה סיכויים לעמוד בנסיונות, משום שאין לו שאיפות, אבל אם הוא עונה: 'ודאי אני רוצה להיות תלמיד חכם גדול וירא שמים!', יש לו סיכויים לגדול בתורה ובעבודת ה', על אף כל פיתויי העולם הזה.

אדם צריך לחזק במוח ובלב את: "אחת שאלתי מאת ה'" שיהיו לו שאיפות לעשות את רצון ה'. להיות תלמיד חכם ועובד ה', ורק אז יוכל לעמוד במלחמות של היצר, שמנסה כל הזמן לדרדר אותו לשאול.

אם תחנה עלי מחנה של היצר, ואם תקום עלי מלחמה של היצר הרע - "בזאת אני בוטח", "ב"אחת שאלתי מאת ה'".

תחליט בהחלטה חזקה ואמיצה - בלי חכמות, אני הולך בדרך ה'! אני הייתי זקוק מאוד להחלטה כזאת. אל תחשבו שהחיים שלי בתל אביב היו קלים. בכלל לא היו קלים. גדלתי שם מגיל שנתיים עד גיל תשע עשרה, ומה לא עשו לי... היו סוחבים לי בפאות, ומרביצים ולועגים על "המראה המוזר וההתנהגות הפרימיטיבית" שלי...

לימי חג הסוכות ושמחת תורה ישנה חשיבות גדולה מאד, אלו הם ימים של סוף וגם של התחלה.

בשמחת תורה אנחנו מסיימים חמישה חומשי תורה. אנחנו עושים סיום על התורה, ורוקדים עם התורה בשמחה גדולה, ולא סתם בשמחה אלא בשמחה מיוחדת של מצוה. אבל סיום בלי התחלה חדשה הוא לא כלום. סיימת חמישה חומשי תורה? זה נפלא, כי זכית לסיום הזה, ועוד באותו יום אתה מתחיל מחדש חומש בראשית.

ממש עכשיו היה לנו גם סיום של השנה, והתחלה של שנה חדשה, שאנחנו צריכים לנצל להתחלה של חיים חדשים בעולם.

בואו נתעורר, נתחיל לחשוב מחדש - כל אחד ייצר לו את ההתחלה החדשה, לפי המצב שלו. יש כאלו שההתחלה שלהם תכלול סמינרים, כדי שיוכלו לקבל את התנופה וידעו איך להתחיל מחדש, ואיך להתמיד בדרך החדשה. מי שיכול - שיבוא לכוללים לבקש מאברכים "תלמד איתי שיעור, חצי שעה ביום, בבקשה..."

קשה להאמין, כמה אלפים ואלפי אלפים התחילו להתחלה חדשה וחזרו בתשובה בזכות הכוללים בתל אביב. רק נכנסו לרגע. וביקשו "תלמד איתי", ותראו איך הם נראים היום, בלי עין הרע, זה עולם אחר.

לא פעם אני חושב על כך שמאד מאד קשה לחזור בתשובה. מה עושים כדי להתחזק ולהצליח במשימה החשובה והנפלאה הזאת? עושים "מצא את ההבדלים". לך תראה את העולם של אלו שחיים בעולם של תורה - אלו בתים, אלו שותפות לחיים, אלו ילדים ואיזו רמה... ההתבוננות הזאת יכולה לעזור מול היצר הרע, שמתאמן להפריע לנו לחזור בתשובה.

אם אתה תחליט ברגע של חוזק ושל ראייה צלולה - "אני לא מוכן לחיים ללא תוכן, אני רוצה ללמוד תורה! שעה או שעתיים, חמש שעות ויותר, לפי היכולת..." - ההחלטה הזאת תהיה החלטה שתציל אותך כל החיים מכל המלחמות.

כך אנחנו אומרים בימים אלו, פעמיים ביום: "אם תחנה עלי מחנה לא ירא לבי, אם תקום עלי מלחמה בזאת אני בוטח, אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש, שבתי בבית ה' כל ימי חיי".

איך היה האדמו"ר מתייחס אליהם? - היה מלטף אותם במילים טובות ורכות, והיה מאיר להם פנים. היה נושא עמהם בעול, והיה מברך אותם באהבה אמיתית, מעומק הלב, "חיים מתוקים שיהיו לך, חיים מתוקים שיבואו עליך, אוי ויי ויי..."

אחרי שהאדמו"ר עשה לו כאלו חיים מתוקים - את כל העבירות שהוא תיכנן, הוא כבר לא יכול היה לעשות, כשהאדמו"ר אוהב אותו ככה.

זו היתה דרכו של אהרן הכהן. כשהוא הרגיש שיהודי מסויים עומד ליפול לחטא, אהרן הכהן פנה אליו מתוך אהבה אמיתית, וברך אותו ושאל לשלומו, ונהג בו בכבוד ובהערכה. לאחר שפרש אותו אדם מאהרן הכהן, אמר לעצמו - כלום יכול אני לחטוא, בעת שליבו של אהרן הכהן מלא אהבה והערכה כלפי?

נסעתי פעם עם איזשהו נהג משאית, והוא סיפר לי שהיה בסמינר. הרב נסים יגן זצ"ל דיבר באותו סמינר ודבריו - כך אמר הנהג - היו חמים ונבעו מעומק הלב. למחרת נסע אותו נהג משאית לדרכו, ונזדמן לו נסיון, וכמעט שחטא, ופתאום נזכר ברב נסים יגן, וראה את דמותו מול עיניו. אמר האיש לעצמו - אחרי שהרב התייחס אלי יפה כל כך, אני יכול לחטוא?! ועמד בנסיון ולא חטא.

בואו נקדש גם אנחנו את שם ה' על כל צעד ושעל, בכל שעה ושעה, כל ההתנהגות שלנו, במוניית ובחנות הירקות, בבית וברחוב, תגרום לכולם לרצות להיות כאלה. על ידי ההתנהלות שלנו נזכה להאחיב שם שמים על כולם.

באופן זה נתחיל את השנה בעזרת ה' בהתחלה טובה, ובשמחת התורה עם כל הלב ועם כל הנשמה, ואז נזכה לישועה ולגאולה השלמה.

(מתוך הספר 'אריה שאג')

הרבה חברים שלי מסכנים לא עמדו בזה. בהתחלה קיצצו את הפאות, כדי להיות דומים לחילונים, ובסוף נהיו חילוניים בעצמם. מה יש להם היום, כלב וילד? עשרים וחמישה אחוזים מביננו אולי ניצלו, אבל זה לא היה פשוט בכלל...

נלחמנו על נפשנו! ידענו מה אנחנו רוצים וצריכים, וחזקנו בנו את ההכרה של "אחת שאלתי", כדי שלא יוכלו לשקר עלינו. היום ברוך ה' כולנו - כל הלוחמים האלו - בני תורה, אברכים וראשי ישיבות. לאותם נערים שעמדו בנסיון, והלכו בדרך ה' יש בתים נפלאים, ששורה בהם הברכה. יש להם בין מאה לשלוש מאות צאצאים בלי עין רעה, ולא בן אחד באוסטרליה שנשוי לגויה.

רבתי, תסתכלו קדימה - מה יוצא מאלו ומה יוצא מאלו. אלו חיים יש לאלה ואלו חיים יש לאלה. ילדים עם ג'ינסים קרועים, עם קוצים ועם עגילים בכל הצדדים. אם היית רואה יצור כזה לפני ארבעים שנה, היית בטוח שהוא ברח מאיזה בית חולים לחולי נפש. היום זה לא רק נורמאלי זה אפילו בסטיל.

המשימה שלנו היא לקחת את עצמנו חזק בידיים - סיימנו את השנה, ואנחנו מתחילים בעזרת ה' שנה חזקה וטובה. סיימנו חמישה חומשים, ואנחנו מתחילים להכנס שוב לעניינים, מתחילים ספר בראשית

בואו נלמד מידות טובות מהאבות שלנו, מאברהם, מיצחק ומיעקב, בואו נלמד ממידותיהם של משה רבינו ושל אהרן הכהן ומהצדיקים שבכל הדורות.

אני זוכר את האדמו"ר מוויז'ניץ זצ"ל, שהיו באים אליו אנשים שקצת התרחקו מהדרך הנכונה. באירופה היה הרבה קלקול ואחר כך התרחשה השואה, ובאו אל האדמו"ר אנשים מדוכאים שגם המצב הרוחני שלהם לא היה טוב.

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

פעם סבל מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל מאוד מעיניו, באתי אליו אחרי השיעור והבאתי לו אתרוג ששמרתי מחג הסכות. המראה של האתרוג היה טרי, כאילו זה עתה נקטף מן העץ. מרן שמח מאד. לאחר שנכנס לרכב, הוא אמר לנהג: "איפה רבי ראובן? תקרא לו, שיבוא איתי הביתה"... מרן רצה להביע בכך את הכרת הטוב על האתרוג שהבאתי לו

הגאון רבי ראובן אלבו שליט"א: "כי לקח טוב נתתי לכם"

"יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" (דברים ל"ב, ב')

"לקחי" זו התורה הקדושה, שנאמר: "כי לקח טוב נתתי לכם תורתי אל תעזבו" (משלי ד, ב). כך מפרש הגאון מוילנא (אבן שלמה פ"א) את הפסוק שלפנינו: התורה דומה לגשם, שכן בכוחה להצמיח מה שיש באדם. אם יש לו מידות טובות, או שיש בו רצון לשפר את מידותיו - מצמיחה התורה את מידותיו ומשפרת אותן יותר, אך אם יש לו מידות רעות חלילה, קורה ההפך - התורה מגדלת ומטפחת את המידות הרעות שלו ומכניסה בו ערמומיות - "וקוץ ודרדר תצמיח לך".

התורה היא מקור הברכה; היא הברכה בעצמה, והיא משפיעה ברכה לכל העוסקים בה. "אורך ימים בימינה ובשמאלה עשר וכבוד" (משלי ג, טז).

מעשה ביהודי חרדי מבוגר, בן למעלה משבעים וחמש, שלא חש בטוב, והרופא שלחו לחדר מיון באחד מבתי החולים. באותה עת שהו בחדר המיון כעשרים חולים, מחוברים למכשירים שונים. מלבד היהודי המבוגר שהו בחדר המיון עוד שלושה חולים חרדים.

בשעות הערב הגיע בנו של היהודי המבוגר לשהות ליד מיטת אביו. בידו נשא גמרא, המסכת הנלמדת בדף היומי. לאחר כמה דקות פתח הבן את הגמרא והחל ללמד את סוגיית הדף היומי. הושלך הס. כל החולים ששהו בחדר היטו אזן לשיעור בדף היומי של הבן עם אביו. הבן קורא ומסביר, האב מקשיב ממיטת חוליו, מפעם לפעם האב נכנס לדבריו, מקשה ושואל, והשנים פותחים בשקלא וטריא.

לפתע נשמע קול מעבר לוילון. היה זה אחד החולים החרדים שהאזין לדברים, וגם הוא הצטרף לדיון בסוגיא. לא חלף זמן רב, וכל ארבעת החולים החרדים הפכו את חדר המיון לחדר שיעורים תוסס ועירני. שאר החולים שכבו במטותיהם והאזינו לויכוחים המוזרים. הם לא הבינו את התוכן, המלים היו זרות להם, אבל הם רחשו כבוד ליהודים הללו, שאפילו בחדר המיון מנצלים את הזמן ללימוד התורה.

השיעור הסתיים. הגיע הרופא התורן. בדק את היהודי המבוגר, סקר את הממצאים הרפואיים, והחליט: "הכל תקין, אתה משוחרר". עבר למטופל השני, בדק אותו ואמר: "אתה משוחרר". וכך היה עם השלישי והרביעי.

כל ארבעת החולים שהשתתפו בלימוד - שוחררו לביתם. התורה עצמה היא הרפואה. "רפאות תהי לשרך ושיקוי לעצמותיך" (שם פס' ח).

התורה - סמא דחיי

מרן רבינו עובדיה יוסף זצ"ל לא היה יכול להתנתק מהלימוד. התורה היתה סם החיים שלו. כשהיה יוצא לדרך לנסיעותיו היה לוקח איתו את הגמרא, ובמשך כל הנסיעה היו עיניו נעוצות בתוך דף הגמרא. זכורני שהייתי מתלווה אליו במסוק שהטיס אותו לכל מיני מקומות בארץ, להשמיע את דבר ה' לפני הימים הנוראים. טלטולי הדרך היו קשים, ברקע נשמעו רעשי המנוע הטורדניים. אך מרן נמצא בעולמות אחרים, כל הדרך היו שפתיו ממלמלות בעל פה דף אחרי דף.

פעם נסע עם הרבנית במכונית, בדרך הלך סיים חצי מסכת פסחים, ובדרך חזרה סיים את החצי השני. נסיעה אחת - מסכת שלמה. הלימוד המאומץ השפיע על עיניו. הוא עבר בדיקות רפואיות מדוקדקות, והוחלט על ניתוח בעיניו. המליצו לו על פרופסור מומחה בחוץ לארץ. כשמרן שמע על ניתוח בחו"ל הצטער מאד, שכן נסיעה כזאת כרוכה במאמץ רב ובביטול תורה. והנה כעבור זמן מתקשרים למרן ומודיעים לו: הפרופסור המומחה

זכורני שהייתי מתלווה אליו במסוק שהטיס אותו לכל מיני מקומות בארץ להשמיע את דבר ה' לפני הימים הנוראים. טלטולי הדרך היו קשים, ברקע נשמעו רעשי המנוע הטורדניים. אך מרן נמצא בעולמות אחרים, כל הדרך היו שפתיו ממלמלות בעל פה דף אחרי דף

התורה הוא בבחינת "יערף כמטר", שגם ממנו בני אדם אינם נהנים בהתחלה, ואומרים בפה מלא שהיו מעדיפים לו היו יכולים להסתדר בלעדיו.

רק כאשר אדם ממשיך ללמוד עוד ועוד, ובד בבד מקדש ומטהר את מחשבתו - אז הוא מתחיל להרגיש את העונג ואת המתקנות שבתורה, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים יט, יא): "ומתוקים מדבש ונופת צופים".

באמת, כדי לקנות תורה ולחוש בערבותה, יש צורך לעמול ולהתיישר עליה. בלי שאדם יעמול על התורה - לא יוכל לזכות בה! לתורה שכזו אין ערך!

זהו שאמרה תורה: כדי להגיע ל"תזל כטל" יש תנאי קודם: "יערף כמטר". רק מתוך הקושי - אדם זוכה להכיר כמה טובה היא.

דוד המלך ע"ה אומר בתהלים (ק"ט, ק"א): "נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה" - הוא אינו סר מן התורה לעולם משום שהתורה מסבה לו שמחה בלב. והוא ממשיך (שם ק"ב): "נטייתי לבי לעשות חוקיך לעולם עקב". מאי משמע "נטייתי לבי"? הביאור: כדי לזכות לתורה אדם חייב להטות את עצמו. להרכין ראש. לקבל בזיונות. לסבל ייסורים. רק עם עמל וצער, עם "נטייתי לבי" - אפשר להגיע ל"לעולם עקב", ללמוד את התורה עד עולם, בעונג ובשמחה.

גם הדבש - שהתורה נמשלה אליו - לא מגיע ביום אחד. מי שבקי בנושא יודע עד כמה מורכב ומפליא הוא מפעל יצור הדבש. דרוש הרבה עמל כדי לגדל את הדבורים, ולפעמים גם נעקצים מהן, עד שבסופו של דבר יוצא הדבש המתוק והבריא.

נולדה ביצה. יש שתי אפשרויות: האחת - ליהנות ממנה עכשיו. לטגן אותה במחבת, עם תבלינים, ולאכול אותה. היא טעימה מאד. והאפשרות השניה - לאפשר לתרנגולת לדגור עליה, או להניחה בחום מסוים, כמו זה של התרנגולת, וכעבור עשרים ואחד ימים של המתנה - יצא אפרוח, שיגדל ויטיל גם הוא ביצים שיצאו מהן

הגיע לארץ לצורך לימודים. אפשר לבצע את הניתוח בארץ. וכך היה. מרן עבר את הניתוח בהצלחה בארץ. רצון יראיו יעשה. לאחר הניתוח ציווה עליו הפרופסור על מנוחה מוחלטת במשך חודש. נאסרה עליו קריאה מתוך ספר, כמו כן נאסרו עליו נסיעות ארוכות, שכן טלטולי דרך מזיקים לעיניים. אחרי שבועיים היה מרן צריך לנסוע לאיזו מטרה חשובה. הרבנית הצטרפה אליו לנסיעה. באמצע הנסיעה פתח שקית ושלף מתוכה ספר...

אמרה לו הרבנית: "אבל הרופא אסר עליך לקרוא במשך חודש". ומרן השיב: "אל תדאגי, הכל בסדר. אני חייב..." התורה בעצמה ריפאה אותו, ריפאה את עיניו. היו תקופות שעיניו היו חלושות מאד. כשבא למסור את השיעור בבית כנסת 'היזדים' היו צריכים לכבות את האורות ולהשאיר אור עמום, כדי שלא יסתנוור.

מובא בספרים שהבטו על אתרוג שברכו עליו, היא סגולה לכאבי עיניים. פעם, בתקופת חודש אדר, סבל מרן מאד מעיניו. באתי אליו אחרי השיעור, והבאתי לו אתרוג ששמרתי מחג הסוכות. המראה של האתרוג היה טרי, כאילו זה עתה נקטף מן העץ. מרן שמח מאד. לאחר שנכנס לרכב, הוא אמר לנהג: "איפה רבי ראובן? תקרא לו, שיבוא איתי הביתה..."

מרן רצה להביע בכך את הכרת הטוב על האתרוג שהבאתי לו. הוא ביקש ממני להיכנס איתו לביתו. כשנכנס הביתה, אמר לרבנית: "תראי איזה אתרוג יפה, הוא מחג הסוכות".

הרבנית הביטה באתרוג והתפעלה ממראהו. היא כיבדה אותי בשתייה. אחר כך אמר מרן לנהג: "תיקח את רבי ראובן עד הבית..." אמרתי לו: "רבינו, אין צורך להטריח!".

אך הוא בשלו: "הוא ייקח אותך עד הבית". להכרת הטוב אין גבול.

"יערף כמטר לקחי תזל כטל אמרתי" (דברים ל"ב, ב')

כל ההתחלות קשות

הגשם - תחילתו "יערף" וסופו "תזל". עריפה היא מלאכה קשה, דורשת עבודה מאמצת, הכרוכה בייסורים.

אדם לא רואה את הטוב שבמטר מיד בהתחלה. כשהוא מתחיל לרדת - הוא אינו נוח. בני אדם רוטנים לקראת בואו: "רק שלא נרטב ונתלכלך", הם אומרים. או: "שכחתי לסגור את החלונות. כל הספרים יירטבו", או: "הוא משבש את כל הדרכים..." אולם, אחרי שהגשם כבר ירד - אין טוב ממנו לעולם. כשאין גשם - אין מים, אין אוכל. בסופו של דבר המטר מביא שמחה, וזו הלשון: "תזל".

כמו כן דברי תורה. בתחילה הלימוד קשה. "לא נכנס לי בראש". בפרט כאשר אדם מגיע ללימוד בלי קדושה. מחשבתו אינה מטוהרת, וכיצד יחוש בטעמה הערב של התורה? בשלב הזה, לימוד

אפרוחים. עולם ומלואו יכול לצאת ממנה, וכל זה בזכות שהתאפקת! התגברת על התאוה לאכול אותה מיד, ובזכות זה תזכה לדורות של תרנגולים...

סיפר ראש ישיבה חשוב, על עצמו:

בהיותו ילד קטן הוא לא אהב ללמוד. הוא אהב לטפס, לקפוץ, לעשות מעשי קונדס ושובבות. המלמדים בתלמוד תורה לא ידעו מה לעשות איתו. כשהתלוננו על התנהגותו בפני הוריו, הודו הללו בפה מלא שגם הם לא יכולים עליו. החליטו שלוקחים אותו לאב"ד של עיר מגוריו שבליטא, כדי שהוא ישוחח איתו ויחליט מה עושים איתו. משהופיע לפניו, אמר לו האב"ד: "אני שמח מאד שבאת. ספרו לי על שנינותך ופיקחותך. והנה הגיע לידי ויכוח סבוך בין טובע לנתבע, ואולי אתה תוכל לסייע לי".

הילד נהנה מהרעיון, ואמר: "ספר לי כמה דברים אמורים? מי התובע, ומי הנתבע?".

"התובע הם הנעליים, והנתבע הוא ספר התורה".

הביט בו הילד בתימהון, והרב החל להסביר: יהודי בא לפני בעל הרפת, ובקש לקנות ארבעה שוורים. הוא מעונין לשחוט אותם, להפשיט את עורם ולהכין מהעור קלף לכתובת ספר תורה.

מלאכת עיבוד העור והפיכתו לקלף היא מלאכה קשה מאד. יש להשרות את העור בתוך סיד רותח על מנת להלבין אותו. יש לקלף אותו, למלוח אותו ועוד. רק לאחר עבודה מאומצת הקלף מוכן, והסופר יכול לכתוב עליו ספר תורה מהודר. כשמסתיימת הכתיבה, מכניסים את ספר התורה להיכל בכבוד רב. מובילים אותו תחת חופה מהודרת, כשכל הקהל רוקד ושמח סביבו, מחבקו ומנשקו, והכל בחרדת קודש. כולם עומדים לכבודו, אף לא אחד יושב.

והנה גם גוי אחד בא לפני בעל הרפת ובקש גם הוא לקנות ארבעה שוורים, אלא שמטרתו שונה לחלוטין: מהעור המופשט הוא מתכנן לייצר נעליים.

כאן מלאכת עיבוד העור קלה בהרבה, מהעיבוד הנדרש להכנת קלף לכתובת ספר תורה. המלאכה הושלמה, והעור המוכן נמסר למפעל גדול, שם ייצרו ממנו נעליים. בסופו של דבר - היכן נמצא העור? בשפל המדרגה! אנשים מתפלשים עם נעליהם בתוך בוך, ומתהלכים איתן בתוך עפר וביוב.

השוורים הללו שעשו מעורותיהם נעליים, רואים את חבריהם שמעורותיהם עשו קלף לספר תורה, ומתרעמים: כולנו גדלנו יחד באותה רפת, אכלנו מאותו אבוס, מדוע להם עושים כבוד ויקר,

מחבקים ומנשקים אותם, ואותנו הורידו לשפל המדרגה? במה חטאנו? ולא זו בלבד, אלא שאנחנו - הנעליים - כשנסיים את תפקידנו, ישליכנו לאשפה, ואלו ספר תורה שבלה - מניחים אותנו בתוך כלי חרס מיוחד, ומביאים אותנו לקבר ישראל!

"הנעלים הן התובעות", סיים הרב את הסברו, "וספר התורה הוא הנתבע. נושא התביעה: מה נשתנו אלו מאלו? מה דעתך, ילד פיקח, בענין?".

הילד נטה להצדיק את טענת הנעליים, אך הרב אמר לו מיד: "לא כדאי לך להיות סנגורן של הנעליים. אף אחד לא יכול להתחרות עם ספר התורה! ועתה שמע נא את התשובה לטענתן של הנעלים מה נשתנו אלו מאלו:

"נשתנו גם נשתנו! כשלקחו את השוורים לעשות מעורותיהם קלף לספר תורה, השוורים זעקו! אוי וי! ישימו אותנו בתוך סיד רותח! אלו ייסורים נוראיים! אחר כך יעבדו ויגלפו אותנו, כדי שנהפוך להיות קלף דק דק, נוח לכתובה. לעמת זאת השוורים השניים לא עברו את כל הסבל הזה. לא הכניסום לסיד רותח ולא גלפום, השאירו אותם עבים.

אלו שסבלו בהתחלה, והיה להם קשה - אחריתם ישגא מאד! הם הופכים בסופו של דבר להיות ספר תורה שהכל מכבדים ומייקרים אותם! לעומתם, אלו שלא עברו קשיים - סופם שהם מוצאים את עצמם מתפלשים בעפר ובבוץ.

וכן הוא האדם: מי שבצעירותו עמל ויגע על התורה, עומד בפני ניסיונות ומתאמץ לעמוד בהם, עומד מול קשיים ומתגבר עליהם - סופו להיות תלמיד חכם, צדיק וירא שמים, שכולם מכבדים ומייקרים אותו. לעומת זאת, מי שמחפש חיים קלים, בלא עמל וטורח, בלי התמודדויות, בלי צורך להתגבר על יצרים ותאוות - סופו להתפלש בעפר.

השוורים שמעורותיהם עושים נעליים - מסתכלים על חבריהם ונדים להם בראשם: כמה מסכנים הם... ובדיוק כך גם הרחוקים משמירת תורה ומצוות, מסתכלים על שומרי המצוות ועל בני התורה, נדים להם בראשם ואומרים: 'כמה מסכנים הם... זה אסור וגם זה אסור'... אבל העיקר הוא: מה קורה בסוף. תלמידי חכמים זוכים לכבוד מלכים, כולם משחרים לפתחיהם ליטול מהם עצה ותושיה, מנשקים את ידיהם ושרים לכבודם. כל זה מכח העמל, היגיעה ומסירות הנפש שהיו להם בתחילת דרכם.

הוא אשר אמרנו: ההתחלה אמנם קשה - "יערף כמטר", אולם הסוף שמח ומאושר - "תזל כטל".

(מתוך הספר 'משכני אחרך')

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

לא מכבר שהיתי בברזיל. התארחתי בבית משפחה אחת. במוצאי שבת הגיע לבקר יהודי, חוזר בתשובה. האיש הינו מנתח, אשתו רופאת לב. בעלי תשובה כמה שנים. אמר לי האיש, דבר מעניין עד מאד. פרופסור אחד, חוקר מוח בקנדה, פילח את עבודת המוח. המחקר עסק בשאלה כמה אחוזים מעבודת המוח מוקדשים לפעילות כל איבר בגוף.

הגאון רבי אברהם מרגליות שליט"א על עבודת ה'לב' והמעשים בפועל

"שימו לבבכם לכל הדברים" (דברים ל"ב, מ"ו)

מספרים, בתו של אחד מגבירי משפחת רוטשילד הגיעה לפרקה. הגביר חיפש כמושבן חתן מיוחד, כליל השלמות והמעלות. כסף הרי לא חסר. פנה אפוא לאחד השדכנים ואמר, אתן לך כפל כפליים ממה שמקובל לתת, אבל, מצא לי את בחיר עולם הישיבות. אמר השדכן, בשמחה רבה.

ואכן, האיש גייס את כל כוחותיו לטובת המשימה. טרח, עמל ויגע. עבר מישיבה חשובה לישיבה חשובה אחרת, נפגש עם ראשי הישיבות ועם המשגיחים. בסופו של דבר, אחרי שהעביר את הבחורים ניפוי אחר ניפוי, מצא את 'הבחור' בה' הידיעה. נפגש הבחור עם הנערה, והם מצאו חן זה בעיני זה.

שמח רוטשילד, שמח השדכן. אמר, עתה אפשר להפגיש את המחותרנים ולהביא את הדבר לידי גמר. כאמור, אחד הצדדים בשידוך היה רוטשילד. עשיר מופלג. לעומת זאת, הורי החתן היו 'תפרנים'. עניים מרודים.

נפגשו הורי החתן והורי הכלה. אומר רוטשילד, ראשית אומר מה אני נותן. ובכן, חתונה מפוארת כולל הכל. תזמורת ענקית, צוות צלמים וכו' וכו'. אתן לזוג דירה גדולה במיקום הטוב ביותר. עוד אתן להם דירה נוספת שיוכלו להשכירה כדי שיהיה להם ביטחון כלכלי. מעבר לכך אפקיד עבורם מידי חודש בחדשו 'דמי כיס' בגובה שלושת אלפים דולר.

ואז פנה אל המחותרן ושאל, ומה אתה נותן?

אמר הלה, הלא אתה יודע היטב את מצבי. בקושי אני מפרנס את משפחתי הגדולה, ולא עוד אלא שכורע אני תחת חובות מנישואי ילדי הקודמים. מה ביכולתי כבר לתת?

אמר רוטשילד. זה לא הולך ככה. משהו אתה חייב לתת. הרי אתם מקבלים כלה מושלמת מבית מושלם, עם סידור כלכלי מושלם.

חושב המחותרן מה לעשות. מהיכן אוציא כסף, המון הגורן או מן היקב?

אמר רוטשילד, אני רואה שאתה מתחבט. בוא אעזור לך להחליט. תן עשרת אלפים דולר לזוג הצעיר, מתנה חד פעמית, וחסל. את כל יתר המליונים אתן מכיסי.

אומר המחותרן, אינני יכול לתת תשובה על המקום. הרי אין בידי פרוטה לפרטה. אבדוק אצל חברי וידידי, אולי הם יוכלו להלוות לי את הסכום הלז.

אומר רוטשילד, טוב ויפה. אמתין בסבלנות.

למחרת בבוקר מתדפק המחותרן על דלתו של רוטשילד. אמר רוטשילד לעצמו, הנה, כשהוא רוצה - הוא יכול. לא עברו כמה שעות - והוא השיג את הכסף. ואז פותח המחותרן פיו ואומר, ידידי היקר, מחותרני לעתיד, יש לי בקשה אילך. אולי אתה יכול להלוות לי עשרת אלפים דולר...

ה'מעשה' שסיפרנו לא היה ולא נברא. הבאנו אותו כמשל.

כך או כך, ודאי שהנהגתו של המחותרן מגוחכת עד מאד. אבל, הלא כך אנו נוהגים, מעשים שבכל יום! הקב"ה נותן לנו כל כך הרבה. הכל מיידו יתברך. נתחיל מהדבר הבסיסי ביותר שקיבלנו מהבורא. יש לנו גוף כה מופלא. ידיים, רגלים, עיניים, אף ופה. מערכות מורכבות כל כך. והכל פועל בתזמון מופלא, מושלם.

אגב אספר, לא מכבר שהיתי בברזיל. התארחתי בבית משפחה אחת. במוצאי שבת הגיע לבקר יהודי, חוזר בתשובה. האיש הינו מנתח, אשתו רופאת לב. בעלי תשובה כמה שנים.

אמר לי האיש, הרב, אני רוצה לומר לך דבר תורה. שלף היהודי מהארון גמרא מסכת שבת והצביע על דברי הגמרא [ה א] האומרת

בצר לו, פנה לסטייפלר, וסיפר לו על כל העניין. מששמע את הדברים אמר: "לעץ כזה, המזכה כל כך הרבה יהודים במצות ארבעת המינים, מתנכלים? אני חייב לראות את העץ!". הסטייפלר הגיע לחצר, גחן והריח את האדמה, ואמר: "מי שאמר למים שיצמיחו את העץ, יאמר לנפט שיצמיח", והנה, לאחר ברכתו של הסטייפלר, שב העץ לפרוח!

הרה"ג ר' מאיר צימרוט שליט"א על העבודה בפנימיות הלב

ויקיימו את המצוה - גם הם רוצים לזכות לחיי העולם הבא. הקב"ה יתן להם את מצות סוכה, שנקראת "מצוה קלה" ויצווה עליהם לעשותה. הגמרא מבארת: "ואמאי קרי ליה מצווה קלה? משום דלית בה חסרון כיס". רבי יעקב גלינסקי זצ"ל היה אומר: אם היית אומר לגוי לקיים מצוות ארבעת המינים, והוא היה שומע שלולב עולה מאה שקל - הוא היה מתעלף... איך אפשר להוציא סכום כזה על ענף אחד? ואם היה שומע שאתרוג עולה שלוש מאות שקל - הוא היה שובק חיים... זוהי ממש התאבדות לשלם על לימון אחד שלוש מאות שקל... הקב"ה יודע שלגויים אין סיכוי להצליח במבחן על מצוה זו... לכן הוא נותן להם את מצות סוכה, בה ניתן לאסוף כמה ענפים, כמה קרשים, עם קצת פסולת של גורן ויקב, וכבר אפשר לקיים את המצוה. בלי כל הוצאות כספיות... הגמרא ממשיכה: "מיד כל אחד ואחד נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו". ומדוע דווקא בראש הגג? מדוע לא בחצר? אומר הרב גלינסקי: "הגויים חוששים שאם הם יעשו את הסוכה בחצר - יבואו אורחים... אנשים סקרנים עלולים לבוא לראות את הסוכה ולבקש להתארח... לכן הם עושים בראש הגג, שם אף אחד לא רואה אותם ואין חשש לאורחים..."

שלמה המלך בחר לבקש: "ונתת לעבדך לב שומע לשפוט את עמך להבין בין טוב לרע" הבקשה נשאה חן בעיני ה', והוא אמר לו: "הנה נתתי לך לב חכם ונבון... וגם אשר לא שאלת נתתי לך גם עושר גם כבוד". יש להתבונן, הן לכאורה כל אחד מאתנו היה מבקש תורה ויראת שמים. מה המיוחד אפוא בשלמה המלך, שזכה לקבל שכר כפול ומשולש, והקב"ה נתן לו גם את החכמה שביקש וגם את כל מה שלא ביקש? אלא, אכן, אצל כל אדם תורה ויראת שמים הם רצונותיו העיקריים. אבל בנוסף להם הוא רוצה גם כסף, כבוד, בריאות ואריכות ימים. חוץ מלזכות לתורה, שהיא אמנם שאיפתו העיקרית, הוא רוצה לזכות גם בעולם הזה. יחודיותו של שלמה המלך הייתה בכך שהבקשה: "ונתת לעבדך לב שומע" הייתה הבקשה היחידה! לא הייתה כל בקשה או שאיפה לדבר אחר בחיים, זולת בקשת החכמה. מספרים שפעם בא חסיד אל האדמו"ר מרוז'ין זצ"ל ואמר לו: "ידועה הסגולה לבקש על עשירות בעת שהחזן מגיע, בקדושה של תפילת נעילה, לתיבות 'איה מקום כבודו'. והנה אני", מספר החסיד, "מכוון כבר כמה שנים בתיבות אלו, ועדיין לא זכיתי לעשירות הכיכיד? נענה האדמו"ר והשיב לו: "סגולה זו עובדת אצל מי שכל התפילה מכוון כמו שצריך: כשהוא אומר 'תן פחדך ה' אלוקינו על כל מעשיך', הוא מכוון על כך שהבריות יכירו במלכות ה', וכשהוא אומר 'ותמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך', הוא מכוון על מלכות ה' שתתגלה בעולם. אדם כזה, שגם מכוון לעשירות במילים: 'איה מקום כבודו' - זוכה לעשירות. אבל מי ש'ותן פחדך' חושב על כסף, ב'תמלוך אתה ה' לבדך על כל מעשיך', חושב על כסף, וגם ב'איה מקום כבודו', חושב על כסף - אינו זוכה לעשירות..."

מבעט בסוכתו ויוצא

הגמרא (עבודה זרה ג ע"א) מספרת, שלעתיד לבוא, בעת שהגויים יראו בכבודם של ישראל, הם יבקשו מהקב"ה שיתן להם מצוה, ויבדוק אותם אם הם מקימים אותה או לא. אם אכן יעמדו במבחן,

הגמרא מספרת: "והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם כמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא".

שואלת על כך הגמרא: והרי גם בישראל, המצטער מהשיבה בסוכה ביום שרב - פטור מן הסוכה? הגמרא משיבה: "נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי". ישראל גם אם הוא פטור מן הסוכה - הוא לא בועט בה! הגויים - בועטים בה.

"מיד הקדוש ברוך הוא יושב ומשחק עליהן, שנאמר (תהלים ב, ד) 'יושב שמים ישחק'. אמר רבי יצחק: אין שחוק לפני הקדוש ברוך הוא אלא אותו היום בלבד".

נשאלת השאלה: הרי הגויים מודעים לכך שזוהי שעת מבחן עבורם! הם יודעים שהם עומדים בפני בחינה גורלית שתקבע את גורלם לנצח נצחים. מדוע אין הם יכולים להתאפק ולא לבעט בסוכה?

התשובה לכך היא: הבעיטה אינה בעיטה חיצונית, ברגליים. הבעיטה היא בעיטה פנימית, שמתבצעת עמוק בתוך הלב פנימה!

באורם של דברים: לגויים אין קשר פנימי למצוה, גם אם יקיימו אותה. משום כך, כשניתנת להם ההזדמנות להיפטר מקיומה - הם שמחים, וזוהי ה"בעיטה" המדוברת - השמחה מההזדמנות להיפטר מן המצוה, שמחה המלמדת שאין להם כל קשר מהותי, פנימי ועמוק למצוה.

לא כן היהודי. יש לו קשר פנימי עמוק למצוה, קשר הנובע מהקשר הפנימי והעמוק שיש לו עם בורא עולם. לפיכך גם אם הקב"ה הוציא כמה מנרתיקה, או הוריד גשמים, והוא "מצטער" הפטור מן הסוכה - מכל מקום הוא מצטער על כך בליבו. צר לו שעליו להפסיד את קיום המצוה, ולצאת מן הסוכה. עבורו זהו "סימן קללה", כמו שאמרו חז"ל במשנה (סוכה ב, ט): "משל למה הדבר דומה? לעבד שבא למזוג כוס לרבו, ושפך לו רבו קיתון על פניו, ואמר לו: אי אפשר בשימושך". צר לו ליהודי על כך שהוא פטור מן המצווה. צער המראה על הקשר העמוק שיש בינו לבין המצוה.

על מצוה צריך לשלם!

מספרים חז"ל (סוכה מא ע"ב): "מעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע ורבי אלעזר בן עזריה ורבי עקיבא, שהיו באים בספינה, ולא היה לולב אלא לרבן גמליאל בלבד, שלקחו באלף זוז". הגמרא שואלת: "למה לי למימר שלקחו באלף זוז?" ומשיבה: "להודיעך כמה מצוות חביבות עליהם".

שואל ה"ערוך לנר": בשלמא מרבן גמליאל, ששילם על הלולב אלף זוז, ניתן ללמוד עד כמה מצוות חביבות עליו, אבל הגמרא אינה אומרת: "להודיעך כמה מצוות חביבות עליו", אלא: "כמה מצוות חביבות עליהם", וזה קשה, שהרי מהיכן רואים את חביבות המצוה על כולם?

הוא תירץ: אם מחירו של הלולב העפיל לאלף זוז, כנראה היו רבים שהתמודדו על רכישתו. רבים רצו לזכות בו, וכל אחד הציע מחיר גבוה יותר, עד שבסופו של דבר נסק מחירו לאלף זוז, ורבן גמליאל זכה בו. עצם העובדה שרבים חשקו לזכות במצוה, ולשלם עליה סכומים גבוהים, מראה עד כמה "מצוות חביבות עליהם".

מספרים בשם רבי יהודה הורביץ, חתנו של ה"אמרי חיים", שכאשר שמע שדודו, האדמו"ר מווישוא, שוכב בבית החולים שבעיר קלויזנבורג. הוא סיפר על כך לאביו, והלה אמר לו: "בוא וניסע יחד לבקר את החולה".

הם הגיעו לתחנת האוטובוס והמתינו לבואו. לאחר כמה דקות של המתנה, פנה רבי יהודה לאביו ואמר לו: "אבא, בסך הכל עלינו לנסוע מרחק לא רב, שתי תחנות, אפשר ללכת ברגל, במקום להמתין לאוטובוס". אמר לו אביו: "בני, על מצוה צריך לשלם! אדם מייקר יותר מצוה כזו שהוציא בעבורה כסף".

הם המתינו לאוטובוס, עלו עליו ונסעו תחנה אחת, ואז פנה האב לבנו ואמר לו: "יורדים". תמה הבן ושאל את אביו: "אם כבר המתנו לאוטובוס, ושילמנו על הנסיעה, מדוע לא ניסע תחנה נוספת, המביאה אותנו עד ליעדנו?"

נענה אביו ואמר לו: "בני, לא די לשלם ממון עבור המצוה, צריכים גם להתאמץ ולהתייגע כדי לקיימה!" "להודיעך כמה מצוות חביבות עליהם".

עץ הערבות וברכת הצדיק

סיפר רבי אברהם הורביץ, אשר זכה לצקת מים על ידיו של הסטייפלר זצ"ל, ואף זכה ללמוד איתו בחברותא, על עץ הערבות שגידל בגינת ביתו, ואשר רבים מתושבי בני ברק היו באים לקחת מערבותיו המהודרות.

ביום מן הימים, הבחין שהעץ מתחיל לנבול. מיהר להזמין גנן, מומחה לעצים. לאחר שהלה בדק את העץ ואת האדמה שמסביבו, קבע כי הסיבה לנבילת העץ קשורה להמצאות נפט מסביב לעץ. "מישהו שופך כאן נפט!" קבע נחרצות.

רבי אברהם החל לעקוב אחרי הנכנסים והיוצאים, והבחין ששכנו שאינו שומר תורה ומצוות, חפר חפירה מחצרו לכיוון העץ, דרכה מזרים הוא נפט לעץ הערבות המהודרות, והחליט להתנכל לעץ.

רבי אברהם ניסה לדבר עם שכנו בנעימות, שיחדל ממעשיו, אך הלה הכחיש בכל תוקף את האשמות נגדו, וטען שאינו יודע במה מדובר. בצר לו, פנה לסטייפלר, וסיפר לו על כל העניין. מששמע את הדברים אמר: "לעץ כזה, המזכה כל כך הרבה יהודים במצות ארבעת המינים, מתנכלים? אני חייב לראות את העץ!" הסטייפלר הגיע לחצר, גחן והריח את האדמה, ואמר: "מי שאמר למים שיצמיחו את העץ, יאמר לנפט שיצמיח", וכדרך שאמר רבי חנינא בן דוסא (תענית כה ע"א) "מי שאמר לשמן וידלוק, הוא יאמר לחומץ וידלוק".

והנה, לאחר ברכתו של הסטייפלר, שב העץ לפרוח! השכן, שהבחין בדבר, סבר כי הוא אינו מזרים נפט בכמות מספיקה, והחל להכפיל ולשלש את כמות הנפט ששפך. וככל שהוסיף יותר נפט - כן הוסיף העץ לפרוח ביתר עוז.

מכאן ואילך, לא זו בלבד שהעץ לא ניזוק מן הנפט, אלא אדרבה, הנפט גידל אותו עוד ועוד, שהרי "מי שאמר למים להצמיח, אמר לנפט להצמיח".

דא עקא, לאחר פטירתו של הסטייפלר - הסתלקה ברכתו, והעץ נבל.

על כל פנים למדנו מכאן עד כמה חיבב הסטייפלר את מצות ד' מינים, ששינה סדרי בראשית עבודה!

ביזנעס - זה ביזנעס

עוד מעשה בנוגע לחיבוב מצוה, והפעם בנוגע למצות סוכה: יהודי תושב ארצות הברית, שזה לא מכבר שב בתשובה, שכר דירת מגורים מגוי. חוזה השכירות ביניהם לא כלל את השימוש בגג. כשהתקרב חג הסוכות, ביקש היהודי מהגוי רשות לבנות את סוכתו על גג הבניין, שהיה שייך לגוי.

הגוי, בהבינו את הצורך הדחוף שיש ליהודי בשימוש בגג, החליט להתעלל בו. לא זו בלבד שדרש ממנו מחיר מפולפל על שכירות הגג, אלא אף דרש ממנו לערוך "חוזה שכירות" אצל עורך דין, ואף להנפיק בולים, רשיונות ואישורים מיוחדים, הנדרשים על פי החוק, על מנת לתת תוקף חוקי לשכירות.

היהודי ביקש להסביר שאין צורך בכל העסק הגדול הזה שהגוי מבקש, משום שבסך הכל הוא מבקש להעמיד סוכה קטנה על הגג למשך שבוע ימים, אך הגוי עמד על דרישותיו בכל תוקף, ונימק את דרישותיו במילים: "אצלי ביזנעס - זה ביזנעס..."

היהודי, שחיבב את המצוה, ולא הסכים לוותר עליה בכל מחיר, עשה ככל שהושת עליו. הוא חתם חוזה עם הגוי בפני עורך דין, שילם את מחיר השכירות הגבוה, שילם שכר טרחה לעורך הדין, ואת כל המיסים הנדרשים להנפקת האישורים על ידי השלטונות.

את הכל עשה בשמחה!

כשעלה לגג - חשכו עיניו... כל הגג היה עמוס בגרוטאות, רהיטים שבורים וארגזים ישנים שבתוכם כלים שבורים. הוא כמעט הת'יאש...

אך חביבות המצווה לא נתנה לו להת'יאש. הוא אזר עוז ותעצומות גוף ונפש, והחל בפניו הגג. יום שלם הוא עמל, כדי לפנות מקום לבניית הסוכה.

ולפתע, במהלך הפינוי, הוא הבחין בארגז שהיה משונה מיתר הארגזים. משפתח אותו, גילה להפתעתו שהוא מלא בחבילות של דולרים, ובמספר מטילי זהב...

עניין המציאה נודע לגוי, שמיהר לתבוע את היהודי שיתן לו את מה שמצא. במהלך הברור המשטרתי התברר כי האוצר אינו שייך כלל לגוי, אלא לאדם ערירי שמת, וחבורת שודדים מקומית שדדה את הרכוש מחנותו, הממוקמת בסביבה, והחביאה אותה בגג הזה, בין ערמות הגרוטאות.

לפי החוק, מאחר שאותו אדם היה ערירי, ומת בלי יורשים - המציאה שייכת למוצאה. אלא שבמקרה זה דן בית המשפט בשאלה מי נחשב "המוצא"? האם היהודי שמצא בפועל, או הגוי שהרכוש נמצא ברשותו?

בהכרעת הדין קבעו השופטים כי מאחר ונערך כאן "חוזה שכירות" חוקי ובעל תוקף, החתום על ידי עורך דין, וכמו כן הונפקו כל האישורים הממשלתיים כדת וכדין, נחשב הגג בבעלותו של היהודי, ומשום כך האוצר שייך לו.

באופן מופלא סיים השופט את הנימוק להכרעת הדין במילים: "ביזנעס - זה ביזנעס..."

עסקה כדאית

כתב ה"משנה ברורה" (סימן תרלט ס"ק ב): "ולפי שקדושת הסוכה גדולה מאוד, ראוי למעט בה בדברי חול, ולדבר בה כי אם דברי קדושה ותורה, וכל שכן שיהיה זהיר מלדבר שם לשון הרע ורכילות ושאר דיבורים האסורים".

ידועים דברי הגר"א באגרתו, כי העיקר החשוב ביותר כדי לזכות לעולם הבא הוא בשמירת פיו, "וזה יותר מכל התורה ומעשים טובים. ובזה יכופר מכל עוון, וניצול משאל תחתיה, וזה התשובה, וזה כל פרי העולם הבא".

הדרך לזכות לעולם הבא היא על ידי שמירת הפה. שמירת הלשון היא ה"תשובה" אצל הגר"א!

ואם אצל הגר"א שמירת הלשון נחשבת לתשובה - אצלנו על אחת כמה וכמה.

כאשר אדם מתגבר על עצמו, מרסן את פיו ונמנע מדיבורים אסורים - הריהו "בעל תשובה" גמור, "ובזה יכופר מכל עוון, וניצול משאל תחתיה".

ועל אחת כמה וכמה שיש להמנע מדיבורים שכאלו בסוכה, שקדושתה גדולה מאוד.

יש בנותן טעם להביא את מה שסיפר רבי משה שמואל שפירא זצ"ל על הגביר הגדול, הברון גינזבורג, שהתגורר בעיר פטרבורג. מנהג קבוע היה לו לקנות את פתיחת הארון ב"כל נדרי", הוצאת ספרי התורה ומסירתם לידי הרב שעמד מימין לחזן, ולידי אב בית הדין שעמד משמאל. מידי שנה הוא היה רוכש את הכיבוד הזה, גם במחיר גבוה, וכבר "חזקה" רבת שנים הייתה לו על כך.

שנה אחת הגיע לבית הכנסת ברון אחר, הברון פולק, שהיה רחוק משמירת תורה ומצוות, והיה מגיע לבתי הכנסת רק לעיתים נדירות. הלה, שראה שהברון גינזבורג מתחרה על הרכישה, ומעלה את המחיר על כל הצעה שמציע מתחרה אחר, הסיק מכך שמדובר ב"עסק משתלם", והחל להעלות אף הוא את המחיר.

הברון גינזבורג לא ויתר, והוסיף להעלות את המחיר, אך כל זה רק עודד את הברון פולק להבין כי מדובר ב"עסקה כדאית", וגם הוא המשיך להעלות את המחיר, עד שהגיעו לסכום כזה שהברון גינזבורג לא היה יכול להרשות לעצמו להוציא על הכיבוד הזה, והברון פולק זכה בו. עשו לו "מי שבירך" גדול. ללא ספק הייתה זו ההכנסה הגבוהה ביותר שבית הכנסת זכה בו מיום היווסדו.

הגיע רגע פתיחת הארון. כולם מחכים לברון פולק שיגש לפתוח את הארון, אך הוא לא זז ממקומו. הגבאים מסמנים לו לגשת לארון, אך הוא מסתכל עליהם בעיניים שאומרות את הכל: הוא אינו ידע מה עליו לעשות...

הגבאים נאלצים להסביר לו, כדרך שמסבירים למי שלא ראה דבר שכזה מימיו: "תגש לארון הקודש, תסיט את הפרכות שמאלה, תפתח את הארון, תוציא את ספרי התורה, ותמסור אותם לידיהם

המשגיח הגה"צ רבי דן סגל שליט"א, סיפר כי שמע פעם משפט מפליא שאמר מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל ברוב ענוותנותו: "אילו גאון הגאונים רבי עקיבא איגר זצ"ל היה נכנס לשיעור שלי בישיבה, הרי וודאי לא היה מתייחס ברצינות לכזה שיעור... "נו", המשיך רבי שלמה זלמן, "בוודאי תמהים אתם - כיצד אני אומר את הדברים בחיוך על שפתיי? אלא אומר לכם..."

מאוצרותיו הנפלאים של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

- מה כוונת ה'חזון איש'? ומה שייך מלקות בזה? השיב להם האב בתוקף: "אין כאן מקום לפלפל, כוונת ה'חזון איש' היתה מאוד פשוטה וברורה: להחזיר עמוק בליבי כי אסור ללכת עם פנים חמוצות..."

העצבות היא היפך מהותו של היהודי. אם יהודי מראה את עצבותו, הוא כביכול בו לכל המעלה שלו! אם השירה לא ניכרת עליו, הרי שחסר בהערכה שלו למעמדו ולערכו, ולזכותו לעסוק בתורה.

ראשית כל דבר בענין נכבד זה של "הבו גודל", מתבטאת כמובן בשמחת לימוד התורה. התורה היא אוצרו חביבו של הבורא יתברך, וידיעת ייקרתה ותפארתה היא המפתח לכל חיים רוחניים באשר הם.

הגמרא במסכת ברכות (כא, א) לומדת ממילות הפסוק בו אנו עוסקים - "כִּי שָׁם ה' אֶקְרָא קְבוּ גֹדֶל לְאַלְקֵינוּ" - את החיוב לברך ברכת התורה קודם הלימוד. רש"י מביא שם את דברי חז"ל במקום אחר המוסיפים ומפרטים: "אמר להם משה לישראל, בשעה שאני מזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא - אתם הבו גודל". ומפרש רש"י - "כשבא משה לפתוח דברי שירה, אמר להם לישראל אני אברך תחילה ואתם ענו אחרי אמן".

שירת האזינו היא הפרשה האחרונה שלימד משה רבינו עליו השלום את בני ישראל. הוא בירכם באריכות לפני מותו כמתואר בפרשת 'וזאת הברכה', אך הלימוד האחרון ששינן להם נמצא בפרשתנו. נעמוד על יסוד אחד מדבריו, שאולי ישמע בתחילה כמין הערה צדדית, אך האמת היא כי הוא עמוד איתן המקיף את כל תחומי חייו של כל מבקש השם.

לפני כמה שנים הגיע רבינו מרן הגאון רבי שמואל הלוי וואזנר זצ"ל, בעל 'שבט הלוי', למעמד הכנסת ספר תורה לבית מדרשו באחוות ברכפלד במודיעין-עילית. הוא נשא מדברותיו לכבוד המעמד המרומם, ובסיום דבריו דיבר על כך שהתורה היא בבחינת 'שירה', כלשון הפסוק: "וְעַתָּה פָּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וְלַמָּדָה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שִׁמְחָה בְּפִיהֶם, לְמַעַן תִּהְיֶה לִּי הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְעֵד בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל".

ההבדל בין בני ישראל לאומות העולם, ביאר הרב וואזנר, הוא שגם בין אומות העולם היו שלמדו תורה - אבל זו לא היתה בפיהם כ'שירה'. שירה היא דבר שקשור לנשמה, ונשמה אין להם!

הסיבה שמצוה גדולה זו ניתנה ונאמרה רק בסופם של חמשת חומשי התורה, הוסיף הרב וואזנר לבאר, היא כי רק אחרי שמושה רבינו סיים לפרש את התורה ונעשו הדברים ערבים ומתוקים בפיהם, אזי נעשו הדברים אצלם בבחינת שירה, ויכול היה לצוותם "שימח בפיהם".

שמעתי מידיד נעורי הרב הגאון רבי אברהם ישעיהו טורצ'ין שליט"א, מחבר ספר 'נזירות מועטת', בנו של מורי הגאון הצדיק רבי אליעזר צדוק טורצ'ין זצ"ל, כי פעם נכנס אביו אל מרן ה'חזון איש' זצ"ל, ולמראהו החל ה'חזון איש' לשואלו על מצבו, ולהתעניין אם הכל אצלו כשורה. כשהתפלא רבי אליעזר צדוק מה יום מיומיים? אמר לו ה'חזון איש' בחיוך מאיר: "נכנסת לכאן עם סבר פנים חמוצות... תדע לך שזה אסור, ויתכן כי בזמן הסנהדרין היית לוקה על זה בבית דין..."

וכאשר סיפר זאת רבי אליעזר צדוק בביתו, והחלו הבנים לפלפל

מאה דולר, ייחשב הדבר לכלום אצל הגביר הזה, כי לעומת מושגי העשירות שלו זה ממש כאין וכאפס.

הדברים צרמו לאוזניו של רבי אברהם, שזיהה בהם צליל של כבוד והערכה למזמן. באותה שעה היתה מונחת לפניו גמרא מסכת פסחים, והוא פתח אותה על אתר בדף ס"ו עמוד ב' שם קיים תוספות קצר, תשע מילים בלבד אורכו, הצביע עליו ואמר עם כל החן שהוצק בשפתותיו: "התוספות הזה שוה יותר מכל הכסף של אותו עשיר"...

"היית צריך לראות את זה", תיאר לי אותו יהודי בהתפעלות. "זה היה כמין התפרצות כזו, בחוסר שליטה כביכול. ההערכה העצומה והמושרשת של רבי אברהם לתורה, לא השאירה אותו אדיש למול גילוי של הערכת יתר לענייני העולם הזה"...

"די לי שאני טובל את רגלי בקצה הים הגדול של תורה" אני נזכר באמרה חריפה בנושא ששמעתי בשם הגאון רבי יהודה טרגר זצ"ל, ראש ישיבת 'עץ חיים' באנטוורפן וחתנו של מרן הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל. הרב טרגר דיבר בפני בני קהילתו ואמר להם בשם חותנו הסבר על מה שאמרו חז"ל (הוריות יג, א) ש"ממזר תלמיד חכם עדיף מכהן גדול עם הארץ", שנאמר על התורה "יקרה היא מפנינים" - אל תקרי מפנינים, אלא מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים.

יש להבין, שאל רבי שלמה זלמן, מה ראו חז"ל להוציא הדברים מידי פשוטם, הרי זה גם דבר גדול לומר שדבר תורה הפשוט יותר יקר יותר ממילויני שקלים? ומדוע ראו לנכון לשנות ולומר שהכוונה לומר שהתורה שוה יותר מכהן גדול הנכנס לפני ולפנים?

אמר רבי שלמה זלמן, שזה גופא הענין: חז"ל שידעו והכירו במעלתה של תורה, הוקשה להם כיצד מדמים את התורה לפנינים. הרי ודאי שאין שום דמיון כלל וכלל בין נכס ארצי וגשמי לתורה הקדושה הנצחית שערכה בלתי מוערכת?! ואיזה בדל וקשר של שייכות יש בין תורה לפניני זהב וכסף שיתן להשוות ולדמות זה לזה?! לכן בהכרח פירשו שזה קאי על כהן גדול שנכנס לפני ולפנים...

כך אמר הרב טרגר לבני קהילתו בשם חותנו רבי שלמה זלמן, שביניהם היו רבים 'מבינים' גדולים ביהלומים ואבני חן. כששמע זאת אחד מהם הוא קם במורת רוח והגיב: "רבי שלמה זלמן לא הבין באבנים טובות ומרגליות, ולכן אמר מה שאמר... אילו הוא היה מבין בהן הוא לא היה אומר את הדברים כה בפשטות"...

שמע רבי יהודה והשיבם מיניה וביה: "חותני הגדול יודע היטב את ערכן של אבנים טובות ומרגליות... חוששני שהבעיה היא הפוכה, ולפי דבריך ניכר שאתה לא מכיר בערכה של תורה, ולכן אתה אומר כך!..."

כי מי שכן יודע את ערכה של תורה, יודע כי "כל חפצין לא ישוו בה". כולו קורן שמחה ואושר. הוא אינו רואה משהו בעולם שמשווה לתענוג הזה, ולא מצליח לעלות בדעתו כיצד ייתכן שהשוו את התורה לפנינים...

בנותן טעם לספר כאן אנקדוטה שתעיד על שורש הערכתו העצומה של רבי שלמה זלמן ללמוד התורה:

המהרש"א בחידושי אגדות שם מפרש את הענין כך: ידוע כי התורה כולה היא שמותיו של הקדוש ברוך הוא, וממילא זהו "כי שם ה' אקרא" - כשאנו קוראים בתורה ובכך מזכירים את שמותיו של הקדוש ברוך הוא, אזי "הבו גודל לאלוקינו" - יש חיוב של ברכה ליתן גודל והודאה לאלוקינו על שנתן לנו את תורתו.

עתה הבה נתבונן: לפני שניגשים ללימוד התורה הקדושה, צריך לשבח ולפאר את הבורא יתברך על הזכות הגדולה שנתן לנו את תורתו.

כיצד אפשר להודות מעומק הלב? כיצד ניתן לקיים כראוי את מצוות "הבו גודל לאלוקינו"? לאור הדברים שלמדנו מבינים אנו את התשובה - כשהתורה תהיה אצלינו בבחינת שירה, כשנעריך ונאהב אותה, תוכל הודאה אמיתית לפרוץ מעומק הלב.

רבו הסיפורים והמעשים על גדולי הדורות ואושרם בלימוד התורה. פעם שמעתי התבטאות נפלאה מראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א. הוא שוחח אודות שיעוריו הנודעים של רבו המובהק מרן הגאון רבי אהרן קוטלר זצ"ל, ואמר כך: "אמנם את השיעור עצמו לא כולם הבינו, אבל היה משהו אחד אותו הבינו כולם, כל משתתפי השיעור מגדול ועד קטן: חוץ מתורה אין כלום!"... האושר של רבי אהרן בכל חידוש, הלהט והחדוה בכל אמרה ובכל מילה - היו ניכרים כנכון השמש בצהריים...

שמעתי מבני רבי ישראל יעקב שליט"א ששמע מהגאון רבי שמחה שיינברג שליט"א, ראש ישיבת 'תורה אור', כי בבחרותו כאשר למד בלייקווד אצל רבי אהרן, שמע אותו פעם מתייחס למנהג המקובל של הליכת הבחורים לחתונות רעיהם, באומרו: "אינני יכול לומר שאין זו מצוה. הן ודאי דבר גדול הוא מאוד, כמו שהאריכו חז"ל בשבחו של המשמח חתן וכלה. אולם בכל זאת אומר לכם דבר אחד שברור לי, כי אם אדם ישמח חתן וכלה כל ימי חייו בכל ששת אלפי שנות הבריאה - לא יגיע למעלה של דקה אחת של לימוד התורה!"... הוסיף רבי שמחה וסיפר, שכעבור כמה חודשים כששב הביתה לבית הוריו, הוא חזר על הדברים בהתפעלות בפני אביו הגדול, ראש הישיבה הגאון רבי חיים פנחס שיינברג זצ"ל. הרב שיינברג הרים לרגע את עיניו מתוך הגמרא ושאלו: "ממה אתה מתפעל? הרי דבריו הם כה פשוטים ונכונים. אין ספק באמיתתם"...

ידוע הסיפור על מרן ראש הישיבה הגרא"מ שך זצ"ל, שאמר פעם לגביר נכבד מגדולי מחזיקי התורה בדורנו: "אולי בעולם הבא נהיה שווים, אבל בעולם הזה - אין לך את האושר שיש לי בלימוד התורה!" על דרך זה התבטא גם האדמו"ר הרב הקדוש ה'אמרי חיים' מויז'ניץ זצ"ל: "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא. אולם הצדיקים, יש להם חלק העולם הבא גם בעולם הזה"...

נספר מעשה נפלא שימחיש זאת. סיפר לי יהודי נכבד, שהיה פעם בביתו של הגאון המופלא רבי אברהם גניחובסקי זצ"ל באיזו אסיפה למען ענין חשוב, והביאו לשם גביר אדיר כדי שיקח חסות על המטרה לשמה ערכו את הכינוס. לפני שהגיע אותו גביר, תיאר אחד הנוכחים באוזני רבי אברהם את עושרו של האורח באומרו שגם אם ימלאו את כל החדר מקיר לקיר עד התקרה בשטרות של

כאשר למד בבחרותו בישיבת מיר, ראה באחד הבקרים את ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה שהיה כבר בערוב ימיו, יוצא מהיכל הישיבה לאחר תפילת שחרית ועולה ל'עזרת נשים'. בעודו עטור בטלית ותפילין, הציץ ראש הישיבה מבעד לחרכי הוילונות על בית המדרש, שכבר המה מקול התורה. עיניו ברקו מאושר, ולאחר רגע זלגו מעיניו דמעות התרגשות

את ראש הישיבה רבי אליעזר יהודה שהיה כבר בערוב ימיו, יוצא מהיכל הישיבה לאחר תפילת שחרית ועולה ל'עזרת נשים'. בעודו עטור בטלית ותפילין, הציץ ראש הישיבה מבעד לחרכי הוילונות על בית המדרש, שכבר המה מקול התורה. עיניו ברקו מאושר, ולאחר רגע זלגו מעיניו דמעות התרגשות. דמעות של אושר, דמעות של אהבת תורה.

"המראה הזה הותיר בי רושם עז", סיים התלמיד את סיפורו. "ראש הישיבה כבר כיהן ברמה שנים רבות, ובודאי ראה את המחזה הזה פעמים אין ספור. אך אהבת התורה היוקדת שלו ריגשה אותו בכל פעם מחדש!"

(מתוך הספר 'אוצרותיהם אמלא')

תלמידו מיישיבת 'קול תורה', המשגיח הגאון הצדיק רבי דן סגל שליט"א, סיפר כי שמע ממנו פעם משפט מפליא שאמר ברוב ענוותנות: "אלו גאון הגאונים רבי עקיבא איגר זצ"ל היה נכנס לשיעור שלי בישיבה, הרי וודאי לא היה מתייחס ברצינות לכוזר שיעור... וכי זה נקרא שיעור? וכי אלו נקראים חידושים!?"

"נו", המשיך רבי שלמה זלמן, "בוודאי תמהים אתם - כיצד אני אומר את הדברים בחיוך על שפתיי? הרי לכאורה הייתי אמור שבור מזה שאני חושב כך!?"

אלא אומר לכם: משל למה הדבר דומה? לשני אנשים המגייסים תרומות להחזקת מוסדות תורה. שניהם נשלחו על ידי מוסדות ענק עם אלפי תלמידים שהוצאותיהם כבירות, והם יוצאים למסע אצל נדיבי עם למען שולחיהם.

אחד מהם החליט שהוא לא טורח לבקר אצל תורמים שאינם בעלי ממון. "לשם מה לטרוח ולהגיע אליהם", נימק באוזני חברו, "הסכומים שאני זקוק להם עצומים, ומה שהם יביאו לי ייחשב לפרוטות".

חברו חלק עליו מכל וכל. "דבר ראשון, פרוטה לפרוטה מצטרפת", אמר, "אבל כיצד אוכל לוותר על האפשרות לזכות את כל תומכי התורה הללו בשותפות בזכות הלימוד? שותפות לא מתקבלת רק במקרים של אחוזים משמעותיים. גם אם מישהו תרם חלק קטן מאד, הוא כבר שותף! שותפות של גוי בבהמה פוטרת מבכורה, אפילו אם יש לו רק אחוז אחד בבהמה. כל תשעים ותשעת האחוזים הנותרים נפטרים מן הבכורה, כי כשיש למישהו חלק בזה, קטן ככל שיהיה, הוא נחשב לשותף..."

"לכן אני שמח ומאושר בלימוד התורה ובשיעורים שאני זוכה למסור", סיים רבי שלמה זלמן את דברו. "די לי שאני טובל את רגלי בקצה הים הגדול של תורה, הים בו שטו כמוני בכל הדורות תלמידי חכמים גדולים וצדיקים..."

אי אפשר לסכם פרק זה בלא להתייחס לדמותו של ראש ישיבת מיר, מרן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל, ששמו הפך למשל ונמשל של אהבה והערכה לתורה. סיפר לי ידידי המחנך הרב יעקב גינזבורג שליט"א, כי כאשר למד בבחרותו בישיבת מיר, ראה באחד הבקרים

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

פשוט הרגשתי לא בנוח, והייתי מחפש מקומות מחבוא, שם אפשר ללמוד ברוגע ובשלווה מבלי נקיפות וייסורי מצפון, הגם שהיה לי ברור שמדובר בתוספת לימוד נוסף ואשר מעבר לזה הייתי משקיע כמה וכמה שעות מדי יום ביומו בלימוד העיון וכתובת הסוגיות מ"מ כאשר הגעתי לשלב זה של לימוד הדף הרגשתי את ההרגשה הנ"ל

סדרת שיחות עם אנשים מופלאים הנבחרים על כל הש"ס

הרה"ח אהרן כהן

מה עוד לא נאמר על המהפכה התורנית ההולכת ומתחוללת בשנה האחרונה בעניין ידיעת התורה בקרב כלל לומדי התורה. הדבר נראה ובולט לטובה ולברכה בכל תחום לימודי אך בוודאי ובייחוד בעניין ידיעת הלימוד בכלל לומדי ה'דף היומי', כך נראים אלפים משקיעים במבחנים יומיים דוגמת 'ישיבה על קברו' ו'תלמודו בידו' וכדומה ומי מדבר על אלפים-אלפים הזוכים ונבחרים מדי חודש על כל הלימוד החודשי במסגרת מבחני 'דרשו' וכדומה.

כשאליהם מתווספים אלפי משתתפי ה'מבחני סיכום' על מאה ועשרים דף המתקיימים ב'דרשו' בכל ארבעה חודשים כסדר, לצד המובחרים בעם הזוכים להוסיף ולהתקדם במסגרת 'קניין ש"ס' שיזכו בסייעתא דשמיא בעוד כחודש בסוף חודש תשרי הנוכחי להיבחן על 630 דפי גמרא במבחן אחד וכולל. אשריהם. אשרינו.

עם סיומה של שנה פנינו לשיחה בעניין עם אחד מחברי 'קניין ש"ס' הרה"ג מעכל פונפדר שליט"א המשמש גם כמג"ש 'דף היומי' בשטיבל בעלזא ברובע ו' באשדוד, לשמוע ממנו על המהפכה התורנית מנקודת מבטו, ועל ההתכוננות לקראת המבחן הגדול על 630 דפים ברוב הצלחה.

כמג"ש וכלומד נשמח לשמוע את הסתכלותך על כל המהפכה? פותחים אנו בשיחה.

מה אומר ומה אדבר, מבחינתי מדובר בחידוש אחד גדול וכפי ראות עיני היה אפשר לומר שבעצם לא מדובר במחזור נוסף ב'דף היומי' אלא בתקנה ורעיון חדש לגמרי ממה שהיה עד הלום, עם כל תכניות החזרות והמבחנים למיניהם, אשר לפי ראות עיני חוללה שינוי ומהפך אדיר בקרב כל אחד ואחד מלומדי הדף היומי בלי יוצא מן הכלל למגדול ועד קטנם ממש בלי גוזמא.

אתה רואה הבדל של ממש אצל כל הלומדים?

ממש כן. משיב הוא בפסקנות, כשהוא מבאר. נראה שלכולם חדרה המודעות של ההשקעה לידיעת הלימוד, ואבאר את דברי. זיכני הקב"ה, וכבר קרוב ל 13 שנה יש לי חלק בזיכוי הרבים בלימוד התורה בשטיבל שלנו (עת שכן הביהמ"ד ברח' אבוחצירה באשדוד וכיום בבניין החדש והמפואר ברח' אברהם שפירא), אם כגבאי 'גדיל תורה' המדרבן לקבוע עתים לתורה או כמג"ש בקביעות עתים לתורה.

כבר שנים שהייתה לי התלבטות קלה האם נכון הדבר לעודד בעה"ב לתמריץ של סיכומים מבחנים וכדו' כאשר הצד לחיוב ברור, אולם חששתי לצד הנוסף לפיו יש מקום לומר שאם מחדירים אצלם כסדר שבלי סיכום ובלי מבחן כמעט ואין תועלת וכו' הדבר עלול לקלקל לאותו אברך שאינו רואה את עצמו במסגרת זו, שיפסיק לגמרי ללמוד. כאשר עד עכשיו אמרו לו שעצם ההגעה לשיעור יש בו משום החדרת אהבת התורה אצלו ואצל ב"ב ואפי' על הצד שירדם בשיעור, יש ענין של שמיעת האוזן כמבואר ביעב"ץ וכו'. ואכן בגלל זה הוא מוסר נפשו מדי יום ביומו ופתאום באים עם חידושים שהבעה"ב של פעם לא דיברו מזה ולא העסיק אותם. מה גם, שההתייחסות הייתה; מה אני, אברך כולל? כבר 20 שנה שלא עשיתי מבחן... וע"כ נקטתי בשיטה של שב ואל תעשה עדיף והייתי מעדיף שלא להעלות את העניין בכדי שלא יהיה חשש עכ"פ של יצא שכרו בהפסדו...

כיום, ברוך השם עם כל ההתעוררות וההתקדמות הכללית בעניין ההשקעה בידיעת התורה ובאופן מיוחד בקהילתנו בבעלזא זכינו וכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א הורה לייסד ולהקים ארגון "תלמודו בידו" המעודד ומדרבן על כך כסדר, כשכל אחד כבר שמע ויודע על האושר הרב הטמון בהשקעה בסיכומים ובמבחנים ההופך את כל הלימוד למשהו אחר לגמרי, כשלאחרונה שמתי לב לדבר מעניין,

אפשר לומר שבעצם לא מדובר במחזור נוסף ב'דף היומי' אלא בתקנה ורעיון חדש לגמרי ממה שהיה עד הלום, עם כל תכניות החזרות והמבחנים למיניהם, אשר לפי ראות עיני חוללה שינוי ומהפך אדיר בקרב כל אחד ואחד מלומדי הדף היומי

יצא לי ללמוד בין כותלי כמה וכמה כוללים כאשר בכל כולל שיטת לימוד אחרת, ושמתי לב לנקודה חשובה אשר כמה שיותר סיפוק שמקבלים מעצם הלימוד, העניין מונע בתת מודע להרגיש את הצורך להשקיע בשינון וחזרות על הלימוד ולעשות תחבולות לקנות אותו, ולמשל מי שזכה ללמוד סוגיא של 'תקפו כהן' ללבנה ולחקרה הדק היטיב, ומי מדבר במי שזכה גם לכתבו ולערכו ואף להדפיסו בדפוס נאה, הרי שמחתו היא אין לשער ולתאר, והסיפוק שיש לו כל אימת שרק נזכר מהסוגיא בלתי ניתנת לתיאור, עד שלפעמים אינו מרגיש כלל צורך שיש לו משהו לעשות בנידון בכדי שישארו לו קניינים אלו לנצח, ותחת זה הוא עלול מפעם לפעם להרגיע את עצמו במאמרים המובאים פה ושם מהספה"ק שבחלק של לימוד העיון באמת עיקר המטרה שם היא היגיעה והליבון והשעשועים שיש לו מאותו הלימוד.

כאמור, ממשיך הוא לשנתך, כאשר התגלגל לידי משמית הזכות למסור שיעור מדי יום ביומו בדף היומי, נכנסתי למצב חדש של לימוד שטחי יותר דף אחר דף. אם כי, בהתחלה יש סיפוק אדיר שיכולים להצביע בבית ולחברים על הסט של הש"ס הנה סיימתי עוד מסכת ועוד מסכת ומי חשב שהש"ס שהשווער נתן לי כבר לא יצטרך לטיפולו של שואב האבק בערב פסח... אך בהמשך והיות וברור שחסר מאוד את חלק היגיעה והליבון ופלפול התלמידים לה זוכים אלו אשר לומדים סדרי לימוד אחרים באיטיות יותר, וכניסה לפרטי פרטים לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, על כן די מהר מרגישים את הצורך והרצון הבעור כבר להשקיע בסיכום וחזרה ולו אך ורק כדי לקבל סיפוק, וכמובן שבגלל הרצון לסיפוק זה נצמדים לתכניות והמסגרות המגוונות שמוצעות ב'דרשו' וכדומה, וכך זוכים אכן להתקדם בלימוד וידעת התורה.

המהפכה השפיעה גם על אברכי הכוללים? מעיזים אנו להמשיך. ברור כשמש, שכל אחד צריך ללמוד במה שליבו חפץ, כשהרוב זוכה להמשיך ללמוד בדרך הלימוד הנהוגה ברוב רובם של

והוא שלא רק שהאברכים פשוט הוסיפו שלב מסוים על אשר היה עד עכשיו, מלימוד לסיכום ומשם למבחן, אלא שפשוט התחילו להגיע לשיעור יותר ויותר באופן קבוע!!

ולדעתי הדבר פשוט וברור, שכאשר אברך יודע שבסוף השבוע או בסוף החודש יש לו מבחן, זה גורם לו לשינוי גישה לכל עניין הלימוד, למשהו רציני, לא חס ושלום, של יום כן, יום לא, כי מלימוד של 'מטרה יומית' שלא קשור אחד לשני, הם התקדמו למצב שכל הלימוד והדפים מצטברים למקשה אחת של לימוד וידעה. כשכמובן, זה גם מאוד מדרבן ומחייב אותו להגיע מדי יום בלי פשרות, משא"כ אילו היה בא לשם המטרה הנ"ל של מס"נ לתורה או החדרת אהבת התורה אצל הב"ב וכו' וכו' אזי עם כל המעלות והשכנועים אין בו כדי להמריץ אותו לא לפספס יום או יומיים כשיש לו סיבה או לפחות נימוק של סיבת אונס.

ומה אתה רואה באלו שכבר שנים כסדרן למדו ה'דף היומי' וכדומה כסדר? האמת יאמר. נשמע הוא מתלהב בדברו. את אלו אין אפילו צורך לשכנע להשתלב במסגרות של סיכומים חזרות ומבחנים, שכן אצלם כבר ברור כשמש התועלת מדברים אלו המסייעים לידיעת הלימוד.

יש כלל ידוע בחיים הנוגע לכל אחד ואחד. מוסיף הוא בהרחבת העניין מניסיונו. כל בן אדם צריך סיפוק, אלא מה, ישנם הרבה מצבים בהם האדם לא מרגיש את הצורך למילוי סיפוק נפשו באשר בתת מודע הוא מסופק או מספק את עצמו כביכול מדברים אחרים המשפיעים עליו שלא יתאמן להגיע לסיפוק הנכון, וכמשל שמובא ב'חובת התלמידים' שכן אדם יכול להרגיש צמאון ומחסור כלשהו ונפשו אינה נותנת לו מנוחה, אך אין בו שכל לקלוט שהצמאון בא מהנפש הפנימית המשתוקקת לדף גמרא, והוא הולך וקונה לו דבר מאכל כלשהו, ולמעשה זה רק משקיט את הרעב לכמה דקות והדברים ידועים ואכמ"ל.

בעניין הזה, שמעתי בעבר מאחד מגדולי מרביצי התורה שאמר לי; שהיו לו שתי תקופות במשך ימי בחרותו. בראשונה למד בשיבה מפורסמת אשר קנתה לה שם ותהילה בכל קצוי תבל, ולאחר כן מחמת סיבות שונות עבר ללמוד בשיבה אחרת אשר לא היה לה שם עולם כ"כ עכ"פ מצד איכות וצורת הלימוד. וסיפר, שדווקא בהגיעו למקום הלימוד השני שם התחיל לעשות 'שטייגן' עשרת מונים מעת שהיה בשיבה המצוינת הקודמת, וביאר הדבר שכל עוד שהסתובב בין כותלי השיבה המפורסמת לא הרגיש איזה חסרון וצמאון בעצמו שהרי עצם ההרגשה שהוא לומד בשיבה הנודעת, וכל מי שפגש אותו והתוודע שלומד שם הוריד לו את הכובע, היה בו די והותר לתת לו סיפוק מבלי שירגיש איזה דחף להתקדם בלימוד וכו', משא"כ אח"כ כשעשה שינוי רשות והגיע לשיבה האחרת היתה חסרה לו אותה הרגשה ומיד הרגיש את הצמאון והמחסור של סיפוק רוחני שלא היה לו אופן למלאותו רק ע"י שיתחיל פשוט להגות ולעיין ולהתקדם עוד ועוד בלימוד התורה הק'.

הנ"ל שייך גם לאברך כולל וכדומה? ביקשנו לשמוע בהיסוס מה. עלי בעצמי אני יכול לספר. משתף הוא בגילוי לב; מעת נישואי,

הגדולים של קניין ש"ס?

האמת היא שהייתי מעדיף שלא להישאל על זה וכפי שכבר אפרט. אך לתועלת העניין אסכם בתמצות נקודות שייסעו לכלל הלומדים שיתייחסו אליהם בצדק ובתבונה;

א. הזמן המיועד לחזרה הוא מיועד לחזרה ולא ללימוד מחדש, (וגם לא לשיפוצים). כל אחד צריך להחליט לפי מצבו וזמנו מתי הוא הזמן בו עדיין מותר לו לפרגן לעצמו לשפץ, ומהו הזמן בו הוא צריך להכניס רגלי ולהתחיל לנסוע, ובתחום זה עצמו יש דרגות ודרגות וככל שמתקרבים למבחנים צריכים לחזור לחזור על הדפים, הפרקים והמסכתות אותם יודעים יותר טוב.

ב. להיות ריאלי עם הזמנים הן מבחינה אישית והן מבחינת הבית ולפי זה לבנות את התכנית,

ג. אחרי הכל ולפני הכל יש לדעת שכל אחד והראש שלו באופן החזרה ובאופן הסיכום ולכן מאוד יתכן שאברך יחזור ויחזור ויסכם ויראה לבסוף ששאלו בעיקר על נקודות שהוא לא השקיע בהם כל כך, וזהו דבר שיכול לגרום לחלישות הדעת, אבל אין מנוס, ובוודאי שלא נדרש מאברך לשנות את אופן לימודו כל עוד שהוא מרוצה מזה אך ורק כדי לתפוס את הראש של הבוחן של דרשו, [מקסימום יעבור רק את הציון העובר שהוא 60 אחוז וגם יהיה לו סיפוק בידעו שהוא עושה עכ"פ מה שנדרש ממנו].

ד. עוד כלל שכולם אומרים ורואים את זה במוחש - שהצלחת החזרה תלויה באופן הלימוד הראשוני ככל שלומדים בבהירות ומשקיעים מיד בסיכום שינון וחזרות, בהמשך הרבה יותר קל ונעים.

למעשה, חוזר הוא לשאלתנו. אישית התחברתי לאחרונה להשקיע בשינון וחזרת הלימוד בשיטת ה'קלזכור', כשאכן ברוך השם אף שעברו רק כשלוש וחצי חודשים מאז שהתחברתי אליה אני רואה בזה שינויים עצומים במבחנים שאני עושה ובחומר שאני שולט בס"ד, באופן השליפה המהירה ביחס למה שהיה עד הנה, [באופן שלעת עתה - אם כי אני שלם עם זה עדיין - אני חוזר הרבה פחות על החומר מבפנים] כמובן ששיטה זו דורשת מאידך משמעת עצמית גדולה ועקבית, וריאליות מצד הזמן והמקום, וע"כ כל עוד שלא ראיתי את עצמי בתחום זה תקופה ארוכה יותר של לפחות חצי שנה עד שנה אין לי עדיין את האפשרות להמליץ עליו בריש גלי, מה גם שאני לא רואה את עצמי עומד וממליץ לכל אחד להשתלב בתוכנית זו הכרוכה בדרכי עם חיבור לכלים טכנולוגיים שבזה יעשה כל אחד כדעת רבותיו ומוריו ואחרי ידיעת נטיית נפשו בתחום זה וד"ל.

מה תרצה לומר לחבריך ומכריך?

נראה שאין כבר מה להוסיף. מחייך הוא באמרו. אבל מה שכן; כיום לומר ולהכריז; כתר תורה מונח ומוטל, כל אחד יכול למצוא את מקומו ולימודו שהוא זוכה ללימוד ולהבין ואף להשקיע לסכם ולחזור ולזכות לטעם הערב של הרגשת ידיעת הלימוד. טעמו וראו כי טוב...

הכוללים אם בעינין בסוגיות הש"ס או בלימוד ההלכה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, אך אני מדבר אכן על אנשים כמונו המרגישים משיכה לזכות לדעת את הש"ס; במציאות במחזור הקודם ההרגשה הייתה אחרת לגמרי. כשהוא מבקש להבהיר; סביר מאוד שלא כולם יבינו את האמור אבל מי שיזדהה עם דברי כמדומני שיראה בזה תועלת.

מבחינתי כל המחזור הנוכחי ב'דף היומי' מדובר בתקופה חדשה לגמרי. כאמור - ישבתי בכמה וכמה כוללים - ואודה על האמת, מאז שהציעו לי ללמוד וללמד את הדף היומי, היה לי קשה לקבל בתחילה כאשר הייתי רגיל ללמוד באיטיות ובחתיירה לשורשים והגדרות עד שקיבלתי קצת את הטעם של תוספת לימוד זה בתור השלמת הכנסה, מכל מקום כל עוד שהייתי יושב והוגה בכוללים או בביהמ"ד אשר כלל הלומדים היו לומדים בעמקות וחדירה לעומק, הרגשתי פשוט הרגשת אי נעימות ורגש של נחיתות ואפי' בטלנות [סליחה על הביטוי] ללמוד את הדף, אם לענין הכנת השיעור ומי מדבר עוד לעשות מזה סדר לימוד רציפות של כמה שעות לצורך מבחנים חודשיים וכדו', פשוט הרגשתי לא בנוח, והייתי מחפש מקומות מחבוא, שם אפשר ללמוד ברוע ובשלווה מבלי נקיפות וייסורי מצפון, הגם שהיה לי ברור שמדובר בתוספת לימוד נוסף ואשר מעבר לזה הייתי משקיע כמה וכמה שעות מדי יום ביומו בלימוד העיון וכתובת הסוגיות מ"מ כאשר הגעתי לשלב זה של לימוד הדף הרגשתי את ההרגשה הנ"ל, ומי מדבר עוד מלעשות מזה נושא חברתי בשטיבל או בכולל או במשפחה וכו' ואם כבר עשיתי את זה היה זה כרוך עם התנצלויות למיניהם כגון שביקשו ממני לומר שיעור וכדו' - ואשר על כן באמת במחזור הקודם היו לי הרבה מאוד עליות ומורדות בתחום של לימוד הזה אשר התבטא גם בתוצאות של מבחני דרשו, מאחר שהיה חסר לי המקום הנכון והמתאים בו אוכל להיצמד לדרך לימוד זה בשיא השחרור והרוגע וההכרה במקומי.

אך ברוך השם במחזור הנוכחי, כל הנ"ל הפך להיסטוריה, כל האווירה והמצב הוא שאכן ממשיכים להעריך כל לומד בסדר לימודו, אך יודעים לומר שאשרי מי שבא לכאן ותלמודו בידו, אשרי אלו הזוכים ללמוד ולהתקדם בידיעה חודשית ומי מדבר על חברי 'קניין ש"ס'. זאת ועוד ברוך השם שכאן בעירנו אשדוד נפתח ע"י הרה"ג דוד דירנפלד והרה"ג חיים שאול לוריא שכבר זכה להיבחן ב'קניין ש"ס', כולל מיוחד בשם 'קנין ש"ס' שחרת על דגלו את המגמה והמטרה לעשות את כל מה שנצרך לסייע בעד אברכים [וגם בעה"ב !!!] הרוצים להשלים נפשם בלימוד הדף היומי ובעיקר להצליח בכל המסגרות ובייחוד מסגרת הדגל 'קניין ש"ס' אשר ארגון 'דרשו' מציע, ואז תיכף ומיד הרמתי טלפון נרשמתי ונכנסתי והודו להשם, אני נהנה ומרגיש בנוח ובשיא השחרור לשבת יחד ולהשקיע בסדר הדרך הבטוחה לידיעת הלימוד; לימוד בתכניות מוגדרת, סיום יומי, שינון וסיכום שבועי, בדרך למבחן החודשי ומשם למבחנים המסכמים וכלה במבחני קנין ש"ס.

לסיום, נשמח לשמוע על דרכי הלימוד והחזרה ובפרט על המבחנים

שלחית תגובות לכותב המאמר,
כתבו לי: a0533185209@gmail.com

לשמוע ולתמוע

ברכב, בבית, ובכל מקום..

התקשרו לקו השיעורים של 'דרשו'
וקבלו אלפי שיעורים והרצאות להאזנה

077-2222-666

פרשת השבוע מפי מיטב המרצים

חדשות 'דרשו' ועדכונים

מידע לנבחני 'דרשו'

'גישמאק בלימוד'

הרצאות על מתיקות התורה

שיעורי תוספות לפי סדר 'הדף היומי'

הרצאות לחגים ומועדים

תוכניות מיוחדות

שידורים חוזרים מאירועי 'דרשו'

שיעורי 'הדף היומי'
בעברית, אידיש וצרפתית

שיעורי 'הדף היומי בהלכה'
בבקיאות ובעיון

'הפותח בכל יום'
תוכנית יומית עם
סיפורים וחיזוקים

חדש במערכת

ניתן להאט או להאיץ את קצב שמיעת השיעורים
לחצו 7 להאטה או 9 להאצה

קו השיעורים של 'דרשו' לחייג, ללמוד, לדעת

הרבי אינו משתהה, בזריזות וחביבות הוא מתיר את קשרי המזוודה, נוטל את ענפי העץ שהצטייד בהם, ומחפש מקום לבניית הסוכה... כשהבין רב החובל את חשיבות הבקשה, הסכים לאשר לו לבנות סוכה תחת גרם המדרגות המוביל מהסיפון לחדר המכונות. היה זה קיטון צר וקטן, אך השוף לשמים ובעל שלוש דפנות כשרות. 'כאן', אמר הרבי במאור פנים, 'כאן תוקם הסוכה'...

מזוודה מיוחדת ועמדת שמירה בודדת...

הרה"ג אשר קובלסקי שליט"א

זמן שמחתנו!

הלמות הפטישים וניחוח ההדסים הטריים, כבר מכניסים אותנו לאוירה. קדחת הקניות ואדי הבישולים מוסיפים נופך משלהם, והסוכות הנבנות בחצרות לצד אלפי שלומי אמוני ישראל המתרוצצים בין הדוכנים והרבנים כדי להשיג פרי עץ הדר - כבר לא מוותירות מקום לספק: חג הסוכות כבר כאן, ואנו שמחים לקבל את החג הכל כך ייחודי, עמוס המצוות היקרות והחביבות.

מקום של כבוד התבצר לו לחג הסוכות. המילה 'סוכות' מעלה בכל נפש יהודית ערגה, שמחה, ציפיה דרוכה לחג הקרב ובא. נקיים מכל חטא ובטוחים שזכינו בשנה טובה ומבורכת, אנו עושים את הצעדים הראשונים בשנה החדשה באמצעות חג שכל כולו אהבה לקדוש ברוך הוא, חיבוק אמיתי של אבא המביאנו אל תוך ביתו פנימה - אל תוך הסוכה, וחיבור אמיתי עמו כשאנו ששים ושמחים לחוג את החג כהלכתו. חג הסוכות מוגדר כ'זמן שמחתנו'. זהו תואר מעניין מאוד: הרי חג הפסח נקרא 'זמן חירותנו' - כי באותו תאריך נגאלנו. חג השבועות נקרא 'זמן מתן תורתנו' - כי באותו יום קיבלנו את התורה. לעומתם - בחג הסוכות לא קרה כל דבר היסטורי, והתאריך ט"ו בתשרי אינו מייצג משהו בעברה של האומה היהודית.

זאת ועוד: הרי נצטוונו לשמוח בכל שלוש הרגלים, בפסח בשבועות ובסוכות. אך התורה בחרה לצוות אותנו לשמוח, דווקא בחג הסוכות. המילים המוכרות לנו כל כך, והנושאות מאליהן את רגלינו בריקוד סוחף - 'ושמחת בחגך והיית אך שמח', כתובות בחג הסוכות דווקא, ולא ביתר מועדי השנה, מדוע?

מרב הגר"ש וואזנר זצ"ל יישב שאלה זו בשם הראשונים, כי חג הסוכות הוא עמדת ההטענה העוצמתית ביותר - הוא מעניק כח ואנרגיה לתקופה ארוכה ארוכה, לכל ימי החורף. חג הסוכות הוא תחנת הכח הגדולה ביותר מבין החגים, כי הוא נוטע בנו כוחות ומפנים בנו יכולות ואנרגיות טובות לחצי שנה תמימה, ולפעמים - כמו בשנה זו - לשבעה חודשים תמימים!

יתר החגים מטעינים אותנו לתקופות קצרות בהרבה, התקופות שבין חגי פסח ושבועות, ומשבועות ועד חודש תשרי. אין פלא איפוא כי חג הסוכות מהותו ומיקודו הם השמחה, ולכן בו ציוותה התורה את מצות השמחה!

בהתבוננות מעמיקה, מציאות השמחה הזו עשויה להיות תמוהה. אנו רגילים לשבת בסלון, לסעוד על יד שולחן ארוך, גדול ומפואר, לשבת בכסאות נוחים תחת תקרה הדורה, ליהנות מאויר המזגן הצונן או מחום הבית הפנימי. והנה, מגיע חג הסוכות, ולפתע כל ההרגלים והפינוקים שלנו אינם - אנו יוצאים לאכול בחוץ, לפעמים תחת שמש קופחת או מזג אויר סגרירי. בסוכות רבות מקומות הישיבה צפופים, השולחן קטן ומתקפל, וכל רוח מצויה פוקדת את ה'סלון' המאולתר - את הסוכה.

אך למרות כל זאת נגלה, כי אין בהפרעות האלה כדי לשבש את השמחה. לא נמצא מישהו מקונן על שחג הסוכות קרב ובא - למרות שהוא יודע שיצטרך להיפרד מהנוחות, מההרגלים, ומתנאי החיים הטובים שהתרגל אליהם. לא נמצא מישהו מתלונן, לא נמצא מישהו שמחכה שהחג כבר יעבור - - -

הרבי קרא אליו את החייל בהביבות רבה, הזמינו לשבת לציידו בפנים מאירות, וקירב אותו מאוד. אחרי ששוחח עמו בידידות דקות ספורות, שאל הרבי בנחת: 'אני רואה על פניך אור ייחודי, אור של עולם הבא המשתקף על מצחך. אמור נא לי, האם עשית איזו מצוה נדירה?

לפיכך היתה הפליאה גדולה ורבה כל כך, אך היא התעצמה
שבעתיים כאשר הרבי, בעל ה'יסוד העבודה' פתח לפתע את דלת
חדרו והזמין את החייל האלמוני להיכנס אליו...

עתה, היו החסידים מסוקרנים ממש, והביטו בעיניים נדהמות על
המתרחש - הרבי קרא אליו את החייל בהביבות רבה, הזמינו לשבת
לציידו בפנים מאירות, וקירב אותו מאוד. אחרי ששוחח עמו בידידות
דקות ספורות, שאל הרבי בנחת: 'אני רואה על פניך אור ייחודי, אור
של עולם הבא המשתקף על מצחך. אמור נא לי, האם עשית איזו
מצוה נדירה? אולי הצלת נפש מישראל? איך זכית לאור כה גדול על
פניך היהודיות?'

החייל נבוך, הרהר דקות ספורות, חיפש בירכתי מוחו, אך לא זכר
דבר. הוא לא זוכר מצוה מיוחדת שקיים, מעבר למצוות השגרתיות
והיומיומיות. לא, הוא בשום אופן לא מצליח להיזכר...

אך הרבי לא ויתר: 'זה פשוט לא יתכן אחרת. יש עליך אור מהעולם
העליון, אור לא מצוי, אור ייחודי זורח ונוצץ. בוודאי שעשית מצוה
מיוחדת, או קיימת מצוה באופן של מסירות נפש. אמור נא לי, איזו
מצוה קיימת?'

החייל שב וחיטט בזכרונו, לבסוף ניצת בו זיק של זכרון רחוק: 'אני
זוכר, שלפני קרוב לשנה, היה זה בערב חג הסוכות, קיבלתי תורנות
שמירה במוצב מרוחק, תורנות של שתיים עשרה שעות - מחצות
היום ועד חצות הלילה. הקור היה עז, הכפור חדר לעצמות, אך
מעייני היו נתונים במקום אחר לגמרי...'

החייל נשם עמוקות והמשיך: 'דעתי שבאותו ערב יחול חג הסוכות,
וידעתי שבעיירה הסמוכה למוצב - ישנן סוכות כשרות בהן אוכל
לקיים את מצות אכילת 'כזית' בסוכה בלילה הראשון של החג. אך
עם זאת - העובדה כי עליי להיות בתורנות באותו לילה עד חצות
הלילה, החדירה בי את ההכרה כי לא אוכל לקיים את המצוה,
שכן אינני יכול לעזוב את השמירה, ובאם אברח לסוכה לפני תום

ההיפך - כולנו שמחים ומחייכים, עליזים ומאושרים. הצעדים בדרך
לסוכה נראים כמרקדים, ומתוככי הסוכות נשמעים צהלות ושירים,
כן כן, באותו מקום בו התנאים פחות נוחים... ובכל זאת, הדבר לא
משבש את השמחה, לא משנה את מהות החג - את זמן שמחתנו!
כי בנקודה הפנימית, ההרגלים והפינוקים ותנאי החיים הטובים,
אינם משמחים באמת. ההיפך - הם כובלים אותנו למוסכמות,
מכריחים אותנו לתנאי חיים מסויימים, מכריעים כיצד ייראו חיינו
ואיזה גוון וצבע יהיה להם... לעומת זאת, היציאה לסוכה משקפת
את שבירת ההרגלים, את שינוי החיים, את יכולת ההתנתקות מכל
הפינוקים שהורגלנו אליהם - ואין לך שמחה גדולה כמו שמחת
הגמילה מהרגלים!

אדם המשנה את הרגליו וחי בתנאים שהחיים - או לוח השנה - זימנו
עברו, מגלה את השמחה האמיתית, את השמחה שאינה תלויה
בדבר. חג הסוכות מגלה כי האושר אינו עניין של כסאות ונוחות,
מיוזג אויר ונברשות, מרווח ישיבה ושולחנות ערוכים. חג הסוכות
- כל מהותו זועקת השתחררות מההרגלים, שבירת השעבוד לתנאי
החיים, הכנעת פינוקי הלב לטובת חיי הרוח, ואלה יוצרים שמחה
אמיתית ופנימית!

חג הסוכות הוכתר כ'זמן שמחתנו', כי מהותו של החג, מצוותו, וכל
עיקרו, זועקים שמחה. לא בגלל משהו שקרה בעבר, אלא בגלל
משהו שקורה בהווה - בכל שנה ושנה, התאריך ט"ו בתשרי תופס
אותנו שמחים ועולצים, עליזים ומאושרים. אנו שמחים בחג הסוכות
לא כי שמחנו בו בעבר, אלא כי היום, וגם בשנה שעברה וגם בשנה
הבאה - אנו מלאים שמחה בחג הזה, כי בו נצא מההרגלים שלנו, בו
ניפרד מהפינוקים שלנו!

מצוות חג הסוכות מייצגת דרך, השקפת עולם: החיים ותנאיהם
הם בעצם מחסום מפני שמחה משוחררת מכל כבלי הפינוקים,
ההרגלים שלנו מונעים מאיתנו אושר אמיתי על עצם היותנו יהודים,
ורק ההשתחררות מהם תביא אותנו אל האושר והשמחה האמיתיים
והבלעדיים!

לכן, דורי דורות מסרו יהודים את נפשם, השקיעו אינסוף משאבים
ומאמצים במצות הסוכה החביבה. היכולת להגיע להישג ההתנתקות
מההרגלים והחבור לאושר והשמחה האמיתיים - הניעו את התשוקה
המופלאת, ההתלהבות הנדירה, ומסירות הנפש יוצאת הדופן למען
מצות סוכה!

ושמחת בחגך, והיית אך שמח!

החייל שנמלט...

בבית מדרשו של הרה"ק בעל ה'יסוד העבודה' מסלונים זי"ע,
נראתה דמות בלתי שגרתית. חייל רוסי, עטוי מדי הצבא האדום
וחמוש בנשק חדשני, נקלע לבית המדרש לתפילת ערבית שגרתית.
דמות החייל התמיר והחסון ריתקה אליה את הילדים, ולא פחות
מכך - הפתיעה את המבוגרים...

דמותו של חייל בבית המדרש לא היתה מחזה נפוץ ברוסיה. יהודים
שהפכו לחיילי הצאר, שכחו עד מהרה היכן ממוקם בית המדרש...

התורנות - אני מסתכן בגזר דין מוות בבית משפט צבאי...

לא ידעתי את נפשי ממתח וחרדה. מחד גיסא - הסוכה כה קרובה, אני יכול להגיע אליה ולקיים את המצוה די בקלות. אך מאידך גיסא - אני מסתכן בנפשי אם אברח מהתורנות, ולמעשה - אכילת 'כזית' בסוכה בליל החג מסכנת את חיי. הייתי במבוכה רבה, לא ידעתי מה להחליט!...

החייל קינח דמעה סוררת, ושב להרצאת דבריו: 'החלטתי שמצות סוכה שווה כל מחיר. מבעוד מועד ניסיתי לעקוב מתי אין מעקב אחרי השומרים, ואף הותרתי את מעילי תלוי בעמדה - שיחשבו שאני שם... בשעה אחת עשרה וחצי בלילה, עזבתי את עמדת השמירה, ואצתי-רצתי אל הסוכה. קידשתי על היין, בירכתי 'לישב בסוכה' בהתלהבות רבה, ואכלתי 'כזית' בדבקות. בשלוש דקות לשתים עשרה כבר הייתי בחזרה בעמדת השמירה, רגע לפני שיבוא מחליפי, שלא יגלה חלילה שנעלמתי לזמן מה!'

לסיום, שאל החייל: 'אולי למצוה הזאת שקיימתי במסירות נפש מכוון הרבי?'

'זו מצוה כבירה שנקנתה במסירות נפש', אמר הרבי בהתלהבות ובהערכה, 'מצוה רבת זכות ויקרת ערך, אך עדיין היא לבדה לא מסבירה את האור הייחודי הזורח עליך, את העובדה שזכית באור כה יקר מהעולמות העליונים. אמור נא לי, מה עשית אחר כך? מה עשית כששבת לעמדת השמירה?'

'אה', השיב החייל בפשטות, 'לא שום דבר מיוחד... שמחתי על שזכיתי לקיים את המצוה, ורקדתי באושר בתוככי המוצב הצבאי. פשוט רקדתי בכל הכח ובכל העוצמה, שמח ומאושר שזכיתי לקיים את המצוה למרות כל הקשיים וההפרעות... באמת הרגשתי אז מאושר מאוד', אמר החייל בהתרגשות, 'עד שרקדתי ונדמה בעיני כאילו כל המוצב כולו רוקד עמי יחדיו!'

'אכן נודע הדבר', אורו עיניו של הרבי וחיכוו התרחב באחת, 'האור המיוחד הזרוע על פניך, האור של גן עדן הזורח ממצחך, הוא בעקבות השמחה הרבה, תוצאה מהשמחה הרבה שהיית נתון בה לאור קיום המצוה. המצוה עצמה היא רבת זכויות, אך השמחה שלך והריקוד שרקדת בעטיה - אלה הכפילו את גדלות המצוה עשרות מונים, ובזכותם זכית לאור המיוחד הזורח על פניך.'

הרבי סיים את דבריו, ולחץ בחמימות את ידיו של החייל לפני פרידתם. ולחסידי הרבים נותרה ההבנה, כי את זכות המצוה עצמה, ניתן להכפיל עשרות מונים בעשייתה בשמחה ובטוב לבב!

כי מצוות חג הסוכות, נועדו בראש ובראשונה לחדד בנו ובמחשבתנו את ההבנה וההפנמה, שלהיות יהודי המקיים מצוות, זו סיבה מספקת להיות בשמחה, להיות מאושר, להודות לבורא עולם על הזכות היקרה. נכון, אין את התנאים הגשמיים המיטביים, נכון, אין לנו את ההרגלים שהורגלנו אליהם, אבל אנחנו מקיימים רצון השם, נכנסים באוהל של הקדוש ברוך הוא, וברוך הוא וברוך שמו שבראנו לכבודו! סוכות הוא זמן שמחתנו לא כי יש בו את כל הצרכים הגשמיים שלנו, אלא ההיפך - דווקא בגלל מה שאין בו... כי הזכות לשמוח לא נתונה רק למי שיושב בסלון מהודר, אלא גם למי שמסתכן ורץ לתפוס

ברבע שעה 'כזית' חלה בליל החג, האושר והשמחה שלו - זו הזכות הגדולה והכבירה, זו הזכות האמיתית!

סוכה בספינה...

על חוף הים, עמדו נוסעים רבים ומיטלטליהם בידיהם, בדרכם להפלגה לארץ הקודש. ההפלגה תוכננה להגיע ארצה ימים ספורים לפני חג הסוכות, ועל פי התכנון - היו היהודים הנוסעים אמורים לחוג את החג בארץ ישראל. בשערי הספינה עמדו רב החובל וצוותו, בוחנים בקפדנות את כרטיסי הנסיעה, ובודקים היטב את משקל המטען...

במסעות מסוג זה, מוגבלת מאוד יכולת הנשיאה של הנוסעים. תא המטען הוא מוגבל קיבולת, ומבעוד מועד הודיע רב החובל כי יאפשר לכל נוסע לקחת עמו רק שתי מזוודות ותו לא. את כל יתר המטען על הנוסעים להשאיר מאחור, ולקבלו - מי יודע מתי, אם וכאשר... 'אין מנוס', הודיע רב החובל, 'הספינה לא תוכל לנוע בים עם כל כך הרבה משקל!'

כל הנוסעים החלו מחלקים וממיינים את הדחוף יותר והדחוף פחות. חפצים אישיים בודדים וזכרונות יקרים - מצאו את דרכם לתוככי צמד המזוודות המאושרות, וכל היתר - נותר מאחור, הופקד בידי שליחים להובלה באוניית המטען הבאה...

בין הנוסעים, נראתה דמותו המאירה של כ"ק האדמו"ר בעל הדבר חיים' מנדבורנה ז"ע. הרבי חפץ גם הוא לעלות לארץ הקודש, וגם הוא השיג כרטיס לספינה היוצאת לדרך, בואכה הארץ המובטחת. גם הרבי היה מצוייד במיטלטלים רבים חשובים ונחוצים, אבל להגבלת המטען התייחס בצורה שונה לחלוטין...

ראשית, נטל מזוודה אחת והעמיס בה ענפי עץ שחתך מבעוד מועד, אלו קיבלו מקום של כבוד במזוודה אחת, שהוקדשה כל כולה לחג הסוכות. עתה - לא נותרה לרבי אלא מזוודה אחת, להכניס בה את כל חפציו האישיים ומיטלטליו לימי ההפלגה ולימים הראשונים בארץ... בעוד לרשות שאר הנוסעים עמדו שתי מזוודות, הרי לרשות הרבי לא עמדה אלא אחת, כי מזוודה שלימה הקדיש למצות סוכה החביבה עליו כל כך. 'חבל על המקום', אמרו לו יהודים מבין נוסעי הספינה, 'הן אנו צפויים להגיע ארצה לפני חג הסוכות, ולחוג את החג בשמחה על קרקע מוצקה, בארץ הקודש. לא חבל לאבד מזוודה שלימה כדי לקחת את צרכי הסוכה?'

אך הרבי בשלו, לא משנה דבר מסדר העדיפויות שקבע לעצמו. קודם כל הסוכה, ורק אחר כך החפצים האישיים. קודם מקדישים מקום למצות סוכה, ורק אחר כך - ככל שישאר מקום - הוא ישמש לצרכים אחרים... חביבותה של מצות סוכה בעיניו, אינה יודעת גבולות. אם יש צל צלו של חשש שלא יזכה לקיימה בספינה - הוא יותר על צרכיו האישיים, ימסור מקום אחסון יקר מפז, לטובת הסוכה היקרה מכל...

הספינה יצאה לדרכה, מפליגה בשלוח בלב ים. יום ועוד יום חולף, ועד מהרה מגלים הנוסעים כי קצב הנסיעה איטי מהמתוכנן, ואכן - יגיעו ארצה רק בימי חול המועד סוכות... הרבי אינו משתהה,

של האתרוג היה גבוה פי כמה מיכולתו... רבי מיכל התבונן באתרוג בחביבות רבה, ומיד גמלה בו ההחלטה הנועזת: הוא ימכור את התפילין היקרות, ובכסף שיקבל תמורתן - יוכל לקנות את האתרוג המהודר, לקיים מצוות 'ולקחתם לכם' בפרי עץ הדר, כראוי וכיאות... כשהביא לביתו את האתרוג הנאה, היה זה ימים ספורים קודם חג הסוכות. כרגיל - היה בבית עוני מחפיר, ורק אתרוג יפה ומהודר, ויקר מאוד מאוד...

אחד מבני הבית הביט באתרוג, וחיש קל הבין מה קרה. התפילין היקרות נמכרו, אך תמורתן לא נרכש דבר, אלא האתרוג היקר... במר ליבו על האתרוג ש'גזל' את החפץ היקר ביותר תמורתו, קפץ ונשך את הפיטם המהודר שבראש האתרוג, ומיד נפסל האתרוג היקר מלברך עליו...

הרבי הביט במחזה, ואמר בפשטות: 'תפילין כבר אין, גם האתרוג כבר איננו. נותרה לי מצוה אחת, מצות השמחה בחג הסוכות, זה חלקי מכל עמלי, זו המצוה היחידה שעודי יכול לקיים. לפיכך, לא אכעס ולא אצעק, לא אתלונן ולא אבוא בטענות - רק אהיה בשמחה נפלאה בחג הסוכות, בלי תפילין ובלו אתרוג!' ובסיימו, פרץ בריקוד סוחף... באותו הלילה, נגלה אליו אביו בחלום, ואמר לו כדברים האלה: 'בני יקרי, דע לך שהמעשה שעשית - להישאר בשמחה ולא להקפיד, לרקוד ולא לכעוס, להיות בשמחה על אף המצב - המעשה הזה עורר רעש גדול בשמים, שבעתים יותר מהקרבת התפילין כדי לקנות אתרוג מהודר!'

חשוב כל כך להזדר במצוות החג, מהסוכה ועד האתרוג, מהתפילות ועד שמחת בית השואבה. חשוב עוד יותר לשמוח, והכי חשוב - לשמור על כבוד הזולת בכל מחיר, גם בחג הסוכות!

בזריזות וחביבות הוא מתיר את קשרי המזוודה, נוטל את ענפי העץ שהצטייד בהם, ומחפש מקום לבניית הסוכה...

כשהבין רב החובל את חשיבות הבקשה, הסכים לאשר לו לבנות סוכה תחת גרם המדרגות המוביל מהסיפון לחדר המכונות. היה זה קיטון צר וקטן, אך חשוף לשמים ובעל שלוש דפנות כשרות. 'כאן', אמר הרבי במאור פנים, 'כאן תוקם הסוכה!'

אשרינו שזכינו! בביתנו בנויות סוכות הדורות ומהודרות, בחצרותינו מתנוססות לתפארה סוכות גדולות ומפוארות... איננו זקוקים לחסדי רב החובל, אין לנו כאב ראש לשאת ענפים לדרך ארוכה... הבה ננצל את סוכותינו, נעריך את המתנה הייחודית כל כך שקיבלנו, ונודה מעומק הלב לבורא עולם 'שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה' - שיש לנו סוכה ואנו יכולים לקיים את מצוה בכבוד ובהדר!

מצות סוכה היא מצוה של שמחה, מצוה של אושר, מצוה הממלאת את ליבנו בסיפוק ובשמחה. כי אין בה כלום - רק חיבור עם אבא שבשמים, רק התגברות על ההרגלים המוכרים והישנים, רק קיום מצוות באהבה, לעשות רצון הבורא יתברך שמו!

יותר חשוב מהאתרוג!

ירושה יקרה ונדירה היתה ברשותו של הרה"ק רבי מיכל מזלאטשוב זי"ע, התפילין היקרות של אביו, תפילין קדושות וייחודיות, שנכתבו בסילודין בידי סופר רב מעלה, ומעלתן וקדושתן לצד נדירותן וייחודיותן הקנו להן ערך גבוה בעיניו, לצד ערך כספי לא מבוטל בכלל... רבי מיכל היה עני ואביון, וכל חייו עוני ודוחק. פעמים רבות הפצירו בו חסידים בעלי יכולת למכור להם את התפילין היקרות, היו מוכנים לשלם בעדם כל הון שבעולם. אפס, כי הרבי לא רצה לשמוע מכל ההצעות הללו, התפילין היו יקרות בעיניו שבעתים...

שנה אחת, הורגש מחסור חמור באתרוגים, והמחירים האמירו לשחקים. רבי מיכל חפץ לקנות אתרוג מהודר ומיוחד, אך מחירו

לשליחת תגובות לכותב הטור ולקבלת העלון של הרב אשר קובלסקי: במייל, כתבו ל-6182918@gmail.com מתוך הספר המפואר פניני פרשת שבוע

* שיעורים מקוצרים על הדף היומי

* דף היומי בהלכה - 5 דקות ביום

* ווארטים וסיפורים מיוחדים לפרשת השבוע

* סיפורי צדיקים ותוכניות מיוחדות

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

לו סבל ומכאובים. כל מי שהסתופפו בצלו עוד זוכרים עד כאב את השיעולים התכופים ועזים שהיו בוקעים מגופו, ואת פניו שהיו מאדימות במאמץ נוראי לתפוס מעט אוויר לנשימה.

המיוחד היה שלמרות כל הקושי, ברגע שהיתה התקפת השיעול חולפת, היו פניו מאירים כאילו לא אירע דבר, והיה ממשיך לעסוק בתלמודו או בשיחה עם מי שבא להתברך מפיו, כאילו לא אירע דבר וכאילו לא השתנק ממחסור נורא בחמצן רק לפני זמן קצר.

במשך זמן רב ניסו לשכנע אותו שייסע בימות הקיץ להרים שבשווייץ, ולא אבה לשמוע את הדברים הללו, אבל כשהתבגר ותכפו השיעולים וגם הלחצים שהופעלו עליו הלכו והתעצמו, ניאות ונסע לשווייץ.

והנה בסייעתא דשמיא יצא שהרבי הגיע לאותו בית מלון שבו שהה גם מרן פוסק הדור, עמוד ההוראה, רבינו הגר"ש ואזנר בעל ה'שבט הלוי' זצ"ל.

כמובן שהרבי שמח שמחה גדולה בראותו מי עוד נמצא במקום, והיה ממתיק סוד עם הרב ואזנר זצ"ל בכמה הזדמנויות.

באחת השיחות הללו סיפר הרב ואזנר לרבי שאכן נאה המקום וטוב האוויר להחלפת כח, אבל הוא הורגל כל ימיו להרביץ תורה לתלמידים, וכעת קשה לו מאוד הדבר שהוא מנוע מכך כי שומעי לקחו אינם עמו והוא אינו מוסר שיעור כאשר הורגל מאז ומקדם.

שמע הרבי את הדברים, ושמר אותם בלבו. אחרי שהתפללו מנחה בבית הכנסת של בית המלון, פנה הרבי לנוכחים, יהודים שומרי מצוות שהתפללו במקום, ואמר להם, הנה יש כאן עמנו את גדול הדור, צדיק זה בא לבית מלוננו ויפטר בלא למסור לנו שיעור? איך ייתכן כדבר הזה, בואו נבקש ממנו שילמד אותנו תורה ואנו נשב כאן לשמוע את דברותיו.

כמובן שכל הנוכחים שמחו מאוד על ההזדמנות העצומה שנפלה בחלקם לשמוע שיעור שנוסד על ידי הרבי מלעלוב ושנמסר מפיו של הרב ואזנר...

והרב ואזנר גם הוא שמח מאוד ומסר את השיעור בחפץ לב, ממש התגשמה משאלת לבו, והרבי ישב כאחד האדם בשיעור ואף שאל שאלות באמצע כאילו היה תלמיד היושב לפני רבו.

שמעתי מפיו של המשב"ק המסור, ידיד בלו"נ הרה"ח ר' יעקב חיים אשנברג הי"ו, שדרכו של הרבי שם בבית המדרש בשווייץ היתה שהוא לא ישב במזרח של בית המדרש, אלא באחד השולחנות בסופו. אגב, מנהג זה היה לו בדרך כלל בכל פעם שהתפלל בבית מדרש שלא היה בית מדרש של חסידי לעלוב. ראה הבעלים של בית המלון שהרבי מלעלוב יושב בירכתי בית המדרש ולא מצא הדבר חן בעיניו. לקח את השולחן של הרבי, עם הכסא שלו והסידור שלו, והעלה למזרח, הציב אותם בסמוך לשולחן שהוקצה עבור הרב ואזנר.

אך נכנס הרבי לבית המדרש, מיהר למזרח, תפס את השולחן וגרר אותו בעצמו בחזרה לירכתי בית המדרש: "לא יעלה על הדעת", הוא אמר, "שאני אשב ב'מזרח' יחד עם מרן הרב ואזנר? חלילה

ואם היה זה ספר עב כרס, הוא היה יושב שעות ארוכות עד שסיים אותו עד תומו, וכבר אירע שקם מהספר וביקש לצעוד לביתו כדי לסעוד את לבו בפת שחרית, אבל הגבאי היה צריך לומר לו שאולי כדאי לחכות קצת, כי בעוד רבע שעה כבר מתפללים מנחה...

אין לומדיה כישראל

מחמת שהיה רבינו הקוה"ט זצ"ל עניו מופלג הוא היה מסתיר ככל יכולתו את שקידתו העצומה בתורה, מה שרוב האנשים שלא הסתובבו בתוך הבית לא יכלו לראות. אבל את הכבוד העצום שרחש ללומדי התורה, היה מפגין בכוונה כלפי חוץ, והיה עושה עסק גדול מאוד מהענקת כבוד ויקר ללומדי התורה.

פעם הגיע האדמו"ר מלינו, או כפי שהוא כונה על ידי כולם ה'לינוער רב', שהיה גאון גדול בתורה, לסעודת מלווה דמלכה אצל רבינו זצ"ל שהיה עורך את שולחנו הטהור כל מוצאי שבת בצייבור והיה מספר סיפורי צדיקים לרוב.

בדרך כלל היו מחלקים במלווה דמלכה מרק לכלל הסועדים, אבל מספר האנשים לא היה גדול וגם הסיר של המרק לא היה גדול במיוחד.

כשהגיע הרב מלינו, רצה הרבי לכבד אותו בצלחת מרק, אבל לא מצאו מרק זמין, ושלח הרבי את הגבאי לבדוק במטבח למטה אם נשאר מעט מרק, וחיפשו פה ושם וטרחו בעניין.

לאחר מכן התנצל הרבי בפני הגבאי על שהטריח אותו ואמר לו: "לא הייתי מטריח אותך עבור צלחת מרק, בוודאי שלא אם היה המרק לעצמי. אבל זה עניין של כבוד התורה, יושב כאן יהודי תלמיד חכם מופלג ואנו מצווים לכבד אותו ככל יכולתנו".

מספר בנו, כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, שפעם בהיות הרבי זצ"ל בארה"ב נכנס לבית המדרש יהודי תלמיד חכם מופלג, והרבי לא ידע מכך. ניגש אדמו"ר שליט"א לאביו זצ"ל, ולחש על אוזנו שהנה יש פה בבית המדרש תלמיד חכם ידוע.

קפץ הרבי זצ"ל ממקומו, רץ לירכתי בית המדרש, החזיק את תלמיד החכם בזרועו והביאו אל קדמת בית המדרש, לשבת במזרח, לאחר מכן טרח בעצמו והביא לו סידור שיהיה לו להתפלל ולא נחה דעתו עד שהפגין כבוד עצום לכבודו של התלמיד חכם, לעיני כל ישראל.

פעם אחת כשנסע לליז'ענסק, כדרכו בקודש שהיה נוסע כמעט מדי שנה ליום דהילולא של הרה"ק רבי אלימלך מליז'ענסק זיע"א, ראה בשדה התעופה את ראש ישיבת צאנז הגאון רבי אליהו שמרלר זצ"ל. רץ הרבי לקראתו, כיבד אותו כבוד גדול ככל יכולתו, ולאחר מכן נטל בידו את המזוודה של הרב שמרלר, והחל ללכת עמה אל היציאה משדה התעופה, לרכבי ההסעה שהמתינו בחוץ.

הרב שמרלר מוחה בתוקף אבל הרבי זצ"ל הסביר שזה עניין של כבוד התורה והוא מתעקש לשמש תלמיד חכם.

בשיעור של הרב ואזנר

רבינו זיע"א היה סובל מאוד מקשיי נשימה, והיה לו חולי גדול שגרם

לי מעשות כדבר הזה, אני לא אפגע כך בכבוד התורה ולא אבזה את תורתו של הרב ואזנר בכך שאשב לצדו כאילו הייתי שווה אליו במעלה".

כאשר נטל הרב ואזנר את ידיו, החזיק הרבי את המגבת והמתין בסבלנות כדי להגיש אותה לבעל ה'שבת הלוי' מיד ברגע בו ירצה להשתמש בה, שלא יצטרך הצדיק לבזוז אפילו רגע קט בחיפוש אחר המגבת.

הרב ואזנר הבחין בכך והתנגד: "לעלובר רבי, וואס מכאט איהר", הוא שאל בתמיהה גדולה, הרבי מלעלוב, מה אתם עושים? אבל הרבי השיב לו מיניה וביה "מאכט נישט אויס", כלומר אל תפריעו לי מלכבד את התורה ואת חכמיה.

לצד הרב שטיינמן

מנהג היה לו, שבכל פעם שהזמינו אותו למעמד של כבוד התורה, לא היה מונע את עצמו מלהשתתף. כל אירוע של סיום או הענקת כבוד לתורה וללומדיה היה חשוב בעיניו מאוד, הוא תמיד היה מגיע, ואם היה זה אירוע שיש בו הרב מוזמנים נכבדים, רבנים ואדמו"רים, הוא תמיד היה בוחר את המקום הכי פחות חשוב במזרח כדי לשבת בו, ולא הסכים לזוז ממנו גם כשהפצירו בו מאוד.

אם היתה שורה אחת של שולחן הכבוד היה יושב בקצה השורה, ואם היו שתיים ואת הרבנים היותר חשובים הושיבו בשורה הראשונה, תמיד היה פונה לשבת בשורה האחורית.

פעם אחת הזמינו אותו לסיום הש"ס של 'מאורות הדף היומי', שנערך בעיה"ק טבריה. כמובן שהרבי הגיע אבל בגלל ריחוק המקום לא היו נכבדים רבים, וכך יצא שהרבי ישב לצדו של הרב שטיינמן שכמובן היה אורח הכבוד וישב באמצע הבימה.

"היתה זו הפעם הראשונה בה פגשו שני ענקי הדור הללו זה את זה פנים אל פנים ושהו זה במחיצתו של זה, ומאז נקשרה ביניהם ידידות עזה.

על מבחני 'דרשו'

לצד אהבת התורה עצומה שלו, היה רביה"ק מרבה לדבר על החשיבות של לימוד הלכה שכל יהודי צריך לדעת כיצד עליו להתנהג במשך היום. היו תקופות שהוא היה מארגן סדרי לימוד לבחורי הקהילה, שילמדו משנה ברורה וייבחנו אחת לתקופה, וגם קיבלו על זה מלגות. היו מבחנים גם בגמרא וגם במשנה ברורה, והוא היה דורש מהבחורים ללמוד הלכה ולשנן את תלמודם עוד ועוד.

כששמע שב'דרשו' יזמו את תוכנית 'דף היומי בהלכה' ועושים מבחנים לכל החפץ בכך עם מלגות כספיות עבור הלומדים ונבחנים על משנה ברורה, הוא שיבח את התוכנית בכל פה, וממש הפליג בשבחה של היוזמה כשהוא לא מסתיר את שמחתו עצומה למשמע הבשורה המשמחת.

עניין מיוחד היה לו בלימודי משנה ברורה, והוא היה אומר שמשנה ברורה חוץ מהיותו ספר הלכה הוא גם ספר מוסר...

באופן כללי הוא מאוד תמך ברעיון של מבחנים ומלגות לנבחנים, ופעם אפילו יזם השתתפות של כל האברכים הצעירים בקהילה במבחנים של מפעל הש"ס, והסדר היה שכל נבחן היה צריך לארגן תורם שייתן הוראת קבע של עשר או עשרים דולרים למפעל הש"ס. הרבי זצ"ל נתן בעצמו הוראת קבע ושילם עבור השתתפותם של כל אברכי הקהילה בתוכנית 'מפעל הש"ס'.

כמו כן הרבה לעודד את לימודי חפץ חיים ושמירת הלשון, ואף תיקן תקנה בעניין שילמדו כל יום שתי הלכות לפי הסדר המקובל מהרב סגל זצ"ל.

בכלל בסביבתו לא היה שייך לדבר בגנותו של יהודי. זכורני שפעם כשנסענו עמו באוטו, דיברו על איזה נושא ומישהו שאל שאלה בתום לב, וכמעט הגיעו לידי חשש של דיבור לשון הרע חלילה, ופתאום הצביע הרבי על בניין גדול שעמד על תלו בסמוך, היה זה בית המדרש של רחמסטריווקא, והרבי פתאום התחיל להתעניין ולשאל מי תרם את הבניין ומתי בנו אותו ואם עושים שיפוצים ועוד כהנה וכהנה שאלות של התעניינות יוצאת דופן בבניין הזה, כשכמובן הכוונה שלו היתה להסיט את נושא השיחה של היושבים מאחור, בלי שיצטרך לומר שיש בשיחתם משום לשון הרע, כי גם ההערה הזאת כשלעצמה עלולה להיות אבק לשון הרע חלילה וחס. כך היתה דרכו בקודש, בכל פעם ששאלו שאלה שהתשובה עליה היתה עלולה להיות לשון הרע, או כשמישהו סיפר משהו שיש בו חשש לשה"ר, הרבי בחכמתו היה מיד מחליף את נושא השיחה כאילו באופן טבעי, וכך היה מסובב את העניין לנושאים אחרים שאין בהם שום חשש של דיבור אסור חלילה.

דבריהם הם זיכרונם

כאמור, מנהג היה לו, לרבינו זצ"ל, שהיה מרבה לספר בסיפורי צדיקים. מדי שבוע היה מספר ב'מלווה דמלכה' סיפורי צדיקים מצדיקים שבאותו שבוע היה ה'ארצי"ט' שלהם, וגם זקני החסידים היו מספרים והוא היה מקשיב לסיפורים בעניין רב, והיה עושה מזה עסק גדול.

סיפורי הצדיקים היו אצלו עבודה של ממש, והיה רגיל על לשונו לומר ווארט משמו של החסיד המפורסם רבי יוס'ל טורנער, שפירש את הכתוב "מגדול ישועות מלכו ועושה חסד למשיחו", באופן כזה: מגדול ישועות מלכו, מאן מלכי רבנו, כלומר, הקב"ה עושה ישועות גדולות על ידי הצדיקים ותלמידי החכמים, שזוכים להגדיל ישועותיו של הקב"ה בעולם, ולא זו בלבד אלא שגם "עושה חסד למשיחו", הוא היה קורא את הש' של 'משיחו' בשי"ן שמאלית, כלומר עושה חסד למי שמשיח באותן ישועות שפעלו הצדיקים, כי על ידי סיפורי הצדיקים אפשר לפעול ישועה כפי שפעלו הצדיקים בעצמם בחיי חיותם.

יהי רצון שנוכח שיושפע עלינו שפע ברכה וישועה משמי מרום בזכותו של אותו צדיק ובזכות העובדות שאנו מספרים משמו ואודותיו.

שמים. דברי המשנה באבות: 'וכל מעשיך יהיו לשם שמים' - בדורנו, משמעותם שבכל מעשיך יהיה גם לשם שמים... עוד סיפר רבינו: "עובדא הווי בפלוני שנשלח להיות שד"ר למוסדות תורה. כאשר שב ערכו לכבודו מסיבת כבוד ושבו מאד את ה'לשם שמים' שלו. חשבו שעושה זאת לשם שמים בלבד, ואני ידעתי כי באותה תקופה היו לו קשיים שונים בתוך ביתו רח"ל, ועל כן הוא נוסע, כדי שלא להיות בבית... זו דוגמא אחת המלמדת כמה קשה לשבח אנשים או להיפך, כי איננו יודעים מסתרי לב".

שילוב "לשם שמים" בתוך ה"גשמיות"

מרגלא בפומיה דרבינו זצוק"ל, כי אחת המצוות הקשות שישנן היא מצות אכילה בשבת ויום טוב. מחד גיסא, מצוה להתענג בסעודה זו, ויש לאכול ברבורים ושלין ודגים. מאידך גיסא, צריכה האכילה להיות לשם שמים, וכל המטרה שצריכה להיות בזה היא לכבד את השבת. השילוב בין שני הדברים הללו, הוא אחת מן המלאכות הקשות שיש לאדם בעולמו.

מדוע הנך רוצה רק יהלום אחד?

במוצאי שמחת תורה נכנס אל רבינו אברך תלמיד חכם, שעל פניו ניצרת עדין צהלת החגים, ובפיו בקשה: "למדנו רבינו קבלה אחת שיכולני לקבל על עצמי עכשיו אחרי החגים". "רבינו", כך סיפר רבי חזקיהו מישקובסקי שליט"א, "הביט באברך בעיניו הטובות, ואמר לו כדברים האלה:

"אמשול לך משל למה הדבר דומה. לאדם שיש לו בביתו סט של עשרים יהלומים ענקיים, שכל אחד מהם שווה הון רב. יבוא אליו שכנו, שלא ראה מעודו יהלום אמיתי, ועוד בגודל שכזה, ויבקש ממנו: 'הראה לי יהלום אחד מהסט שלך!'. 'מה ישיב לו בעל היהלומים?

"מדוע הנך רוצה לראות רק יהלום אחד? בוא ואראך את כל הסט, את כל הכתר, ותראה את ערכם ופארם של כל היהלומים גם יחד!". כאן פנה רבינו אל האברך ואמר לו: "מדוע הנך רוצה רק 'יהלום' אחד, רק קבלה אחת מתוך תורתנו הקדושה?! הלא תורת ישראל היא מכלול אחד של יופי והדר, של חן ונעימות, כלום לא יותר כדאי לתפוס את הכל?!" - - -

הוא הוסיף עוד ואמר בשם ה'חפץ חיים' זצ"ל, שמכל מצוות העשה שנתנה לנו התורה, נשארו לנו כיום רק כמה עשרות. ואיך לא נעשה מאמצים לתפוס את הכל?! אותו תלמיד חכם יצא מבית רבינו בפנים חדשות.

(מתוך ומתוק האור')

לאומרו לפני תפילת שחרית. "בבית הכנסת שרו כולם ביחד, את השיר הזה במנגינה מיוחדת" - סיפר ראש הישיבה - "והדבר הרגיע אותי מעט ועשה לי טוב". הרב מונק המתין מעט: "ראש הישיבה, בילדותי התפללתי בבית הכנסת 'אהבת חסד' בבני ברק, שהוא בית כנסת של יוצאי גרמניה. סבי היה יקה, ובאנו להתפלל איתו. בבית הכנסת שלנו שרו בליל יום טוב 'גדל אלוקים חי וישתבח'. אני מבקש ברשות ראש הישיבה לשיר את הניגון הזה, ולשמוע אם זה הניגון ששרו שם בציריך". הרב אמר: "בבקשה", ואז החל הרב מונק לשיר.

מספר הרב מונק: "ישבתי מולו, קרוב אליו, ושרתי תוך כדי שאני מסתכל לתוך עיניו. הרגשתי חיבור רגשי עצום לראש הישיבה. ראיתי בחוש שהוא חוזר כעת שבעים שנה אחורה, וממש נמצא שם בבית הכנסת, בחור צעיר עם געגועים נוראים למשפחה, והוא מתמלא שוב באמונה בהקב"ה.

"בקטעים מסויימים הוא הצטרף אלי, וכשסיימתי את השיר אמר: 'כן, זהו הניגון!'. "

"מאז הוא החל לבקש בכל מוצאי שבת, אחרי השיעור ב'אמונה ובטחון' וב'נפש החיים', שישירו את השיר 'גדל אלוקים חי' לפני תפילת ערבית של מוצאי שבת... "

"כשהייתי אומר בסוף השיעור במוצאי שבת, כחמישים דקות אחרי השקיעה, שהגיע זמן ערבית - היה אומר לי: 'מדוע אינך מרחם על הרשעים?! הם חוזרים עכשיו לגיהנום. תרחם עליהם! מה אכפת לך עוד כמה דקות שבת?!...'".

מה שניתן להשיג במעט מחשבה...

שח רבינו זצוק"ל: "כל אדם יכול להיות צדיק במעט מחשבה. 'למשל, בעל מכולת המוכר מאה פריטים ביום, בעצם עשה מאה מעשי חסד באותו יום. אמנם בעיקר כוונתו לשם פרנסה, אבל אם באותו זמן הוא חושב גם על חסד ומכוון לשם מצוה - עושה מאה מצוות ביום, אלא שהוא לא חושב על כך!

"וכך נהג מונית, אם יחשוב שמסיע את נוסעיו גם לשם חסד, ולא רק לשם פרנסה - יחשב לו שעושה מצוות!

"אמנם היכן מוכח הדבר, האם באמת עושה זאת גם לשם מצוה ולא משקר את עצמו?

"אם למשל, כשיהודי נזקק בדחיפות לנסיעה ואין לו אפשרות לשלם יסיע אותו - סימן שעושה את מעשיו גם לשם מצוה!".

בכל מעשה יש לשלם גם "לשם שמים"

רבינו הדריך את אחד משליחיו בעסקי ציבור: "אתה עוסק בענייני רבים, דע לך, יש להשתדל שבכל פעולה יהיה לפחות משהו לשם

רוצים לקבל את 'לקראת שבת' מדי שבוע ישירות למייל? [שלח מייל ל- dirshu@dirshu.co.il](mailto:dirshu@dirshu.co.il)

שופע. לו היה הקב"ה נותן לו קצת יותר כסף, מיד היה מחלקו לכל מאן דבעי. לא היה שומר דבר לעצמו. פעם שמעתי רעיון נאה ומחודד. בדורנו, המחלות הקטלניות ביותר הן מחלות לב, מדוע?

כידוע, בגוף יש רמ"ח איברים ושס"ה גידים. כנגדם יש רמ"ח מצוות עשה ושס"ה מצוות לא תעשה. כל מצווה מחייה את האבר שכנגדה. בימים עברו האדם היה מקיים מצוות הרבה. אך בימינו רבים 'דתיים בלב'. כל המצוות יושבות על הלב. הלב אינו יכול לעמוד במעמסה - והוא קורס...

ודאי, לב זהב הינו נחמד וטוב. "רחמנא ליבא בעי" [בסנהדרין קו ב: "הקדוש ברוך הוא ליבא באי", והיינו הך]. אבל אי אפשר להסתפק בכך. צריך גם את היד, את האצבעות, את העשייה בפועל. צריך לדעת לפרוט את הדברים למעשה. עוד פסוק, עוד משנה ועוד גמרא. כולו רווח. כל מעשה מצווה מוסיף לנו עוד פרקליט, עוד סנגוריה. מה שנדרש מאיתנו הוא להגשים את אשר אנו לומדים, לעשות מעשים בפועל.

(מתוך מפי מרגליות על הימים הנוראים)

שידו של אדם חשובה כארבעה על ארבעה טפחים. כאן סיפר היהודי דבר מענין עד מאד. פרופסור אחד, חוקר מוח בקנדה, פילח את עבודת המוח. המחקר עסק בשאלה כמה אחוזים מעבודת המוח מוקדשים לפעילות כל איבר בגוף.

הפרופסור שירטט גוף אדם, כאשר גדלו של כל איבר הינו ביחס לפעילות המוח. התוצאה היתה - יצור מפלצתי. עיקר הגוף קטן וצנום, אפילו הראש קטן. לעומת זאת, שתי הידיים - ענקיות. גם הלשון יצאה ענקית.

אמר האיש, הנה לך כבוד הרב. על פי פעילות המוח, ידו של אדם חשובה כד' על ד'!

ניתן לקחת את הדברים ולשייכם לחיי היום יום שלנו. נאמר בפסוק "והתברך בלבבו לאמור שלום יהיה לי כי בשרירות לבי אלך [דברים כט יח].

אומרים רבותינו, לעיתים באים אל האדם ומוכיחים אותו על מעשיו. מדוע אינך מדקדק במצוות, מדוע אינך עוסק בתורה ועבודה? אומר האיש למוכיח, אתה צודק. אבל יש לי לב זהב, וזה העיקר! זהו "והתברך בלבבו". האיש משתבח בלבבו הזהב. טוב ליבו כל כך

וכמה שזוהי "סחורה טובה" עבורנו, וכדאי לנו לרכוש אותה. בפרט כאמור בסוכה הקדושה, בה ראוי למעט אפילו מסתם דיבורי חול, ולדבר בה רק דברי תורה וקדושה. מסופר על הגאון מוילנא, שבשנה אחת מצאו אותו ביום השלישי של חג סוכות כשהוא שרוי בשמחה גדולה. שאלו אותו: "לשמחה מה זו עושה?" והשיב כי היום, יום שלישי לחג, יום האושפיזין של יעקב אבינו, הוא בא לסוכה ונתן לו נשיקה..

וכבר אמרנו: "סוכות - כנגד יעקב"! כמה עלינו להזהר מלפגום בקדושת הסוכה, מקום אליו מגיעים האושפיזין הקדושים להתארח, ולדבר בה רק דברי תורה וקדושה. (מתוך דורש טוב - סוכות)

של העומדים מימין החזן ומשמאלו... לאחר התפילה שאל אותו שלישי, המתלווה אליו לכל מקום: "סיביר לי כבודו! אם אפילו אינך יודע מה עושים בפתחת הארון, מדוע קנית את זה במחיר כה גבוה? תמהני מה ראית להשקיע ב'סחורה' כזאת שאינך מבין כלל בטיבה?".

נענה הגביר ואמר לו: "אכן איני מבין כלל בטיב ה'סחורה' שקנית. אבל דבר אחד אני כן מבין: סחורה כזאת שהברון גינזבורג מתחרה עליה, ומוכן לשלם עליה כל כך הרבה כסף - ברי לי שהיא סחורה טובה, שכדאי לרכוש אותה!".

הוא אשר אמרנו: אם אצל הגאון מוילנא שמירת הפה נחשבת ל"סחורה טובה", ל"תשובה" ול"פרי העולם הבא" - על אחת כמה

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך בחייל

הפורתח בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'.

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד... אקטואלי ומרתק

הצטרפו בחינם לאלפי מנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

סיכום שבועי ב'דף יומי בהלכה'

◆ ברכת 'לישב בסוכה' - בעמידה או בישיבה?

◆ משגיחי כשרות הנמצאים במפעלים בחג הסוכות - האם הם חייבים בסוכה?

◆ האם ניתן לקיים את מצות לולב בענפי דקל 'קנרי' או דקל 'ושינגטון'?

ה' אלקינו באהבה את יום...". ומנהג בני ספרד, "באהבה מקרא קודש...". אבל בני אשכנז אינם כופלים את המילה 'באהבה' אלא כשיום טוב חל בשבת.

- בקהילות רבות באשכנז נהגו בעבר לומר פיוטים בתפילת ערבית בליל יום טוב; ופיוטים אלו כונו 'מעַרְבִית'. והגר"א נמנע מאמירת פיוטים אלו, וכן המנהג כיום.

מהלכות ארבעת המינים

- לדעת השולחן ערוך, יש לקיים את מצות נטילת לולב לאחר תפילת שחרית, לפני אמירת ההלל. ויש הנוהגים לקיים את מצות נטילת לולב בביתם לפני תפילת שחרית, מפני ש'זריזין מקדימין למצוות', וכך נהגו רבים מגדולי הדורות, וכך היה בעבר המנהג הנפוץ בקרב בני אשכנז. ועל פי הקבלה, יש לקיים את המצוה בסוכה.
- מי ששכח לברך על נטילת לולב לפני ההלל, ונזכר לפני הנענועים שבהלל - יברך עליהם באמצע ההלל, בין מזמור למזמור, כיון שאף הנענועים שבהלל הם חלק ממצות נטילת לולב.

- לדעת רוב הפוסקים, דקל המסוים שאינו מוציא פירות בשל הקור השורר באיזור בו הוא נטוע, או שיש צורך להרכיבו בעץ דקל אחר כדי שיוציא פירות - ענפיו כשרים למצות לולב.

- 'דקל קנרי' - יש מהפוסקים שפסלוהו למצות נטילת לולב, ויש שהכשירוהו, ויש שהסתפקו בדבר. ודקל 'ושינגטון' - פסול לכל הדעות.

- הלולב כשר למצוה אף לאחר שעליו התקשו ונפרדו מעט, ובלבד שלא התקשו באופן שאי אפשר להצמידם זה לזה. אולם, מצוה מן המובחר ליטול לולב שעליו צמודים ממש זה לזה.

ה'קידוש' בליל יום טוב ראשון של סוכות

- סדר ה'קידוש' בליל יום טוב ראשון של סוכות: ברכת 'הגפן', ברכת 'קדושת היום', 'לישב בסוכה', ו'שהחיינו'. ובדיעבד, אם שינה את הסדר, יצא ידי חובתו.
- מעיקר הדין, מאחר ועשיית הסוכה מתחדשת בכל שנה - הבונה סוכה לעצמו מברך עליה 'שהחיינו'; אולם, המנהג למעשה, לברך שהחיינו רק בשעת הקידוש בלילה הראשון של סוכות.

- ברכת 'שהחיינו' בשעת הקידוש בלילה הראשון של חג הסוכות, היא הן על 'קדושת היום' דהיינו, על עצם החג, והן על מצות הישיבה בסוכה, ואף על עשיית הסוכה.

- לדעת הרא"ש, היות והמנהג הוא לברך 'לישב בסוכה' רק בשעת אכילת פת או מיני מזונות - יש להסמיך את הברכה ככל האפשר לתחילת האכילה, ולכן, לדעתו, יש לברך לישב בסוכה בסמוך לאכילה, והיינו, לאחר ברכת 'המוציא' או 'מזונות', שאותה מברכים בישיבה. והמנהג כדעה זו. וכן יש לנהוג בקידוש בלילה הראשון של סוכות - לשבת לפני ברכת לישב בסוכה, כדי להסמיכה ככל האפשר לשתיית היין.

- המקדש בסוכה, ואין לו כיוור לנטילת ידיים בתוך הסוכה - עליו לנהוג באופן שלא יהיה 'הפסק' בין הקידוש לסעודה, על ידי היציאה מהסוכה, והפוסקים כתבו כמה עצות לדבר.

- משגיחי כשרות השוהים בימי חג הסוכות במבנים סגורים של מפעלים, ותפקידם מחייב שהייה בתוך המפעל ללא הפסקה במשך כל זמן הייצור - פטורים מן הסוכה בשעות הייצור.

ממנהגי תפילת יום טוב

- בתפילת יום טוב, בברכה האמצעית, אומרים: "ותתן לנו